

ANKARA

HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**TRAFİK KAZALARI SEBEBİ İLE MEYDANA GELEN
BEDENSEL ZARARLARDAN SİGORTACININ
SORUMLULUĞU**

Onur YAVAŞ

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Oğuz Sadık AYDOS**

**YÜKSEK LİSANS YETERLİK
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
MEDENİ HUKUK BİLİM DALI**

HAZİRAN - 2020

**TRAFİK KAZALARI SEBEBİ İLE MEYDANA GELEN BEDENSEL
ZARARLARDAN SİGORTACININ SORUMLULUĞU**

Onur YAVAŞ

**YÜKSEK LİSANS
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
MEDENİ HUKUK BİLİM DALI**

**ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

HAZİRAN 2020

ETİK BEYAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Onur YAVUŞ

18.06.2020

TRAFİK KAZALARI SEBEBİ İLE MEYDANA GELEN BEDENSEL ZARARLARDAN
SİGORTACININ SORUMLULUĞU

(Yüksek Lisans Tezi)

Onur YAVAŞ

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

HAZİRAN 2020

ÖZET

Zorunlu mali sorumluluk sigortası ile üçüncü kişilerin trafik kazası nedeniyle maruz kalacakları zararların tazmin edilmesinin temin edilmesi ve zarardan sorumlu olan işletenin de kaza riskine karşı ekonomik bakımdan korunması hedeflenmektedir. Bu hedefin yanı sıra trafik kazası nedeniyle zarar gören üçüncü kişilerin korunması da sigortanın önemli amaçları arasında yer almaktadır. Trafik kazalarından doğan maddi ve manevi zararların giderilmesi amacıyla özel bir düzenleme niteliğinde olan 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu yürürlüğe girmiştir. Söz konusu kanuni düzenleme çerçevesinde düzenlenen Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları sigorta şirketlerinin sorumluluğunu azaltıcı mahiyette değişikliğe uğramış, yeni Genel Şartlar 01.06.2015 tarihi itibarıyla uygulanmaya başlanmıştır. Yeni Genel Şartların kanuni dayanağı haiz olması için 6704 sayılı Torba Yasa ile birlikte KTK'nın 90, 92, 97 ve 99. maddeleri değiştirilmiştir. Söz konusu değişikliklerin neticesinde, trafik kazalarına yönelik açılan tazminat davalarında, tazminatın kapsamı, belirlenmesi ve hesabına ilişkin Yargıtay içtihatları yerine tazminatın hesaplanmasında Genel Şartlarda belirtilen ilkeler ve düzenlemeler dikkate alınmaya başlamıştır.

Bilim Kodu : 51001
Anahtar Kelimeler : Trafik kazası, bedensel zarar, tazminat, sorumluluk, sigorta.
Sayfa Adedi : 101
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Oğuz Sadık Aydos
Orcid No : 0000-0002-7834-1337

LIABILITY OF INSURER FOR PHYSICAL DAMAGES STEMMING FROM TRAFFIC
ACCIDENTS

(M.Sc. Thesis)

Onur YAVAŞ

ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL FOR ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY

September 2020

ABSTRACT

Compulsory liability insurance aims to compensate the damages of third parties which occurs due to a traffic accident and to protect the vehicle operator economically for accident risks. Besides the related aim, protection of third parties who are damaged because of traffic accident is one of the important targets of traffic insurance. 2918 nr. Highway Traffic Code, a special regulation which aims to compensate the damages stemming from traffic accidents, is executed. Within the context of this Code, General Terms of Compulsory Financial Liability Insurance of the Highways has been amended in order to minimize the liability degree of insurance companies and new General Terms have been put in force by 01.06.2015. In order to provide a lawful effect for new General Terms, articles of 90, 92, 97 and 99 of Highway Traffic Code have been amended by 6704 nr. Code. As a result of these amendments, instead of Yargıtay's decisions related to the scope and determination of compensation, the new regulations and principles in General Terms have been taken into account in law actions for damages.

Science Code : 51001
Key Words : Traffic accident, bodily harm, compensation, responsibility.
Page Number : 101
Supervisor : Prof. Dr. Oğuz Sadık Aydos
Orcid No : 0000-0002-7834-1337

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	İV
ABSTRACT	V
İÇİNDEKİLER	VI
KISALTMALAR	XII
GİRİŞ	1
§ 1. ZORUNLU MALÎ SORUMLULUK SİGORTASI SÖZLEŞMESİ	3
I. Zorunlu Malî Sorumluluk Sigortası Sözleşmesinin Temel Nitelikleri	3
A. Sözleşme ile İlgili Temel Düzenlemeler	3
B. Sözleşmenin Tanımı ve Hukuki Niteliği	3
C. Sözleşmenin Tarafları.....	7
1. Genel olarak	7
2. Sigorta Ettiren.....	8
a) Genel Olarak.....	8
b) Karine Olarak İşleten Sayılanlar	9
aa) Araç Sahibi.....	9
bb) Aracı Mülkiyeti Muhafaza Kaydıyla Satın Alan Kişi	9
cc) Aracın Uzun Süreli Kiracısı	10
dd) Aracı Uzun Süreli Ariyet ve Rehin Alan Kişi	10
c) Gerçek İşletenler.....	11
d) Farazi İşletenler	11
3. Sigortacı.....	12
D. Sözleşme Taraflarının Yükümlülükleri	13
1. Sigortacının Yükümlülükleri	13
a) Riziko Taşıma Yükümlülüğü	13
b) Sigorta Ettireni Aydınlatma Yükümlülüğü	14

	Sayfa
c) Poliçe Düzenleme Yükümlülüğü.....	14
d) Zararı Tazmin Etme Yükümlülüğü	15
2. Sigorta Ettirenin Yükümlülükleri.....	15
a) Prim Ödeme Yükümlülüğü.....	15
b) İhbar Yükümlülüğü	15
c) Zararı Önleme ve Azaltma Yükümlülüğü	16
E. Sözleşmenin Kapsamı.....	16
1. Taşıt Bakımından Kapsamı	16
2. Yer Bakımından Kapsamı	17
3. Tazminatın Türü Bakımından Kapsamı	17
II. Genel Şartların İşlevleri ve Hukukî Niteliği.....	18
A. Genel Olarak.....	18
B. Genel Şartların İşlevleri.....	18
1. İfanın Tayini İşlevi	18
2. Tamamlama İşlevi	19
3. Bilgilendirme İşlevi	19
C. Genel Şartların Hukukî Niteliği.....	19
§ 2. SİGORTACININ BEDENSEL ZARARLARIN TAZMİNİNE İLİŞKİN SORUMLULUKLARI	23
I. Sorumluluk Kavramı, Sorumluluk Sebepleri ve Sorumluluk Çeşitleri	23
A. Sorumluluk Kavramı	23
B. Sorumluluk Sebepleri	23
C. Sorumluluk Çeşitleri.....	24
1. Kusur Sorumluluğu	24
a) Genel Olarak.....	24
b) Kusur Sorumluluğunun Unsurları	25
aa) Hukuka Aykırılık	25

	Sayfa
bb) Fiil	25
cc) Zarar	26
dd) İlliyet Bağı	26
ee) Kusur	27
2. Kusursuz Sorumluluk	28
a) Hakkaniyet Sorumluluğu	28
b) Tehlike Sorumluluğu	28
c) Özen Sorumluluğu	29
II. Sigortacının Trafik Kazası Sebebiyle Meydana Gelen Bedensel Zararları Tazmin Sorumluluğu	30
A. Genel Koşullar	30
1. Sigorta Sözleşmesinin Varlığı	30
2. Bedensel Zararın Meydana Gelmiş Olması	30
3. Bedensel Zararın Bir Trafik Kazasından Dolayı Meydana Gelmiş Olması	31
4. Trafik Kazasına ve Zarara Motorlu Bir Aracın Sebebiyet Vermiş Olması	32
5. Bedensel Zarar ile Motorlu Araç İşletilmesi Arasında Uygun İlliyet Bağının Bulunması	33
B. Özel Koşullar	33
1. Zararın, Aracın İşletilmesinden ya da İşletilme Hâlinde Olmayan Araçlarda İşletenin ya da Eylemlerinden Sorumlu Olduğu Kişilerin Kusurundan Kaynaklanmış Olması	33
2. Zararın Araçtaki Bozukluktan ya da Kaza Sonrasında Yapılan Yardım Fiilinden Kaynaklanmış olması	34
3. İşletenin Kurtuluş Kanıtı Getirememesi	35
III. Sigortacının Bedensel Zararların Türlerine Göre Tazmin Esasları	40
A. Bedensel Zarar Türleri	40
1. Tedavi Giderlerinin Tazmini	41
2. Geçici İş Göremezlik Hali Nedeniyle İş ve Kazanç Kaybının Tazmini	44

3. Sürekli İş Göremezlik Nedeniyle Çalışma ve Beden Gücü Kaybının Tazmini	46
4. Yaşam Boyu Bakım Giderlerinin Tazmini.....	49
5. Ekonomik Geleceğin Sarsılmasından Doğan Kayıpların Tazmini.....	51
B. Bedensel Zararların Hesaplanması	51
C. Bedensel Zararlara İlişkin Teminatlar	53
§ 3. 2018 SAYILI KARAYOLLARI TRAFİK KANUNUNDA 6704 SAYILI KANUNLA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLERİN TAZMİNATA VE ZORUNLU MALİ SORUMLULUK SİGORTASININ KAPSAMINA İLİŞKİN ETKİLERİ	55
I. Genel Olarak.....	55
II. Kanuni Değişikliklerin Tazminatın Kapsamına, Belirlenmesine, Hesabına ve Ödenmesine İlişkin Etkileri	55
A. Genel Olarak.....	55
B. Bakıcı Giderlerinin Sağlık Gideri Teminatı Kapsamından Çıkarılması.....	57
C. Sigorta Şirketlerinin Tedavi Giderleri Sorumluluklarının Sona Ermesi	60
D. Destekten Yoksun Kalma Tazminatı İle Sürekli Sakatlık Tazminatı Hesaplamalarının Türk Borçlar Kanunu Kapsamından Çıkarılması	60
1. TRH 2010 Yaşam Tablosunun Kullanılması	62
2. İskonto Uygulamasının Kaldırılması.....	63
3. Gerçek Ücreti Esas Alan Uygulamanın Kaldırılması.....	64
4. Sürekli Sakatlık Oranının Yetkili Bir Hastaneden Alınacak Özürlü Sağlık Kurulu Raporu ile Tespit Edilmesi.....	65
E. Tazminat Hesaplamasına İlişkin Standartların İdare Tarafından Belirlenmesi	66
F. Tazminatı Gerektiren Olayın Trafik Kurallarının Ağır Kusur ile İhlâli Sonucunda Meydana Gelmiş Olması Hâlinde Sigortacının Ödenen Tazminat Oranında Sigortalıya Rücu Edebilmesi	67
G. Hak Sahibinin İbrâz Etmesi Gereken Bilgi ve Belgelere İlişkin Değişiklikler.....	68
III. Değişikliklerin Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasının Kapsamına İlişkin Etkileri ...	69
A. Genel Olarak.....	69
B. Karayolları Trafik Kanununda Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Kapsamı Dışında Tutulan Zarar Ve Talepler	73

1. Destekten Yoksun Kalan Hak Sahibinin Sigortalının Sorumluluk Riski Kapsamında Olmayan Destek Tazminat Talepleri	73
2. Sigortalının Sorumluluk Riski Kapsamında Olmakla Birlikte Destek Şahsının Kusuruna Denk Gelen Destek Tazminatı Talepleri	74
3. Hak Sahibinin Kendi Kusuruna Denk Gelen Tazminat Talepleri	75
4. Sigortalının Sorumluluk Riski Kapsamında Olmayan Tazminat Talepleri.....	76
5. Sigortalının Karayolları Trafik Kanunu Uyarınca Eylemlerinden Sorumlu Tutulduğu Kişilere Karşı Yöneltebileceği Talepler	76
6. İşletenin Yakınlarının Mallarına Gelen Zararlar	78
7. Motorlu Araçta Taşınan Eşyaya Gelen Zararlar.....	78
8. Çalınan veya Gasp Edilen Motorlu Aracın Neden Olduğu Zararlar	79
9. Motorlu Araçla İlgili Mesleki Faaliyetten Kaynaklanan Zararlar	79
10. Yarış veya Yarış Denemelerindeki Kazalardan Doğan Zararlar	80
11. İşletilme hâlinde olmayan motorlu aracın neden olduğu zararlar	80
12. Kazadan Sonra Yapılan Yardım Çalışmalarından Doğan Zararlar	81
13. İşleten ile Malik Arasındaki İlişkide Araca Gelen Zararlar	81
14. Manevi Zararlar	82
15. Çekilen Aracın Sebep Olduğu Zararlar	82
16. Motorlu Bisikletlerin Sebep Olduğu Zararlar	82
17. Dolaylı Zararlar Nedeniyle Yöneltebilecek Tazminat Talepleri.....	82
18. Çevresel Zararlardan Kaynaklanan Talepler	83
19. Genel Şartlar ve Ekleri İle Tanımlanan Teminat İçeriği Dışındaki Talepler	83
20. İlgili Mevzuatla Genel Hükümlere Tâbi Kılınan Talepler	83
IV. Değişikliklerin Tazminat Talep Usulüne Etkileri	84
A. İlgili Sigorta Kuruluşuna Yazılı Başvuru Yapılması	84
B. İlgili Sigorta Kuruluşuna Dava Açılması	85
1. Davacı ve Davalı Sıfatı.....	85

	Sayfa
2. Görevli ve Yetkili Mahkeme	86
3. Dava Türleri	86
a) Belirsiz Alacak Davası	86
b) Tespit Davası ve Kısmi Dava	88
C. Sigorta Tahkimi Usulüne Başvurulması	88
1. Genel Olarak	88
2. Sigorta Tahkiminin Temel Nitelikleri	89
3. Sigorta Tahkiminde Yargılama Usul ve Esasları	90
SONUÇ	91
KAYNAKÇA	95
ÖZGEÇMİŞ	101

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
C	Cilt
DEÜHFD	Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
E	Esas
Genel Şartlar	Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası
HD	Hukuk Dairesi
HGK	Hukuk Genel Kurulu
HMK	6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
K	Karar
KTK	2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu
PMF-1931	Population Masculine et Feminine
S	Sayfa
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
Sigortacılık Kanunu	5684 sayılı Sigortacılık Kanunu
T	Tarih
TAAD	Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
TRH-2010	Ulusal Mortalite Tablosu
TBK	6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
ZMSS	Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası

GİRİŞ

Hızla gelişen teknolojik imkânlarla beraber motorlu araçların yaygınlık kazanması günlük hayatta birçok fayda sağlamasına rağmen trafik kazaları gibi olumsuzluklara da zemin hazırlamıştır. Günümüzde trafik kazaları sebebiyle birçok insan hayatını kaybetmekte veya bedensel zararlara maruz kalmaktadır. Söz konusu bedensel zararların giderilmesi amacıyla sorumluluk hukuku kapsamında yasal önlemler alınmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda, trafik kazalarında üçüncü kişilerin uğradığı bedensel zararların tazmin edilmesi ve zarardan sorumlu olan işletenlerin de kaza riskine karşı ekonomik bakımdan korunması amacıyla zorunlu malî sorumluluk sigortası gibi araçlar geliştirilmiştir.

Ülkemizde trafik kazalarından doğan zararların giderilmesi amacıyla özel bir düzenleme niteliğinde olan 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu (KTK) yürürlüğe girmiştir. Söz konusu kanuni düzenleme çerçevesinde düzenlenen Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları (Genel Şartlar) sigorta şirketlerinin sorumluluğunu azaltıcı mahiyette değişikliğe uğramış, yeni Genel Şartlar 01.06.2015 tarihi itibarıyla uygulanmaya başlanmıştır. Yeni Genel Şartların kanunî dayanağı haiz olması için 6704 sayılı Torba Yasa ile birlikte KTK'nın 90, 92, 97 ve 99. maddeleri değiştirilmiştir.

Çalışma konusu olarak "*Trafik Kazaları Sebebi ile Meydana Gelen Bedensel Zararlardan Sigortacının Sorumluluğu*" konusunun seçilmiş olmasının temel amacı, sigortacının bedensel zararlardan sorumluluğuna ilişkin olarak özellik arz eden ve gerek doktrinde gerekse de yargı kararlarında tartışma konusu olan hususları belirtip bunlarla ilgili kanaatlerimizi paylaşmaktır.

Bu kapsamda, tez çalışmasının amacının belirtildiği ve girizgâh niteliği taşıyan Giriş bölümünü müteakip birinci bölümde "*Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Sözleşmesi*" başlığı altında, önce zorunlu mali sorumluluk sigortasının temel nitelikleri, daha sonra ise genel şartların işlevleri ve hukukî niteliği başlıkları incelenmiştir.

İkinci bölümde "*Sigortacının Bedensel Zararların Tazminine İlişkin Sorumlulukları*" başlığı altında sorumluluk kavramı, sorumluluk sebepleri ve sorumluluk çeşitleri incelendikten sonra sigortacının trafik kazası sebebiyle meydana gelen bedensel zararları tazmin sorumluluğuna ilişkin genel ve özel koşulların üzerinde durulmuştur. Bu bölümde ayrıca sigortacının bedensel zararların türlerine göre tazmin esasları ele alınmış, bu

kapsamda bedensel zarar türleri, bedensel zararların hesaplanması ve bedensel zararlara ilişkin teminatlar incelenmiştir.

Üçüncü bölümde, KTK'nın 90, 97 ve 99. maddeleri üzerinde yapılan değişikliklerin tazminatın kapsamına, belirlenmesine, hesabına, ödenmesine ve talep usulüne ilişkin etkileri ile birlikte 92. madde üzerindeki değişikliklerin zorunlu malî sorumluluk sigortasının teminat kapsamına ilişkin etkileri incelenmiştir.

Sonuç bölümünde ise tez çalışmasından elde edilmiş olan sonuç ve değerlendirmeler genel ve özet olarak açıklanmıştır.

§ 1. ZORUNLU MALÎ SORUMLULUK SİGORTASI SÖZLEŞMESİ

I. Zorunlu Malî Sorumluluk Sigortası Sözleşmesinin Temel Nitelikleri

A. Sözleşme ile İlgili Temel Düzenlemeler

Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası (ZMSS) sözleşmesi ile ilgili hususlar farklı kanunî ve idarî düzenlemeler kapsamında düzenlenmiştir. 2918 sayılı KTK, ZMSS sözleşmesi ile ilgili düzenlemelerin temel kaynağını teşkil etmektedir. KTK'nın sorumluluğa dair hükümleri özel hüküm niteliği taşıdığı için, KTK kapsamında yer alan durumlarda, açıkça atıf yapılmamış ise genel hükümler uygulanmamaktadır¹. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) kapsamında ise; sigorta sözleşmesini düzenleyen 1401. maddeden itibaren ZMSS sözleşmesi bakımından uygulanabilecek hükümler bulunmaktadır.

Söz konusu yasal düzenlemelerin yanı sıra ZMSS sözleşmesi ile ilgili en önemli idarî düzenleme Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigortası Genel Şartlarıdır. Kanun koyucu sözleşme özgürlüğü ilkesinin sigorta şirketleri tarafından suiistimal edilmesini önlemek ve sigorta sözleşmelerinin tek taraflı olarak karşı tarafa dikte edilmesine mani olmak amacıyla, Genel Şartlar ile sigorta sözleşmeleri için bir çerçeve oluşturmuştur². Tebliğ formatında hazırlanan Genel Şartlar ile sigorta sözleşmelerine genel bir sınırlama getirilmiştir³.

B. Sözleşmenin Tanımı ve Hukuki Niteliği

Sigorta hukuku, güvenlik gereksinimlerinin karşılanması amacıyla kurulmuş olan bir hukuk dalıdır⁴. Sigortalar, sosyal sigortalar ve özel sigortalar olarak ikiye ayrılmaktadır. Sosyal sigortalar belirli kişilerin sosyal güvenliklerini sağlamak üzere yasa ile düzenlenen, genel olarak zorunlu nitelik taşıyan ve kaynağını kamu hukukundan alan sigortalardır. Özel

¹ Karacan Çetin, H. (2016). *Karayolları Trafik Kanununda Hukuki Sorumluluk (Türk, İsviçre ve Alman Hukukları Karşılaştırmalı)* (1. b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 52.

² Kayıhan, Ş., & Bağcı, Ö. (2016). *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri* (1. b.). Kocaeli: Umuttepe Yayınları, s. 102.

³ § 1. II. Bölüm bölümünde Genel Şartlar ile ilgili ayrıntılı açıklamalara ayrıca yer verilmiştir.

⁴ Kayıhan, Ş. (2016a). Zorunlu Mali Mesuliyet Sigortasında (ZMMS = Trafik Sigortası) Sigorta Ettirenin Kendi Tam Kusuru ile Vefatı Halinde Mirasçıların Üçüncü Kişi Sıfatıyla Müteveffanın Sigortacısına Başvurmaları Durumuna İlişkin Hukuki Düşünceler. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(1), s. 251; Hırş, E. (1946). *Ticaret Hukuku Dersleri*. İstanbul: İsmail Akgün Matbaası, s. 840; Ayhan, R., Çağlar, H. & Özdamar, M. (2020). *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*. Ankara: Yetkin Yayınevi, s. 1; Ulaş, I. (2012). *Uygulamalı Zarar Sigortaları Hukuku*. (8. b.). Ankara: Turhan Kitabevi, s. 5.

sigortalar ise kişilerin özel çıkarlarını korumak maksadıyla ve kural olarak serbest iradeleri ile sigorta sözleşmesi yaparak oluşturdukları bir teminatır⁵.

Özel sigorta teminatı, sigorta ettirenler ile sigortacılar arasında tesis edilen özel sigorta sözleşmesi ile sağlanmaktadır. TTK'nın 1401. maddesinin birinci fıkrasında yer alan hüküm uyarınca sigorta sözleşmesi "*sigortacının bir prim karşılığında, kişinin para ile ölçülebilir bir menfaatini zarara uğratan tehlikenin, rizikonun, meydana gelmesi hâlinde bunu tazmin etmeyi ya da bir veya birkaç kişinin hayat süreleri sebebiyle ya da hayatlarında gerçekleşen bazı olaylar dolayısıyla bir para ödemeyi veya diğer edimlerde bulunmayı yükümlendiği bir sözleşme*" olarak tanımlanmıştır. Genel olarak sigorta sözleşmesi, "*sigortacının sigorta ettirene bir prim karşılığında muhtemel bir olayın gerçekleşmesi durumunda tazminat vermeyi ya da belli bir meblağ ödemeyi veya sair edimlerde bulunmayı taahhüt ettiği sözleşmedir*"⁶.

Yargıtay bir kararında sigorta sözleşmesini "*...Sigorta sözleşmesi şekle bağlı bir sözleşme değildir. Ancak sözleşme doğmuş olmasına karşılık sigortacının sorumluluğu primin veya ilk taksitinin ödendiği tarihte başlar. Sigorta sözleşmesi yapıldıktan sigorta poliçesini vermeyen sigortacının doğacak zarardan sorumlu olması için primin ilk taksitinin ödenmiş olması gerekir....*"⁷ şeklinde, başka bir kararında ise "*...Sigorta bir akittir ki, bununla sigortacı bir prim karşılığında diğer bir kimsenin para ile ölçülebilir bir menfaatini halele uğratan bir tehlikenin (bir rizikonun) meydana gelmesi halinde tazminat vermeyi yahut bir veya birkaç kimsenin hayat müddetleri sebebiyle veya hayatlarında meydana gelen belli bir takım hadiseler dolayısıyla bir para ödemeyi veya sair edalarda bulunmayı üzerine alır...*"⁸ şeklinde tanımlamıştır.

Sigortalar TTK kapsamında, sigorta menfaatinin konusuna göre mal sigortası ve can sigortası olarak sınıflandırılmaktadır⁹. Konusunu malvarlığı değerlerinin teşkil ettiği sigortalar mal sigortası, insan hayatına ilişkin riskleri teminat altına alan sigortalar ise can sigortası olarak adlandırılmaktadır¹⁰. Sigorta ettirenin uğradığı zararları karşılamak üzere

⁵ Kayıhan, 2016a, s. 251; Hırş, 1946, s. 841; Ayhan, Çağlar & Özdamar, 2020, s. 2; Ulaş, 2012, s. 6.

⁶ Kaner, İ. D. (2016). *Sigorta Hukuku*. (1. b.). İstanbul: Filiz Kitabevi, s. 5.

⁷ Yargıtay 11. HD, 26.01.1982, E. 1982/74, K. 1982/1125, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

⁸ Yargıtay 17. HD, 22.10.2012, E. 2012/17-664, K. 2012/689, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

⁹ Çeker, M. (2015). *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Sigorta Hukuku*. (11. b.). Adana: Karahan Kitabevi, s. 17; Kayıhan, 2016a, s. 252.

¹⁰ Kayıhan, Ş. (2016b). Zarar Sigortalarında Sigortacının Halefiyeti. Cevdet Yavuz'a Armağan. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(3), s. 1596.

yapılan mal sigortası “zarar sigortası” olarak nitelendirilmektedir¹¹. Zarar sigortası da aktif sigortası ve pasif sigortası olarak ikiye ayrılmaktadır. Aktif sigortalarında, belirli bir kişi ile parasal olarak ölçülebilir belirli bir ekonomik kıymet arasındaki ilişki zararı ortaya çıkmaktadır. Örneğin hırsızlık hâlinde eşya maddî bir zarara uğramamasına rağmen o eşyanın sahibi olan kişinin menfaati çığnemiş olmaktadır. Yani eşyanın sahibi bu eşyasını hırsızlığa karşı sigorta ettirmiş olması durumunda o mücevherde meydana gelecek muhtemel zararlar yerine eşya üzerindeki menfaatini sigorta ettirmiş olmaktadır¹².

Pasif sigortalarında ise sigortacı sigorta ettirenin malvarlığında bazı pasiflerin ortaya çıkması veya var olan pasifin artması neticesinde maruz kalacağı zararları tazmin etmektedir. Örneğin sigorta ettiren kanunen veya akden kendisine yüklenmiş bazı borçlar sebebiyle zarara uğrayabilmekte, bazı masraflar yapmak zorunda kalabilmektedir. Söz konusu sigortalarda, rizikonun gerçekleşmesi durumunda belirli bir para ile ölçülebilir ekonomik değer; başka bir deyişle aktif ile olan ilişkinin ihlâli bulunmadığından bir menfaat de bulunmamaktadır¹³. Pasif sigortalarında sigorta ettirenler, aktif malvarlıkları yerine üçüncü kişilere karşı doğabilecek muhtemel tazminat ödeme sorumluluklarını sigorta poliçesi kapsamında sigorta teminatı altına almayı amaçlamaktadır. Malî sorumluluk sigortası pasif sigortalarının en önemli türleri arasında yer almaktadır¹⁴.

Özel sigortalar kural olarak isteğe bağlı olarak yaptırılmakta ancak bazı durumlarda sigorta yaptırılması zorunlu kılınmaktadır¹⁵. Zorunlu sigortaların en sık görülen örneklerinden birisi ZMSS’dir. KTK’nın 91 ile 101. maddeleri arasında düzenlenmiş olan ZMSS, pasif sigortası kapsamında yer alan zorunlu bir özel sigortadır¹⁶. Söz konusu sigorta ile trafik kazaları sebebiyle üçüncü kişilerin uğrayacakları zararların kolayca tazmin edilmesi amaçlanmaktadır. Uygulamada “trafik sigortası” olarak da nitelendirilen ZMSS bir tür kaza sigortası niteliği taşımaktadır¹⁷.

---

¹¹ **Bağcı, Ö.** (2016). Sigorta Sözleşmesinden Kaynaklanan Zararlarda Zamanaşımı. *Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6(11), s. 162.

¹² **Kayhan,** 2016a, s. 253.

¹³ **Kayhan,** 2016a, s. 253.

¹⁴ **Yalçınkaya, A.** (2019). Genel Hatları ile Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası. *Ankara Barosu Dergisi*, 2019/ 1, s. 401.

¹⁵ **Kubilay, H.** (2003). *Uygulamalı Özel Sigorta Hukuku* (2. b.). İzmir: Barış Yayınları Fakülteler Kitabevi, s. 5.

¹⁶ **Mülazımoğlu, M.** (2015) Sorumluluk Sigortasında Sigortacının Borç ve Yükümlülükleri. *Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 5(1), s. 230.

¹⁷ **Bağrıaçık, S. N.** (2016, Temmuz). Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında Sigortacının Sorumluluğu. *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15(2), 255-275, s. 256.

“Motorlu bir aracın, karayolunda işletilmesi sırasında bir kimsenin ölümüne veya yaralanmasına veya bir şeyin zarara uğramasına neden olması hâlinde, o aracı işletenin zarara uğrayan üçüncü kişilere karşı olan sorumluluğunu belli limitler dâhilinde karşılamayı amaçlayan ve yasaca yapılması zorunlu kılınan sorumluluk sigortası” ZMMS’nin tanımıdır.¹⁸.

İşletenlerin bu Kanun’un 85. maddesinin birinci fıkrasına göre olan sorumluluklarının karşılanmasını sağlamak üzere KTK’nın 91. maddesinin birinci fıkrası uyarınca zorunlu mali sorumluluk sigortası yaptırmaları gerekmektedir¹⁹. Türkiye’de kaza sigortası dalında çalışmaya yetkili olan sigorta şirketleri ZMSS’yi yapmakla yükümlü kılınmıştır.(KTK m.101/1) Öte yandan sigorta şirketlerinin faaliyet alanlarına giren zorunlu sigortaları yaptırmaktan kaçınamayacakları düzenleme altına alınmıştır.(TTK m.1483)²⁰.

Sigorta primleri bir defada ve peşin olarak alınmakta ve bu sigorta karşılığı olarak sigorta edilen aracın sebep olacağı bir trafik kazasında üçüncü kişinin sigorta kapsamındaki zararı sigorta limiti dâhilinde karşılanmaktadır. Yani ZMSS, sigortacının poliçede belirtilen sınırlar içerisinde, işletenin yerini alarak onun kusursuz sorumluluğunu üstlendiği bir sözleşmedir²¹.

Üçüncü kişilerin trafik kazası nedeniyle maruz kalacakları zararların kolayca tazmin edilmesinin temin edilmesi ve zarardan sorumlu olan işletenin de kaza riskine karşı ekonomik bakımdan korunması ZMSS ile amaçlanmaktadır. Bununla birlikte öncelikli amaç trafik kazası nedeniyle zarar gören üçüncü kişileri korumaktır²². Önemli oranda tehlike arz eden motorlu araç işletmeciliğinde söz konusu sigorta sayesinde bu işletmelerin ekonomik olarak mahvına neden olmayacak şekilde, tehlike sorumluluğu kapsamında zararların tazmini sağlanmış olmaktadır²³.

¹⁸ Ulaş, 2012, s. 875-876; Ulaş, I. (2013). Yeni Zorunlu Trafik Sigortası Genel Şartlarına Göre Bu Sigortanın Kapsamı, Teminat Türleri ve Özellikle Destek Teminatı. *Batider*, 31(2), 5-36, s. 6; Aslan Düzgün, Ü. (2013). Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında (Trafik Sigortası) Zarar Kavramı ve Sigortacının Rücu Hakkı. *Batider*, 29(3), s. 190; Orhunöz, E. (2000). *Tazminat Davalarında Uygulama Sorunları Ölüm Ve Bedeni Zararlar* (4. b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 241.

¹⁹ Cebe, M. S. (2018). *Uygulamalı Sigorta Hukuku* (1. b.). Ankara: Adalet Yayınevi, s. 731.

²⁰ Bağrıaçık, 2016, s. 258.

²¹ Bozer, A. (2009). *Sigorta Hukuku: Genel Hükümler–Bazı Sigorta Türleri* (Göz. geç. 2. b.). Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, s. 130; Çelik, Ç. A. (2008). Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası. *Yargı Dünyası Dergisi*(148), 11-87, s. 11-12.

²² Kender, R. (1995). *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku* (Göz. geç. 5. b.). İstanbul: Filiz Kitabevi, s. 6; Gökcan, H. T. (2018). *Karayolları Trafik Kanununa Göre Hukuki Sorumluluk, Tazminat, Sigorta ve Rücu Davaları* (9. b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 77; Çelik, 2008, s. 11.

²³ Saraç, S. (2013). *Türk Borçlar Kanununda Tehlike Sorumluluğu*. İstanbul: Oniki Levha Yayıncılık, s. 144.

Tehlike sorumluluğuna bağlı bir sigorta türü olan söz konusu sigorta, zarar görene zararının tamamının ödenmesi gerekliliğinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır²⁴. Aracın işletilmesinden kaynaklanan tehlike sorumluluğu, “*Bir motorlu aracın işletilmesi bir kimsenin ölümüne veya yaralanmasına yahut bir şeyin zarara uğramasına sebep olursa, motorlu aracın bir teşebbüsün unvanı veya işletme adı altında veya bu teşebbüs tarafından kesilen biletle işletilmesi hâlinde, motorlu aracın işleteni ve bağlı olduğu teşebbüsün sahibi, doğan zarardan müştereken ve müteselsilen sorumlu olurlar.*” (KTK m. 85/1) Bu madde kapsamında düzenlenmiş, buna göre aracın işletilmesinin bir zarara neden olması durumunda işleten bu zararı gidermekle yükümlü kılınmıştır²⁵.

Özellikle belirtmek gerekir ki, ZMSS sözleşmesinin temel unsurlarından birisi menfaat unsurudur. Buna göre, ZMSS sözleşmesinin yapılması anında sigortalanan menfaatin mevcut olmaması halinde, sigorta sözleşmesi geçersiz olmaktadır. (TTK m.1408) Dahası, sözleşmenin yapıldığı esnada mevcut olan menfaatin sözleşmenin süresi içinde ortadan kalkması durumunda, sözleşme o anda geçersiz hâle gelmektedir²⁶.

C. Sözleşmenin Tarafları

1. Genel olarak

Zorunlu Mali Mesuliyet Sigortası sözleşmesi, sigorta ettirenin prim ödeme borcunu yüklediği, sigortacının²⁷ sigorta himayesini üzerine aldığı tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir²⁸. ZMSS sözleşmesi diğer sözleşmeler gibi taraflar arasında karşılıklı ve birbirine uygun irade açıklamaları ile kurulmakta ve bu sözleşme sigorta poliçesiyle bir belgeye bağlanmaktadır²⁹. Taraflar arasında sözleşmenin yapılmasıyla birlikte sigortacı karşılıklı hak ve borçların yer aldığı ve sözleşmenin yapıldığını ispat eden “*sigorta poliçesi*” adı verilen belgeyi sigorta ettirene teslim etmektedir³⁰.

²⁴ Havutçu, A. & Gökyayla, E. (1999). *Uygulamada 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu'na Göre Hukuki Sorumluluk*. Ankara: Seçkin Kitabevi, s. 217; Yılmaz, H. (2014). *Karayolları Trafik Kanununa göre Motorlu Araç İşletenin Hukuki Sorumluluğu*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, s. 298.

²⁵ Yılmaz, 2014, s. 298.

²⁶ Özbudak, C. (2011). Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında ‘Karayolu’ Kavramı. *Terazi Hukuk Dergisi*, 6(55), s.68.

²⁷ Sigortacı ve sigorta şirketi kavramları birbirinin yerine kullanılmaktadır.

²⁸ Çeker, 2015, s. 41; Misili, S. (2017). Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları Uyarınca Sigortacının Sigorta Ettirene Rücu Davası. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*,(133), s. 593.

²⁹ Ulaş, 2012, s. 877.

³⁰ Yalçınkaya, 2019, s. 401; Aslan Düzgün, 2013, s. 191.

Sözleşme kapsamında sigorta ettiren, malvarlığında meydana gelmesi olası bir eksilmeye karşı kendisini teminat altına almaktadır. Bu itibarla, ZMSS sözleşmesi sigorta ettiren ile sigortacı arasında yapılmaktadır³¹.

Yargıtay bir kararında “...Somut olayda, davacı sigorta şirketine aracını sigorta ettiren taraf, davalı Belediye olup, diğer davalı S.A. aracın sürücüsüdür. Davacı ile davalılardan S.A. arasında sözleşme ilişkisi bulunmadığından, davanın bu gerekçelerle bu davalı bakımından reddi gerekirken, yazılı gerekçelerle kabulü, bozmayı gerektirmiştir...”³² demek suretiyle ZMSS sözleşmesinde sigorta ettiren ve sigortacı olmak üzere iki tarafın bulunması esasına aykırılığı bozma gerekçesi olarak kabul etmiştir.

2. Sigorta Ettiren

a) Genel Olarak

Sigorta ettiren³³, ZMSS primini ödemek karşılığında rizikoyu sigortacıya devretmekte, ZMSS sözleşmesinden doğan borç ve yükümlülükleri üstlenmektedir³⁴.

Kanuna göre, sigorta ettirenin yalnızca araç sahiplerinin değil o aracı işletenlerin de sigorta ettiren olabileceği düzenlenmiştir. (KTK m.91) Bu bakımdan ZMSS sözleşmesinin tarafı olan sigorta ettirenin hangi durumlarda işleten vasfını haiz olabileceği önem arz etmektedir.

İşletenin tespitinde şekli ve maddi bağlamda iki ölçüt uygulanmaktadır. Şekli ölçüte göre işleten trafik sicilinde ya da sigorta poliçesinde araç sahibi olarak gözüken kişi olmaktadır³⁵. Maddi ölçüte göre ise araç üzerinde ekonomik yarar ve fiili egemenlik ilişkisi bulunan kişi işleten sayılmaktadır. Başka bir anlatımla, bu kritere göre, araç işleten, araçtan yararlanan, aracın giderlerini karşılayan, aracın bakım, donanım ve kullanım konularında karar verme yetkisine sahip olan kişidir³⁶.

Karayolları Trafik Kanununda yer alan “İşleten: Araç sahibi olan veya mülkiyeti muhafaza kaydıyla satışta alıcı sıfatıyla sicilde kayıtlı görülen veya aracın uzun süreli

³¹ Bozer, 2009, s. 131.

³² Yargıtay 11. HD, 20.09.2003, E. 2004/13993, K. 2004/8495, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

³³ Sigorta ettiren ile sigortalı kavramları aynı anlama gelmemektedir. Zira sigorta ettiren ile sigortalı aynı kişi olabileceği gibi farklı kişiler de olabilmektedir. Sigorta ettiren sigorta sözleşmesi yapan ve sigorta primini ödemekle yükümlü olan kişidir. Sigortalı ise sigorta sözleşmesi ile menfaatleri teminat altına alınan kişidir.

³⁴ Ulaş, 2012, s. 877.

³⁵ Bolatoğlu, B. (1988). *Karayolları Trafik Kanununa göre Motorlu Araç İşletenin Hukuki Sorumluluğu*, Ankara: Kazancı Hukuk Yayınları, s. 55.

³⁶ Karasu, R. (2016a). *Yargıtay ve Sigorta Tahkimi İtiraz Hakem Heyeti Kararları Işığında: Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası: (Trafik Sigortası)*. Ankara: Yetkin Yayınları, s. 43.

kiralama, ariyet veya rehni gibi hâllerde kiracı, ariyet veya rehin alan kişidir. Ancak ilgili tarafından başka bir kişinin aracı kendi hesabına ve tehlikesi kendisine ait olmak üzere işlettiği ve araç üzerinde fiilî tasarrufu bulunduğu ispat edilirse, bu kimse işleten sayılır.” (KTK m. 3) hükmü uyarınca maddi ölçüt benimsenmiş, bu kapsamda araç sahibi ve kiracı gibi kişiler karine olarak işleten sayılmış, bununla birlikte araç üzerinde başka birisinin ekonomik yararının veya fiilî egemenlik ilişkisinin kanıtlanması hâlinde ilgili kişinin işleten sayılacağı düzenlenmiştir. Söz konusu hükümden şekli kriterin yalnızca maddi anlamda işletenin belirlenemediği durumlarda geçerli olduğu anlaşılmaktadır³⁷.

b) Karine Olarak İşleten Sayılanlar

aa) Araç Sahibi

Araç sahibinin işleten sayılması bu kişinin aracı kendi hesabına ve tehlikesi kendisine ait olmak üzere işlettiği ve araç üzerinde fiilî egemenliğe sahip olduğu karinesine dayanmaktadır. Bu itibarla aksi ispatlanmadıkça araç sahibi işleten sayılmaktadır. Kural olarak trafik sicilinde ve tescil belgesinde araç sahibi olarak geçen kişi aracın sahibi kabul edilmektedir³⁸. Bununla birlikte KTK'nın 20. maddesi gereğince araç üzerindeki mülkiyet noterlik tarafından düzenlenen devir sözleşmesi ve araç üzerindeki zilyetliğin devri ile alıcıya geçtiğinden devir tarihinden itibaren aracın sahibi aracı noter devir sözleşmesi ile devir alan kişi olmaktadır. Yargıtay bir kararında, noterlerce yapılan araç devir işlemlerinin mülkiyetin devri için yeterli olduğunu, trafik tescil işlemlerinin yapılmasının şart olmadığını, aracı noter satışıyla devralan kişinin, adına tescil işlemi yaptırmamış olması durumunda bile aracın maliki sayıldığını hükme bağlanmıştır³⁹.

bb) Aracı Mülkiyeti Muhafaza Kaydıyla Satın Alan Kişi

Kanun uyarınca, motorlu bir aracın mülkiyeti muhafaza kaydıyla sahibi tarafından bir başkasına devredilip teslimi halinde önceki malikin işleten sıfatı devir ve teslimle birlikte devir alana geçmektedir(KTK. m.3). Bu itibarla bu şekilde bir motorlu aracı satın alan kişi ZMSS sözleşmesi yaptırmak zorundadır⁴⁰. Yargıtay da konuyla ilgili birçok

³⁷ Yılmaz, 2014, s. 52.

³⁸ Koç, H. (2017). Sorumluluk Sigortalarında Sigorta Teminatının Kapsamı. *Konya Barosu Dergisi*, 1(2), s. 82; Erdoğan, İ. (2019). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Genişletilmiş 4. b.). Ankara: Gazi Kitapevi, s. 157; Kılıçoğlu, A. (2019). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Genişletilmiş 23. b.). Ankara: Turhan Kitabevi, s. 479; Ulaş, 2012, s. 883; Eren, F. (2019). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (24. b.). Ankara: Yetkin Yayınları, s. 227; Oğuzman, M. K. & Öz M. T. (2020). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Göz. geç. 15. b., Cilt I-II). İstanbul: Vedat Kitapçılık, I., s. 208.

³⁹ Yargıtay 17. HD, 28.06.2010, E. 2010/5796, K. 2010/6034, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

⁴⁰ Karasu, 2016a, s. 44; Küçük, D. (2013). Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Malî Sorumluluk Sigortası'nda Sigortalı Aracın Satışı İle İşleten Sıfatı Değiştiğinde Sigortacının Kime Rücu Edeceği

kararında bir aracın mülkiyeti muhafaza kaydıyla yapılan satışından sonra aracı devralan kişinin işleten sayıldığını ve devredenin sorumluluktan kurtulacağını belirtmiştir⁴¹.

cc) Aracın Uzun Süreli Kiracısı

Kanun uyarınca, motorlu bir aracı uzun süre için kiralayan kişiler de işleten sıfatını haiz bulunmaktadır(KTK. m.3). Bu itibarla söz konusu kişiler de ZMSS sözleşmesi yapmakla yükümlü kılınmıştır. Aracın sahibi gibi uzun süreli kiracısı da gerçek işleten değil karine olarak işleten sayılmaktadır. Çünkü araç uzun süreli olarak kiralanmış olmakla birlikte kiracı araç üzerinde fiilî ve ekonomik ilişki kurmamış olabilmektedir⁴². Kanunda bu süre konusunda açık bir hüküm yoktur. Eren'e göre TBK. m.330 ele alınırsa, 3 günden fazla süreli kiralar uzun süreli kira kabul edilebilir⁴³. Yargıtay'a göre⁴⁴ uzun süre kavramı belli gün sayısına göre değil, maddî kriter (fiili hâkimiyet, iktisaden yararlanma) unsurlarının bulunup bulunmadığına göre belirlenir⁴⁵. Dolayısı ile kira süresine ilişkin sınırlama yasada mevcut olmadığından kiranın ne zaman uzun süreli sayılacağına ilişkin bir ölçü bulunmamaktadır. Bu durumda bunun tayini her durumu kendi somut koşullarında değerlendiren mahkemelerce yapılmalıdır⁴⁶.

dd) Aracı Uzun Süreli Ariyet ve Rehin Alan Kişi

Uzun süreli kiralamada olduğu gibi aracı uzun süreli ödünç alan kişi de işleten sayılmaktadır. Taşınır bir mal olan motorlu araç üzerinde rehin hakkı teslim yoluyla kurulduğu için rehinin tesisiyle birlikte rehin verenin araç üzerindeki fiilî egemenliği sona ermekte, aracı elinde bulunduran rehin alan da işleten sayılmaktadır⁴⁷.

Sorununun İlgili Yargıtay Kararları Açısından Değerlendirmesi. *Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 3(1), s. 66; **Ulaş**, 2012, s. 886; **Erdoğan**, 2019, s. 157; **Kılıçoğlu**, 2019, s. 480; **Eren**, 2019, s. 775; **Oğuzman & Öz**, 2020, II, s. 209.

⁴¹ Yargıtay 11. HD, 12.09.1979, E. 1979/3548, K. 1979/3723; Yargıtay 3. HD, 09.03.1992, E. 1991/6155, K. 1992/4917, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

⁴² **Yılmaz**, 2014, s. 58; **Çelik**, Ç. A. (2017). *Trafik Kazalarında Tazminat ve Sigorta Hukuk ve Ceza Sorumluluğu: Uygulama ve Yargıtay Kararları Hesaplama ve Dilekçe Örnekleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 25; **Kılıçoğlu**, 2019, s. 481, **Erdoğan**, 2019, s. 157; **Eren**, 2019, s. 775.

⁴³ **Eren**, 2019, s. 775.

⁴⁴ Yargıtay 11. HD, 27.02.1985, E. 1985/998, K. 1985/1011, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019. Yargıtay 17. H.D. ,17.03.2009 gün ve 2008/3489 E. , 2009/1507 K., www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

⁴⁵ **Ulaş**, 2012, s. 888.

⁴⁶ **Kılıçoğlu**, 2019, s. 481.

⁴⁷ **Karasu**, 2016a, s. 45; **Gökcan**, H. T. & **Kaymaz**, S. (2010). *Karayolları Trafik Kanununa Göre Hukuki Sorumluluk, Tazminat, Sigorta, Rücu Davaları (Trafik Suçları Ve Trafik Kabahatleri)* (7. b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 43; **Oğuzman & Öz**, 2020, II, s. 209; **Eren**, 2019, s. 775; **Erdoğan**, 2019, s. 157; **Kılıçoğlu**, 2019, s. 481.

c) Gerçek İşletenler

Gerçek işleten araç üzerinde ekonomik ve fiilî egemenlik ilişkisi olan kişidir⁴⁸. Bir aracın işletilmesinden uzun süreli yararlanan ve bağış veya yardım amacı taşımaksızın araçla ilgili giderleri karşılayan kişi araç üzerinde ekonomik ilişki kurmuş sayılmaktadır⁴⁹. Aracın ne zaman trafiğe çıkarılacağı, trafikten çekileceği, kim tarafından hangi amaçla kullanılacağı, bakım ve gözetimin nasıl yapılacağı konularında karar verme yetkisine sahip olan kişilerin araç üzerinde fiilî hâkimiyet ilişkisinin olduğu kabul edilmektedir⁵⁰.

d) Farazi İşletenler

İşleten olmadığı halde bazı kişiler, KTK kapsamında işleten gibi sorumlu tutulmuştur. İşleten kavramının unsurlarını haiz olmamakla beraber işleten gibi sorumlu tutulan bu kişiler, farazi işleten olarak adlandırılmaktadır⁵¹.

Motorlu araçlarla ilgili mesleki faaliyette bulunan teşebbüslerin sahibi, gözetim, onarım, bakım, alım-satım, araçta değişiklik yapılması amacı ile veya benzeri bir amaçla kendisine bırakılan bir motorlu aracın sebep olduğu zararlardan dolayı işleten gibi sorumlu tutulmaktadır. (KTK m. 104/I) Tamirci, araba satıcısı, otopark sahibi gibi kişiler buna örnek gösterilmektedir. Yargıtay bir kararında “*Dava konusu olayda da davalı idare, aracını onarım amacı ile bir başkasına teslim etmiş bulunmasına göre, o kişinin müstahdemince kusurlu olarak meydana getirilen zarardan işleten durumunda olan davalının sorumlu tutulması yukarıda değinilen yasa hükümlerine mümkün bulunmamasına...*”⁵² karar vermiştir. Buna göre onarım için bırakılan aracın onarım yapanlarca meydana getirilen zarardan işleten sorumlu tutulmamıştır.

Yarış düzenleyicileri, yarışa katılanların veya onlara eşlik edenlerin araçları ile gösteride kullanılan diğer araçların sebep olacakları zararlardan dolayı motorlu araç işleteninin sorumluluğuna ilişkin hükümler uyarınca sorumlu olmaktadır(KTK m. 105/I).

⁴⁸ Yılmaz, 2014, s.62; Erdoğan, 2019, s. 157; Kılıçoğlu, 2019, s. 478; Eren, 2019, s. 775; Oğuzman & Öz, 2020, s. 209.

⁴⁹ Bolatoğlu, 1988, s. 61; Kılıçoğlu, 2019, s. 478.

⁵⁰ Karasu, 2016a, s. 46.

⁵¹ Karasu, 2016a, s. 47; Gökcan & Kaymaz, 2010, s. 46; Eren, 2019, s. 777; Kılıçoğlu, 2019, s. 486; Erdoğan, 2019, s. 157; Oğuzman & Öz, 2020, II, s. 210.

⁵² Yargıtay 11. HD. 01.12.1998 1988/2197 E. 1998/7318 K. YKD 1989 C.XV, S.8, s.1135-1136, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

Ayrıca KTK'nın 107. maddesinin birinci fıkrasına göre bir motorlu aracı çalan veya gasp eden kimse işleten gibi sorumlu tutulmaktadır⁵³. Ancak işletenin sorumluluktan kurtulmak için aracının çalınmış veya gasp edilmiş olduğunu kanıtlaması yeterli gelmemekte, çalınma ve gasp eyleminde kusuru bulunmadığını da kanıtlamak zorundadır⁵⁴. Nitekim Yargıtay bir kararında “ *Bu durumda mahkemece; davalı malikin aracını evinin önüne park etmesi sırasında gerekli tedbirleri alıp almadığı değerlendirilerek, buna ilişkin olarak anılan madde uyarınca davalı malikin sorumluluğunun bulunup bulunmadığı tartışılıp değerlendirilerek, sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, eksik incelemeye dayalı olarak yazılı şekilde hüküm kurulması doğru olmamış ve hükmün bozulması gerekmiştir.*⁵⁵” demek sureti ile bu duruma işaret etmektedir.

3. Sigortacı

Yukarıda da ifade edildiği gibi, ZMSS, KTK'nın 91. maddesi kapsamında yaptırılması zorunlu olan ve KTK'nın 101. maddesi gereğince kaza sigortası dalında çalışmaya yetkili olan sigorta şirketleri tarafından yapılan sigortadır. Sigorta sözleşmesinin tamamlanması sigorta poliçesinin sigortacı tarafından düzenlenip sigorta ettirene imzalatılmasıyla gerçekleşmektedir. Bu madde uyarınca sigorta şirketleri ZMSS yapmakla yükümlü kılınmıştır(KTK m.101). Ayrıca “*Sigortacılar, diğer kanunlardaki hükümler saklı kalmak üzere, faaliyet gösterdikleri dalların kapsamında bulunan zorunlu sigortaları yapmaktan kaçınmazlar(TTK m.1483).*” hükmü uyarınca bu yükümlülük başka bir yasal düzenlemede tekrar edilmiştir. Sigorta şirketinin söz konusu yükümlülüğe uymaması hâlinde şirket hakkında hafif para cezası yaptırımını öngörülmüştür⁵⁶.

Zorunlu sigorta sözleşmesi uyarınca sigortacının temel yükümlülüğü sigorta ettirenin ödediği primler karşılığında zarar riski gerçekleştiği zaman zarar gören kişinin zararını karşılamaktır⁵⁷. Zararın meydana gelmesiyle birlikte zarar gören kişi zararın karşılanması için karşı tarafın sigorta şirketine başvurmaktadır⁵⁸. Sigortacının hak sahibinin kendisine başvurduğu tarihten itibaren 8 gün içinde ödeme yapması gerekmektedir(KTK m. 99/1).

⁵³ Karasu, 2016a, s. 47-48; Kılıçoğlu, 2019, s. 487; Erdoğan, 2019, s. 157; Eren, 2019, s. 778; Oğuzman & Öz, 2020, II, s. 210.

⁵⁴ Ulaş, 2012, s. 904.

⁵⁵ Yargıtay 11. HD. 25.05.2006, 2005/5797 E., 2006/2658 K., www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

⁵⁶ Bağrıaçık, 2016, s. 258.

⁵⁷ Tiftik, M. (1997). *Tehlike Sorumluluğunun Ayırt Edici Özellikleri ve Türk Hukukunda Tehlike Sorumluluklarının Genel Kural ile Düzenlenmesi Sorunu*. Atatürk Üniversitesi Basımevi, s. 117.

⁵⁸ Özboyacı, A. (2008, Eylül). Trafik Kazalarından Doğan Tazminat Alacakları İçin Doğrudan Doğruya Sigortacıya Başvurma. *Terazi Hukuk Dergisi*, 3(25), s. 120.

Ayrıca belirtmek gerekir ki, ZMSS ile uğranılan zararın hepsi değil, KTK kapsamında belirlenmiş limite kadar olan kısım sigortacı tarafından karşılanmaktadır. Meydana gelen zararın limitin üstünde olması hâlinde işletenin şahsî sorumluluğu devam etmektedir⁵⁹.

Önemle belirtmek gerekir ki sigortacının sigorta ettirenin uğramış olduğu zarardan sorumluluğu bulunmamaktadır. Örneğin iki aracın çarpıştığı bir trafik kazasında her araçta meydana gelen zarardan karşı tarafın sigortacısı sorumlu olmaktadır⁶⁰. Yani sigortacı uğranılan zararlar ile ilgili olarak üçüncü kişilere karşı sorumludur. Poliçenin iptal edilmiş olması hâlinde dahi sigortacı sigortanın bulunmadığını öne sürerek ödeme yapmaktan kaçınmamaktadır. “*Sigorta sözleşmesinden veya sigorta sözleşmesine ilişkin kanun hükümlerinden doğan ve tazminat yükümlülüğünün kaldırılması veya miktarının azaltılması sonucunu doğuran hâller zarar görene karşı ileri sürülemez(KTK m. 95/1).*” hükmü uyarınca sigortacı sadece zarar gören kimseye ödeme yaptıktan sonra tazminatın indirilmesi veya ortadan kaldırılmasıyla ilgili rücu hakkını kullanmak suretiyle talepte bulunabilmektedir. Zarar gören üçüncü kişiye karşı işleten ve sigortacı müteselsilen sorumlu olmaktadır⁶¹.

D. Sözleşme Taraflarının Yükümlülükleri

Sigorta sözleşmeleri taraflar arasında devamlı edimler meydana getiren sözleşmelerdir. Bu itibarla, sigorta sözleşmesi yapılırken elde etmeyi amaçladıkları yararları ulaşılabilmeleri için sigorta ettiren ve sigortacı tarafından bazı edimlerin ifa edilmesi gerekmektedir⁶². Sigortacının rizikoyu taşıma ve sigorta ettireni aydınlatma, poliçe düzenleme ve zararı tazmin etme yükümlülüğü söz konusu iken, sigorta ettirenin prim ödeme, ihbar ve zararı önleme ve azaltma yükümlülükleri bulunmaktadır.

1. Sigortacının Yükümlülükleri

a) Riziko Taşıma Yükümlülüğü

Riziko kavramı, bir kişinin para ile ölçülebilen menfaatini tehdit eden, gerçekleşme ihtimali bulunan fakat gerçekleşmesi kesin olmayan tehlike anlamına gelmektedir⁶³.

⁵⁹ Bağrıaçık, 2016, s. 259.

⁶⁰ Nomer, H. N. (2015). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (14. b.). İstanbul: Beta Yayıncılık, s. 195.

⁶¹ Acar, F. (2003). Zorunlu Mesuliyet Sigortası. *Legal Hukuk Dergisi*, 6(1), s. 1405.

⁶² Aral Eldeleklioğlu, İ. (2012). 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Sigorta Ettirenin Sözleşme Yapılmasında Beyan Yükümlülüğü. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Özel Sayı*, 18(2), 725-732, s. 725.

⁶³ Güvel, E. A. & Öndaş Güvel, A. (2018). *Sigortacılık* (8. b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 47; Uluğ, İ. (2004). *Sigorta Hukukunda Riziko Kavramı ve Bu Kavramdaki Değişiklikler Türkiye’de Sigorta Hukukunun Sorunları ve Geleceği* (1. b.). Ankara. TBB Yayınları: 83, Şen Matbaa, s. 309.

ZMSS sözleşmesinin temel unsurlarından birisi sigortacının riziko taşıma yükümlülüğüdür. Sigortacının riziko, taşıma yükümlülüğü, ZMSS sözleşmesinde sigortacının taşımayı taahhüt ettiği riziko, motorlu aracın işletilmesinden kaynaklı olayın gerçekleşmesi durumunda üçüncü kişilerin zarara uğraması tehlikesidir⁶⁴.

Sigortacının sorumluluğu sigorta olayının meydana gelmesinden yani tazmin borcunun doğumundan önce muhtemel sorumluluk olarak gerçekleşmektedir. Sigortacı kural olarak ZMSS sözleşmesinin yapılması ile sigorta poliçesini sigorta ettirene teslim etmekte ve böylelikle sigorta ettirenin prim ödeme borcu doğmaktadır. ZMSS karşılıklı edimleri içeren bir sözleşme olduğu için, sigorta ettirenin prim borcunu ödemesini müteakip sigortacı rizikoyu taşımaya başlamaktadır⁶⁵.

b) Sigorta Ettireni Aydınlatma Yükümlülüğü

“Sigortacı ve acentesi, sigorta sözleşmesinin kurulmasından önce, gerekli inceleme süresi de tanınmak şartıyla kurulacak sigorta sözleşmesine ilişkin tüm bilgileri, sigortalının haklarını, sigortalının özel olarak dikkat etmesi gereken hükümleri, gelişmelere bağlı bildirim yükümlülüklerini sigorta ettirene yazılı olarak bildirir. Ayrıca, poliçeden bağımsız olarak sözleşme süresince sigorta ilişkisi bakımından önemli sayılabilecek olayları ve gelişmeleri sigortalıya yazılı olarak açıklar(TTK m. 1423.).” hükmü uyarınca sigortacının sigorta ettireni aydınlatma yükümlülüğü düzenlenmiş olup, bu kapsamda sigortacı sözleşmenin öncesinde ve devamında iyi niyet kurallarına göre hareket etmek ile yükümlü kılınmıştır⁶⁶.

c) Poliçe Düzenleme Yükümlülüğü

“Sigortacı; sigorta sözleşmesi kendisi veya acentesi tarafından yapılmışsa, sözleşmenin yapılmasından itibaren yirmi dört saat, diğer hâllerde on beş gün içinde, yetkililerce imzalanmış bir poliçeyi sigorta ettirene vermekle yükümlüdür. Sigortacı poliçenin geç verilmesinden doğan zarardan sorumludur(TTK m. 1424.).” hükmü gereğince sözleşmenin yapılmasını müteakip yirmi dört saat, diğer hâllerde ise on beş gün içerisinde sigortacı yetkililerce imzalanmış poliçeyi sigorta ettirene vermekle yükümlü kılınmıştır⁶⁷. Sigortacı, poliçenin teslimiyle rizikoyu üstlenmiş olmamakta ancak rizikoyu taşıma taahhüdünün yerine getirilmesi yönünden kendi üzerine düşen sorumluluğu ifa

⁶⁴ Kaner, 2016, s. 12-13.

⁶⁵ Kaner, 2016, s. 13-14; Bozer, 2009, s. 37.

⁶⁶ Mülazımoğlu, 2015, s. 234.

⁶⁷ Mülazımoğlu, 2015, s. 236.

etmiş olmaktadır. Poliçe verildikten sonra sigorta ettirenin prim ödeme borcunu yerine getirmemesi hâlinde sigortacının sorumluluğu başlamamaktadır⁶⁸.

d) Zararı Tazmin Etme Yükümlülüğü

Sigortacı rizikonun gerçekleşmesi durumunda üçüncü kişilerin maddî ve bedensel zararlarını tazmin etmekle yükümlüdür⁶⁹. Zarar gören üçüncü kişiler, sigorta şirketine karşı tazminat talep haklarını doğrudan veya dava yolu ile kullanabilmektedir⁷⁰. Bununla birlikte sigortacının zararı tazmin etme borcunun doğabilmesi, sigorta ettirenin sözleşmeden kaynaklı yükümlülüklerini yerine getirmesine bağlıdır⁷¹.

2. Sigorta Ettirenin Yükümlülükleri

a) Prim Ödeme Yükümlülüğü

“Zorunlu mali sorumluluk sigortasına ilişkin primler peşin ödenir(KTK m. 91/II).” hükmü uyarınca sigorta ettirenlerin primleri peşin ödeme yükümlülüğü bulunmaktadır. Sigortacının sorumluluğu, primin tamamının poliçenin düzenlenmesi ânında ödenmesiyle başlamaktadır. Sigortacının primi taksitle almayı kabul etmesi hâlinde ise sorumluluk, poliçenin düzenlenmesi ile başlamaktadır⁷².

b) İhbar Yükümlülüğü

Sigortacının teminat aldığı menfaate ilişkin rizikolardan tam ve kesin şekilde bilgi sahibi olabilmesi bakımından sigorta ettirenin ihbar yükümlülüğünün büyük önemi bulunmaktadır⁷³. Zira sorumluluk sigortalarında rizikonun gerçekleştiğinin bilinmesinde tazminat ödeme borçlusu konumundaki sigortacı bakımından büyük fayda söz konusudur⁷⁴. ZMSS yönünden ihbar yükümlülüğü sözleşmenin yapılması sırasında, sözleşmenin uygulanması esnasında ve riziko gerçekleştikten sonra devam etmektedir.

“Sigorta ettiren sözleşmenin yapılması sırasında bildiği veya bilmesi gereken tüm önemli hususları sigortacıya bildirmekle yükümlüdür(TTK m.1435/I Genel Şartlar m.

⁶⁸ Kaner, 2016, s. 15.

⁶⁹ Kara, E. (2016). Sınırötesi Trafik Kazaları: Avrupa Birliği'nde ve Türk Hukukunda Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası. *Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6(11), 215-256, s. 243.

⁷⁰ Gökcan & Kaymaz, 2010, s. 413.

⁷¹ Mülazımoğlu, 2015, s. 237.

⁷² Çelik, 2017, s. 552-553.

⁷³ Köroğlu Ölmez, B. (2016). Sigorta Ettirenin Beyan Yükümlülüğü. *Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(2), s. 265.

⁷⁴ Bozkurt, T. (2014). *Themis Ticaret Hukuku (Sigorta Hukuku)* (8. b., Cilt IV). İstanbul: Oniki Levha Yayınları, s. 190.

C.2).” hükmü uyarınca sigorta ettirenin sigorta sözleşmesi yapılırken sözleşmeyi etkileyecek bütün hususları bildirmesi gerekmektedir⁷⁵.

Sigorta ettiren veya onun izniyle başkası, rizikonun gerçekleşme ihtimalini artırıcı ya da mevcut durumu ağırlaştırıcı işlemlerde bulunması veya sözleşme yapılırken açıkça riziko ağırlaşması olarak kabul edilmiş bulunan hususlardan birinin gerçekleşmesi hâlinde derhâl; bu işlemler bilgisi dışında yapılması hâlinde bu hususu öğrendiği tarihten itibaren en geç on gün içinde durumu sigortacıya bildirmesi gerekmektedir(TTK m.1444.).

Sigorta ettirenin, rizikonun gerçekleştiğini öğrenince durumu gecikmeksizin sigortacıya bildirmesi gerekmektedir. Bunun için rizikonun nerede, ne zaman gerçekleştiğinin ve sonuçlarının ne olduğunun genel olarak sigortacıya bildirilmesi önem taşımaktadır(TTK m. 1446/I) ⁷⁶. Genel şartlara göre de rizikonun gerçekleşmesi durumunda sigorta ettiren, sorumluluğunu gerektirecek bir olayı, haberdar olduğu andan itibaren on gün içerisinde sigortacıya ihbar etmek, kendisine yöneltilen istemi ise, derhâl sigortacıya bildirmekle yükümlü kılınmıştır(Genel Şartlar m. B.1.1-a)⁷⁷.

c) Zararı Önleme ve Azaltma Yükümlülüğü

Sigorta ettiren, “*rizikonun gerçekleştiği ya da gerçekleşme ihtimalinin yüksek olduğu durumlarda, zararın önlenmesi, azaltılması, artmasına engel olunması ya da sigortacının üçüncü kişilere olan rücu haklarının korunabilmesi için, imkânlar dâhilinde önlem almakla*” yükümlü kılınmıştır(TTK. m. 1448). Genel Şartlar gereğince de sigorta ettirene zararın önlenmesi, azaltılması, artmasına engel olunması veya sigortacının poliçeden doğan rücu haklarının korunabilmesi için, imkânlar dâhilinde önlemler alma ve bu amaçla sigortacı tarafından verilen talimatlara uyma yükümlülüğü verilmiştir(Genel Şartlar m. B.1.1-b)⁷⁸.

E. Sözleşmenin Kapsamı

1. Taşıt Bakımından Kapsamı

Zorunlu Sigorta sözleşmesinin kapsamına KTK’nın 3. maddesi uyarınca motorlu araç olarak kabul edilen araçlar girmektedir. Bu itibarla KTK’nın 103. madde hükmü ve

⁷⁵ Gökcan & Kaymaz, 2010, s. 412.

⁷⁶ Ünan, S. (2016). *Türk Ticaret Kanunu Şerhi: Altıncı Kitap–Sigorta Hukuku Cilt 1: Genel Hükümler Madde 1401-1452* (1. b.). İstanbul: Oniki Levha Yayıncılık, s. 502.

⁷⁷ Gökcan & Kaymaz, 2010, s. 413.

⁷⁸ Şenocak, K. (2009). Türk Ticaret Kanunu’nun Mal Sigortasına İlişkin Hükümlerinin Sorumluluk Sigortalarına Uygulanabilirliği. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 58(1), 189-229, s. 217.

“motorlu araç”⁷⁹ tanımına göre “motersuz taşıtlar”⁸⁰ ile “motersuz bisikletler”⁸¹ “motorlu bisikletler”⁸² sözleşmenin kapsamında yer almamaktadır. İnsan taşıyan römorklar ise KTK’nın 102. maddesi gereğince sözleşmenin kapsamı altındadır.

2. Yer Bakımından Kapsamı

Bir trafik kazasına konu zararın ZMSS sözleşmesi kapsamında olabilmesi için KTK’nın 2. maddesi uyarınca bu kazanın karayolunda veya karayolu dışında; kamuya açık alanlarda, park, bahçe, park yeri, garaj, garaj yolu, eşya terminali, servis ve akaryakıt istasyonlarında faydalanılan yerler ile erişme kontrollü karayollarında ve para ödenerek yararlanılan karayollarının kamuya açık kesimlerinde ve karayolunun bağlantısını sağlayan deniz, göl ve akarsular üzerinde kamu hizmeti gören araçların, karayolu araçlarına ayrılan kısımlarında gerçekleşmiş olması gerekmektedir⁸³.

3. Tazminatın Türü Bakımından Kapsamı

Zorunlu sigorta sözleşmesi kapsamında sadece maddî zararlar karşılanmaktadır. Manevî zararlar ise sözleşme kapsamında yer almamaktadır. Sigorta kapsamında bulunan maddî zararlar ölüm ve yaralanma gibi kişiye ilişkin zararların yanı sıra eşyaya ilişkin zararlar da olabilmektedir. Sözleşmenin yapılmasıyla işletenin sorumluluğu ortadan kalkmamakta, işleten de zarar görene karşı sigortacı ile birlikte sorumlu olmaktadır. ZMMS sözleşmesi motorlu araç işletenin tehlike sorumluluğu şeklinde ortaya çıkan sorumluluğunun sonucunda aracı işletirken üçüncü şahıslara vereceği zararın teminatı bakımından öngörülmüştür. Başka bir deyişle, araç işletenin üçüncü kişilere vermiş olduğu zararlardan ötürü araç işleten ve sigortacı zarar gören üçüncü kişiye karşı müştereken ve müteselsilen sorumlu olmaktadır⁸⁴.

⁷⁹ Motorlu araç: insan, hayvan, tabiat gücü olmaksızın kendi itici gücü ile hareket eden araçlara denmektedir. **Erdoğan**, 2019, s. 156, **Eren**, 2019, s. 769

⁸⁰ Motorsuz araç: Hayvan veya insan gücü ile çalışan araçlardır.

⁸¹ Üzerinde bulunan insanın adale gücü ile pedal veya el ile tekerleği döndürülmek suretiyle hareket eden motorsuz taşıtlardır. Azami sürekli anma gücü 0,25 KW’ı geçmeyen, hızlandıkça gücü düşen ve hızı en fazla 25 km/saate ulaşıktan sonra veya pedal çevrilmeye ara verildikten hemen sonra gücü tamamen kesilen elektrikli bisikletler de bu sınıfa girer(KTK m.3).

⁸² “Motorlu bisiklet (Moped): Azami hızı saatte 45 kilometreyi, içten yanmalı motorlu ise silindir hacmi 50 santimetreküpü, elektrik motorlu ise azami sürekli nominal güç çıkışı 4 kilovattı geçmeyen iki veya üç tekerlekli taşıtlar ile aynı özelliklere sahip net ağırlığı 350 kilogramı aşmayan dört tekerlekli motorlu taşıtlardır. Elektrik ile çalışanların net ağırlıklarının hesaplanmasında batarya ağırlıkları dikkate alınmaz”

⁸³ **Havutçu & Gökyayla**, 1999, s. 19.

⁸⁴ **Kayhan**, 2016a, s. 255-256.

II. Genel Şartların İşlevleri ve Hukukî Niteliği

A. Genel Olarak

Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları, 2015 yılında yayınlanan tebliğ ile yürürlüğe girmiştir⁸⁵. Söz konusu Genel Şartlar ile KTK uyarınca motorlu araç işletenlerine yüklenen hukuki sorumluluk için düzenlenen karayolları motorlu araçlar zorunlu mâli sorumluluk sigortasına yönelik, ilgililerin hak ve yükümlülüklerine ilişkin usul ve esasların düzenlenmesi amaçlanmaktadır.

Genel Şartlar bütün sigorta sözleşmelerinin temel bir parçasıdır. Zira sözleşmenin esası, hangi korumanın talep edildiği ve temin edildiği sadece Genel Şartlara göre tayin edilebilmektedir. 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun (SK.) 11. maddesinde yer alan *“Sigorta sözleşmelerinin ana muhtevası, Müsteşarlıkça onaylanan ve sigorta şirketlerince aynı şekilde uygulanacak olan genel şartlara uygun olarak düzenlenir.”* hükmü uyarınca sigorta sözleşmelerinde poliçe genel şartlarının kullanımı zorunlu hâle getirilmiştir. Söz konusu hüküm gereğince Genel Şartlar, Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanmış olup, sigorta şirketlerinin bu Genel Şartları kullanma zorunluluğu bulunmaktadır.

B. Genel Şartların İşlevleri

1. İfanın Tayini İşlevi

Sigorta sözleşmesinde sigortacının üstlendiği edim, sigorta teminatıdır. Genel Şartlarla sigorta teminatı kapsamında kalan riziko tanımlanmaktadır. Bu itibarla sigorta hukukunda sigortacının sağladığı teminat soyut mal olarak da adlandırılmaktadır. Bu anlamda sigorta, risklerin gerçekleşmesi sonucu ortaya çıkabilecek zararları karşılamak amacıyla kullanılan mâli bir araçtır. Sigorta ettiren, sözleşmenin başında bir malın alıcısı gibi sigorta sözleşmesi ile kendisine taahhüt edilen karşı tarafın edimini görememektedir. Sigorta ettiren, sigorta teminatı satın almadan önce kendisine sunulan sözleşme şartlarını kıyaslayarak kendisine teminatın kapsamı ve fiyat açısından uygun olan seçeneği tercih etmekte ve bu aşamada sigorta şirketi ve aracısı ile şartlar hakkında pazarlık etmektedir. Bundan ötürü Genel Şartlar sigortacının üstlendiği rizikonun sınırlarını da belirlemektedir⁸⁶.

⁸⁵ RG, 14/05/2015, s.29355.

⁸⁶ Memiş, T. (Haziran 2016). *Sigorta Sözleşmesi Şartlarının Yargısal Denetimi* (1. b.). İstanbul: Oniki Levha Yayınları, s. 21.

2. Tamamlama İşlevi

Sigorta sözleşmesinin idarece onaylanan ve sigorta şirketlerince aynı şekilde uygulanacak olan Genel Şartlara uygun olarak yapılacağı düzenlenmiştir(SK. m.11). Bu itibarla Sigortacılık Kanunu sigorta sözleşmesini ve diğer sözleşmeye ilişkin boşlukları tamamlamak için Genel Şartlara bu işlevi yüklemiştir. Bu noktada belirtmek gerekir ki, Genel Şartlar sigortacılık mevzuatını ve uygulamalarını tamamlayıcı bir işlev görmektedir⁸⁷.

3. Bilgilendirme İşlevi

Genel Şartların, rizikonun belirlenmesi ile sözleşme ve Kanunu tamamlama işlevinin yanı sıra diğer bir işlevi de sigorta ettireni bilgilendirme işlevidir. Genel Şartlar kapsamında, sigorta teminatının mahiyeti, prim ödememenin ya da ihbar yükümlülüklerine aykırı davranmanın sonuçları belirtilmektedir. Hatta Genel Şartlarda kanunun emredici hükümlerine bile yer verilmektedir. Genel Şartlar bu yönüyle bilgilendirme işlevini haiz olmaktadır⁸⁸.

C. Genel Şartların Hukukî Niteliği

Binlerce aynı formatta tip sözleşmelerin yapıldığı sektörler bakımından her bir sözleşme için yeniden sözleşme şartlarının hazırlanması oldukça külfetli bir iştir. TBK'nın 20. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "*Genel işlem koşulları, bir sözleşme yapılırken düzenleyen, ileride çok sayıda benzer sözleşmede kullanmak amacıyla, önceden, tek başına hazırlayarak karşı tarafa sunduğu sözleşme hükümleridir. Bu koşulların, sözleşme metninde veya ekinde yer alması, kapsamı, yazı türü ve şekli, nitelendirmede önem taşımaz.*" hükmü gereğince, söz konusu külfetleri bertaraf etmek için genel işlem koşulları düzenleme altına alınmıştır. Mevzuat düzenlenmeden yararlanmakla, mevcut maddeyi (TBK m.20) "*genel işlem koşulları, çok sayıda benzer sözleşmeden kullanılmak üzere önceden düzenlenmiş olan ve sözleşmenin taraflarından birinin(kullanan), karşı tarafa sözleşme yapılırken (kurulurken) sunduğu sözleşme hükümleri*"⁸⁹ şeklinde de tanımlayabiliriz. Bu özelliği itibariyle sigorta genel şartları genel işlem koşullarına benzemektedir⁹⁰.

⁸⁷ Memiş, 2016, s. 22.

⁸⁸ Memiş, 2016, s. 23.

⁸⁹ Altop, A. (2006). Türk Borçlar Kanunu Tasarısındaki Genel İşlem Koşulları ve Kefalet Sözleşmesi. A. Çivi (Dü.), *İsviçre Medeni Kanunu ve Borçlar Kanunu'nun Alınışının 80. Yılı Sempozyumu*. İstanbul. s. 121; Aydoğdu, M. (2014). *Türk Borçlar Hukuku'nda Genel İşlem Koşullarının ve Tüketici Hukukunda Haksız Şartların Denetimi* (1. b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 36.

⁹⁰ Memiş, 2016, s. 18.

Önceden hazırlanması bakımından bir benzerlik olsa da genel şartlar ile genel işlem koşulları arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Bir sözleşmenin önemli şartları genel işlem şartları içinde düzenlenmezken, sigortacının üstlendiği riziko taşıma borcunun kapsamı genel şartlarda belirtilmektedir. Bu itibarla, sigorta genel şartlarının genel işlem koşullarına kıyasla daha önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca sigorta genel şartları değişik çıkarların buluşma noktası olması yönüyle de özellik arz etmektedir. Bu kapsamda sigorta genel şartları sigortacılık tekniğinin kullanıldığı, kendisinden feragat edilemez şartlar niteliğini taşımaktadır. Genel işlem koşullarının sözleşmenin kapsamına girmesi, bunların karşı tarafça kabul edilmesine bağlı olmakta, genel şartlar ise her iki taraf için doğrudan bağlayıcı nitelik taşımaktadır⁹¹.

Genel işlem koşulları genel itibariyle değiştirilebilirken, sigorta genel şartları Kanunda bulunan emredici kurallar nedeniyle sigorta şirketleri tarafından değiştirilememektedir. Sadece idare tarafından genel şartlarda değişiklik yapıldığında değişikliğin sigortalının lehine olan kısımlarının yürürlükteki poliçeler içinde uygulanabileceğine dair hükümler düzenlenebilmektedir. Ayrıca belirtmek gerekir ki, sigorta genel şartlarının bir yandan sözleşme hukukuna ilişkin, diğer yandan da idare hukukuna ilişkin karakteri bulunmaktadır⁹². Öte yandan genel işlem koşulları, daha çok ödeme şartları, taahhüt edilen ifalar, sözleşmenin sona erdirilmesi ve sona ermeden sonra tarafların hakları ve yükümlülükleri gibi hususları düzenlemektedir. Bu nedenle sigorta genel şartları, genel işlem koşullarından farklıdır.

Genel Şartların hukuki niteliğinin ne olduğu sorusu doktrinde tartışmalara neden olmuştur. Zira genel şartların, genel işlem koşulu olarak nitelendirilmesi hâlinde genel işlem koşullarına ilişkin Borçlar Kanununun 20-25. maddesi hükümleri uygulanacak, ancak genel şartların, sigorta sözleşmesine özgü idari bir düzenleme veya ikincil bir düzenleme olarak kabul edilmesi hâlinde ise TBK'nın genel işlem koşullarına ilişkin hükümleri uygulanmayacaktır.

Doktrinde baskın görüş⁹³, idare tarafından onaylanan genel şartların genel işlem koşulu olduğu yönündedir. Söz konusu görüşe göre, yalnızca idare tarafından onaylanmış

⁹¹ Eren, 2019, s.227; Erdoğan, 2019, s. 82; Oğuzman & Öz, 2020, I, s. 169; Aydoğdu, 2014, s. 47.

⁹² Memiş, 2016, s.19-20.

⁹³ Bahtiyar, M. (1996). Genel İşlem Koşullarına Karşı Tüketicilerin Korunması. *Yargıtay Dergisi*, 1-2, s. 76; Adıgüzel, B. (2009). *Sigorta Hukukunda Sözleşme Serbestisi İlkesinin Sınırları Bakımından Türk Ticaret Kanunu Ve Tasarı Hükümlerinin Karşılaştırılması, Haluk Konuralp'in Anısına Armağan*. (Cilt III). Ankara: Yetkin Yayınları, s. 4; Atamer, Y. (2011). Yeni Borçlar Kanunu Hükümleri Uyarınca Genel İşlem Koşullarının Denetlenmesi. *Türk Hukukunda Genel İşlem Şartları Sempozyumu*, Ankara, s. 15; Can, M.

olmasının genel şartları genel işlem koşulu olmaktan çıkarmayacağı, genel işlem koşulları içeren sözleşmeye veya ayrı bir sözleşmeye konulan koşulların her birinin tartışılarak kabul edildiğine ilişkin kayıtların bu şartları genel işlem koşulu olmaktan çıkarmayacağı, her ne kadar idare tarafından hazırlanmış olsa da genel şartların yine de genel işlem koşulu olarak nitelendirilmesi gerektiği, zira idarenin hazırladığı hükümlerin kanun hükmü yerine standart sözleşme hükümleri olacağı belirtilmektedir.

Diğer bir görüş⁹⁴, kanaatimizce de haklı olarak, idare tarafından onaylanmanın genel şartların en belirgin özelliği olmadığı, Sigortacılık Kanunu'nun 11. maddesi gereğince genel şartların sigorta sözleşmesinin her iki tarafını da bağlayan düzenlemeler olması, bunun sonucunda tarafların genel şartlardaki hükümlere aykırı düzenleme yapamaması, kanun koyucunun genel şartları sözleşmenin kurulması için temel bir ikincil düzenleme olarak kabul etmesi nedeniyle genel şartların genel işlem koşulu mahiyetinde olmadığını savunmaktadır. Bu yaklaşıma göre, genel şartların her iki taraf için de emredici nitelikte olması, Sigortacılık Kanununun 34. maddesinde yer alan *"Bu Kanunun; ... f) 11 inci maddesinin birinci fıkrasına aykırı olarak genel şart düzenlemelerine aykırı davranılması hâlinde onbin Türk Lirası, ... idarî para cezası uygulanır."* hükmü uyarınca genel şartlara uymamanın idarî para cezasına tâbi tutulmuş olması genel şartların genel işlem koşulu mahiyetinde olmadığını göstermektedir.

Genel şartların genel işlem koşulu sayılmamasının sigorta sözleşmelerinin yapısına da uygun olduğu, zira sigorta sözleşmelerinin zayıf tarafının sigorta ettiren olduğu kabul edilerek genel şartların idare tarafından düzenlendiği, öte yandan genel işlem koşullarının denetiminin kural olarak sözleşmenin zayıf tarafını korumayı amaçladığı, genel şartların geçersiz sayılması durumunda en fazla sigorta ettirenin zarara uğrayacağı, genel şartların sadece sigortacının değil sigorta ettirenlerin de menfaatlerini koruduğu, bu nedenle genel şartların TBK'da düzenlenen geçerlilik ve içerik denetimine tâbi tutulmaması gerektiği ayrıca belirtilmektedir.

Başka bir görüş⁹⁵ ise, genel şartların kanunların emredici hükümlerine aykırı olup olmadığının yargı makamları tarafından incelenebileceğini, söz konusu hükümlere

---

(2009). *Türk Özel Sigorta Hukuku (Ders Kitabı)* (Göz. geç. 3. b.). Ankara: İmaj Yayınevi, s. 246; **Yeniocak**, U. (2012, Mayıs). Borçlar Kanunu'na Getirilen Yenilikler. *İzmir Barosu Dergisi*, s. 27; **Kartal**, D. (2008). *Genel İşlem Şartları ve Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, s. 46; **Aydoğdu**, M. (2011). 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununda Düzenlenen Genel İşlem Koşullarının Konu Bakımından Uygulama Alanı. *DEÜHFD*, 13(2), s. 10.

⁹⁴ **Memiş**, 2016, s.32-40.

⁹⁵ **Arseven**, H. (1991). *Sigorta Hukuku*. İstanbul: Beta Yayınevi, s. 32-33.

aykırılık tespit edilmesi hâlinde, genel şart hükümleri yerine kanunların emredici hükümlerine göre karar verilmesi gerektiğini savunmaktadır.

Kanaatimizce, genel şartların idare tarafından tebliğ formatında hazırlanması ve tarafların bu şartlar üzerinde bir tasarrufunun bulunmaması dikkate alındığında, genel şartların genel işlem koşulundan ziyade düzenleyici işlem olarak kabul edilmesi gerektiği değerlendirilmektedir. Bu itibarla, Genel Şartların genel işlem koşulu olarak kabul edilmemesi gerektiği dikkate alındığında, TBK'nın 21. maddesinde düzenlenen “yazılmamış sayılma” yaptırımının genel şartlar için söz konusu olmadığı değerlendirilmektedir. Genel Şartlarda yer alan hükümler idarî düzenleyici işlemin bir parçası olduğundan söz konusu hükümler “*hukuka uygunluk karinesinden*” yararlanmaktadır. Başka bir anlatımla idare tarafından geri alınmadıkça veya idari yargı mercileri tarafından iptal edilmedikçe, her ne kadar Yargıtay içtihatlarına ve ilgili kanun hükümlerine aykırı olsa da, söz konusu hükümlerin uygulanması gerektiği değerlendirilmektedir.

§ 2. SİGORTACININ BEDENSEL ZARARLARIN TAZMİNİNE İLİŞKİN SORUMLULUKLARI

I. Sorumluluk Kavramı, Sorumluluk Sebepleri ve Sorumluluk Çeşitleri

A. Sorumluluk Kavramı

Sorumluluk kavramının “...ile sorumluluk” ve “...den sorumluluk” olmak üzere iki farklı anlamı bulunmaktadır. “...ile sorumluluk” kavramı, borcunu tam veya gereği gibi ifa edememesi durumunda borçlunun malvarlığına, alacaklının yetkili devlet organları vasıtasıyla el koyması anlamına gelmektedir. “...den sorumluluk” kavramı ise zarar görenin uğramış olduğu sözleşme içi veya sözleşme dışı zararı tazmin etme yükümlülüğüdür. “...den sorumluluk” kapsamında bir kişinin diğer bir kişiye vermiş olduğu sözleşme içi ve sözleşme dışı zararlardan doğan sorumluluk söz konusu olmaktadır. Bununla birlikte doktrinde baskın görüş sözleşme sorumluluğunu dar ve teknik anlamdaki sorumluluk kavramı içinde mütalaa etmemektedir. Dar ve teknik anlamda sorumluluk yalnızca sözleşme dışı sorumluluk hâllerini yansıtmaktadır⁹⁶.

Bu şekilde sorumluluk bir borç kaynağı niteliği taşımakta, borçlu yani zarar veren alacaklıya yani zarar görene vermiş olduğu zararı tazmin etmek zorunda olmaktadır. Sorumluluk hukuku zarar verenin zarar görenin uğramış olduğu zararı gidermesini konu edinmektedir. Sorumluluğu dar olarak gören bu yaklaşıma göre sözleşme dışı olaylardan kaynaklanan zararın tazminini düzenleyen kurallara sorumluluk hukuku denilmektedir⁹⁷.

Sorumluluk hukuku geniş, dar ve en dar anlamda olmak üzere üç farklı anlamda kullanılmaktadır⁹⁸. Geniş anlamda sorumluluk hukuku gerek sözleşme dışı gerekse de akdi sorumluluğu içermektedir. Dar anlamda sorumluluk hukuku yalnızca sözleşme dışı sorumluluğu kapsamaktadır. En dar anlamda sorumluluk hukuku ise kusursuz sorumluluğu yani sebep ve tehlike sorumluluğunu ifade etmektedir⁹⁹.

B. Sorumluluk Sebepleri

Herkesin mal ve kişi varlığında meydana gelen zarara kural olarak bizzat katlanma yükümlülüğü bulunmaktadır. Bununla birlikte bu kuralın istisnasız bir şekilde uygulanması

⁹⁶ Eren, 2019, s. 550; Tandoğan, H. (2010). *Türk Mesuliyet Hukuku*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, s. 3; Antalya, O. G. (2018). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Cilt II). İstanbul: Legal Kitabevi, s. 1; Oğuzman & Öz, 2020, s. 1; Kılıçoğlu, 2019, s. 46.

⁹⁷ Eren, 2019, s. 550; Oğuzman & Öz, 2020, II, s. 6; Kılıçoğlu, 2019, s. 363; Antalya, 2018, s. 1; İmre, Z. (1949). *Doktrinde ve Türk Hukukunda Kusursuz Mesuliyet Halleri*. İstanbul: İstanbul Akgün Matbaası, s. 5.

⁹⁸ Antalya, 2018, s. 1; Eren, 2019, s. 551; Tandoğan, 2010, s. 3-4.

⁹⁹ Eren, 2019, s. 551; Oğuzman & Öz, 2020, I, s. 17.

çoğu zaman hakkaniyete ters düşmektedir. Örneğin bir kişinin otobüste yolculuk yaparken bir trafik kazasında ölmesi durumunda ölen kişinin yakınlarından ölüm nedeniyle meydana gelen zararlara katlanmaları istenememektedir. Bu itibarla bu kurala istisna getirilerek zarar görenin uğradığı zararı bazı sebeplerin varlığı hâlinde başka bir kimseye aktarma imkânı kabul edilmiştir. Zararın başka bir kimseye aktarılmasını haklı gösteren sebepler sorumluluk sebepleri olarak nitelendirilmektedir. Sorumluluk sebeplerinden birinin varlığı durumunda zarar gören kişi uğramış olduğu zararın giderilmesini başka bir kişiden talep edebilmektedir. Sorumluluk sebepleri kusur, sözleşme ve kanun olmak üzere üç gruba ayrılmaktadır.

TBK'nın 49. maddesi uyarınca kusur faktörü sorumluluk sebepleri arasında yer almaktadır. Bu kapsamda, kendi kusurlu fiil ve davranışıyla başkasına zarar veren bir kişinin bu zararı tazmin etmesi gerekmektedir. Öteki sorumluluk sebebi ise sözleşmedir. Bir kişinin sözleşme ile bir başkasının uğrayacağı zararı tazmin yükümlülüğünü üzerine alması mümkündür. Böyle bir durumda zararı üstlenen kişinin zararın meydana gelmesinde kusuru bulunmamaktadır. Sorumluluğu ve dolaylı olarak zararı tazmin yükümlülüğünü doğuran sözleşmelere sigorta sözleşmeleri, kefalet ve garanti sözleşmeleri örnek olarak gösterilebilmektedir. Öte yandan bir kanun veya kanun hükmü de sorumluluk sebebi olabilmektedir. Kanunun sorumluluk sebebi olduğu durumlarda zararın bir başka kişiye yüklenmesi için bunun kusurlu bir davranış veya sözleşmeden doğması gerekmektedir. Sorumluluk sebebinin kanundan kaynaklandığı durumlara kusursuz sorumluluk hallerine örnek olarak, hakkaniyet sorumluluğu, özen sorumluluğu, tehlike sorumluluğu verilebilmektedir¹⁰⁰.

C. Sorumluluk Çeşitleri

1. Kusur Sorumluluğu

a) Genel Olarak

Kusur sorumluluğu, "*Kusurlu ve hukuka aykırı bir fülle başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür(TBK md. 49/I).*" hükmü çerçevesinde düzenlenmiştir. Doktrinde kusur sorumluluğu, haksız fiil sorumluluğu olarak da nitelendirilmektedir¹⁰¹.

¹⁰⁰ Eren, 2019, s. 560-562, Oğuzman & Öz, 2020, II, s. 9, Erdoğan, 2019, s. 147; Kılıçoğlu, 2019, s. 414.

¹⁰¹ Eren, 2019, s. 582; Kılıçoğlu, 2019, s. 363; Erdoğan s. 119; Oğuzman & Öz, 2020, II, s. 11.

b) Kusur Sorumluluğunun Unsurları

Kusur sorumluluğu fiil, zarar, illiyet bağı, kusur ve hukuka aykırılık unsurlarından oluşmaktadır¹⁰². Haklarında çok sayıda ve kapsamlı çalışmalar yapılmış olan bu konular kısaca izah edilecek, ayrıntıya girilmeyecektir.

aa) Hukuka Aykırılık

Kusur sorumluluğunun ilk unsuru, failin fiilinin hukuka aykırı olmasıdır. Doktrinde hukuka aykırılığın belirlenmesi konusunda subjektif ve objektif teori olmak üzere iki teori yer almaktadır. Subjektif teori, başkasına zarar veren kişinin, zarar verici fiili işlemeye kanunî bir yetkisi bulunmadığı bütün durumlarda, fiilin hukuka aykırı olduğunu belirtmektedir. Söz konusu teoriye göre, her zarar verici davranışın hukuka aykırılığı esas alınmakta, zarar gören, zarar verici fiilin hukuka aykırılığını ispatlamak zorunda kalmamaktadır¹⁰³. Türk hukukunda ise objektif teori uygulanmaktadır. Söz konusu teoriye göre hukuka aykırılık, “*kişilerin mal ve şahıs varlıklarını koruma amacı güden emredici hukuk kuralı niteliğindeki genel davranış normlarına aykırılık*” olarak tanımlanmaktadır¹⁰⁴. Hukuka aykırılığın olumlu ve olumsuz olmak üzere iki unsuru bulunmaktadır. Olumlu unsur, kişilerin mal ve şahıs varlıklarını korumayı amaçlayan emredici hukuk kuralı niteliğindeki bir davranış kuralının ihlâl edilmesidir. Olumsuz unsur ise somut olayda zarar görenin rızası, haklı savunma, zorunluluk hâli, yasal bir yetkinin kullanılması ve hakkını kendi gücüyle koruma gibi hukuka uygunluk sebebinin bulunmamasıdır(TBK m.63)¹⁰⁵.

bb) Fiil

İnsan iradesine dayanan davranış olarak tanımlanan fiil kavramı kusur sorumluluğunun kurucu unsurlarından birisidir. İradî davranış bir şeyi yapmak şeklinde olumlu davranış niteliğinde olabileceği gibi, yapılması icap eden bir hareketi yapmama şeklinde yani olumsuz davranış mahiyetinde de gerçekleşebilmektedir. Misal olarak, doktorun hastayı ameliyat etmesi bir fiil olduğu gibi, yapması gereken bir ameliyattan imtina etmesi da fiil teşkil etmektedir. Hukuk kuralları tarafından bazı bireylere gözetimde bulunma veya tehlikeyi önleme ödevi yüklenmiştir. Olumsuz davranışlar bireylerin söz konusu ödevlerini ifa etmemeleri neticesinde meydana gelmektedir. Örneğin, arabasını yol

¹⁰² Nomer, 2015, s. 138.

¹⁰³ Tekinay, Akman, Burcuoğlu & Altop, 1993, s. 476; Eren, 2019, s. 657; Oğuzman & Öz, 2016, II, s. 14; Kılıçoğlu, 2019, s. 368; Erdoğan, 2019, s. 120.

¹⁰⁴ Eren, 2019, s. 658; Oğuzman & Öz, 2020, II, s. 14; Kılıçoğlu, 2019, s. 369; Erdoğan, 2019, s. 120.

¹⁰⁵ Eren, 2019, s. 661; Oğuzman & Öz, 2020, II, s. 22; Kılıçoğlu, 2019, s. 373; Erdoğan, 2019, s. 121.

kenarına park eden kimsenin, karanlıkta meydana gelebilecek trafik kazalarını önlemek için yakması gereken park lambasını yakmaması ve bu sebeple trafik kazasının meydana gelmesi bu kapsamda görülmektedir¹⁰⁶.

cc) Zarar

Eksilme veya kayıp anlamına gelen zarar unsuru kusur sorumluluğunun yapı taşlarından birisidir. Sorumluluk hukuku çerçevesinde tazminat borcunun söz konusu olması hukuka aykırı fiil neticesinde bir zararın gerçekleşmesine bağlıdır. Başka bir anlatımla ortada zarar bulunmaması halinde kusur sorumluluğundan da söz edilmesi mümkün değildir. Ceza hukukunun tersine, sorumluluk hukukunda zarar vermeye teşebbüs, tazminat yükümlülüğü için yeterli olmamaktadır. Zira sorumluluk hukuku ile meydana gelen zararı telafi ettirmek amaçlanmaktadır. Zarar kavramı, doktrin ve uygulamada dar ve geniş olmak üzere iki bağlamda kullanılmaktadır. Geniş anlamda zarar kavramı maddî zararlarla birlikte manevi zararı da içine alırken, dar anlamda zarar kavramı ise yalnızca maddi zararı ihtiva etmektedir¹⁰⁷.

dd) İliyet Bağı

Kusur sorumluluğunun bir başka unsuru da illiyet bağıdır. Meydana gelen zarar ile sorumluluğu doğuran fiil veya olay arasındaki sebep-sonuç ilişkisi genel olarak illiyet bağı şeklinde nitelendirilmektedir. İliyet bağı, fiil ve zarar unsurları gibi, gerek kusur sorumluluğunda gerekse de kusursuz sorumlulukta bulunması gereken bir unsur olarak dikkat çekmektedir. İliyet bağının bulunup bulunmadığı maddî bir konu olduğu için bu durum mantık kurallarına göre belirlenmektedir. Böylesi bir ilişkinin mantık kuralları çerçevesinde tespit edilmesine mantıki illiyet veya tabii illiyet denilmektedir¹⁰⁸.

¹⁰⁶ Tandoğan, 2010, s. 12; Nomer, 2015, s. 138; Eren, 2019, s. 586; Tiftik, M. (1994). *Akit Dışı Sorumlulukta Maddî Tazminatın Kapsamı*. Ankara: Yetkin Yayınları, s. 46.

¹⁰⁷ Nomer, H. N. (1996). *Haksız Fiil Sorumluluğunda Maddî Tazminatın Belirlenmesi*. İstanbul: Beta Yayınları, s. 5-6; Oğuzman & Öz, 2020, II, s. 38; Eren, 2019, s. 587-588; Tiftik, 1994, s. 51; Tekinay, S. S., Akman, S., Burcuoğlu, H., & Altop, A. (1993). *Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Göz. geç. 7. b.). İstanbul: Filiz Kitabevi, s. 546-549.

¹⁰⁸ Eren, F. (1975). *Sorumluluk Hukuku Açısından Uygun İliyet Bağı Teorisi*. Ankara: Sevinç Matbaası, 22, s.1; Tandoğan, 2010, s. 71-74. Mantıki illiyet bağlamında sonucu etkileyen her durum sebep olarak kabul edildiği için sorumluluk fazlasıyla genişlemekte ve hakkaniyete aykırı sonuçlar meydana gelmektedir. Bu itibarla sorumluluk bakımından bir sınırlamanın yapılması, zarar verenin zararın bir kısmından sorumlu tutulması gerekmektedir. Sorumluluğun bağlandığı fiilin mantıki illiyet kapsamındaki sonuçlardan ne kadar sorumlu olunacağı, hukuki sorumluluğun nasıl sınırlanacağı konusunda şart teorisi ve uygun illiyet teorisi başlığı altında farklı illiyet teorileri geliştirilmiştir. Şart teorisi uyarınca, bir olayın varlığı o olayı meydana getiren her şartın varlığına bağlı kılınmakta, söz konusu şartlardan birinin mevcut olmadığı durumda olay gerçekleşmemektedir. Şart teorisi, şart ve sebep kavramını birbirine karıştırması ve sorumluluğun sınırlarını fazlasıyla genişletmesi nedeniyle eleştirilmektedir.

Türk hukuku doktrin ve uygulamasında genelde kabul gören, uygun illiyet bağı teorisisidir¹⁰⁹. Genel hayat deneyimlerine ve olayların olağan akışına göre meydana gelen zararın, belli bir fiilin veya olayın uygun ve normal sonucu olarak kabul edilebilmesi hâlinde, bunlar arasında uygun bir illiyet bağı bulunmaktadır¹¹⁰. Söz konusu teoriye göre, fiil ile sonuç arasında mantıkî bir illiyet bağı bulunsa dahi sonuç, hayatın olağan akışı bakımından beklenmedik bir sonuç niteliği taşıyorsa fail bundan sorumlu tutulmamaktadır¹¹¹. Somut bir olayda uygun illiyet bağının bulunup bulunmadığını takdir yetkisi hâkime verilmiştir. Hâkimin takdir yetkisini kullanırken olayların normal akışına göre objektif şekilde değerlendirme yapması gerekmektedir¹¹².

ee) Kusur

Kusur sorumluluğunun başka bir unsuru da failin kusurlu olmasıdır. Doktrinde kusur kavramı “*hukuka aykırı sonucu istemek (kast) veya bu sonucu istemiş olmamakla beraber hukuka aykırı davranıştan kaçınmak için iradesini yeter derecede kullanmamaktır (ihmal)*” şeklinde tanımlanmıştır¹¹³. Sorumluluk hukukunda kusur, kast ve ihmal olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Failin hukuka aykırı sonucu bilerek ve isteyerek hareket etmesi anlamına gelen kastın hukuka aykırı sonucun önceden bilinmesi veya öngörülmesi ile bu sonucun istenmesi veya kabul edilmesi şeklinde iki unsuru bulunmaktadır¹¹⁴. İhmal ise, failin hukuka aykırı sonucu istememesi; fakat bu sonucun meydana gelmemesi için gerekli dikkat ve özeni göstermemesi anlamına gelmektedir¹¹⁵. Sorumluluk hukukunda ihmal kavramı orta seviye, normal, makul bir kişinin, somut olayda durumun özellik ve gereklerine göre alması gerekli önlemlere, göstereceği özene, harcayacağı çabaya göre değerlendirilmektedir¹¹⁶.

¹⁰⁹ Eren, 1975, s. 51; Tandoğan, 2010, s. 76; Tekinay, Akman, Burcuoğlu & Altop, 1993, s. 573; Oğuzman & Öz, 2020, II, s. 45.

¹¹⁰ Tekinay, Akman, Burcuoğlu & Altop, 1993, s. 573; Eren, 2019, s. 605; Oğuzman & Öz, 2020, II, s. 45; Erdoğan, 2019, s. 134; Kılıçoğlu, 2019, s. 401.

¹¹¹ Tandoğan, 2010, s. 77; Eren, 2019, s. 607; Oğuzman & Öz, 2020, II, 46; Erdoğan, 2019, s. 135; Kılıçoğlu, 2019, s. 401.

¹¹² Oğuzman & Öz, 2020, II, 46; Eren, 2019, s. 607; Erdoğan, 2019, s. 139; Kılıçoğlu, 2019, s. 403.

¹¹³ Oğuzman & Öz, 2020, II, 46; Tandoğan, 2010, s. 45; Kılıçoğlu, 2019, s. 407; Erdoğan, 2019, s. 124; Eren, 2019, s. 641; Erdoğan, İ. (1990). Haksız Fiilde Kusurlu Sorumluluk ve Özellikle Kusur Unsuru. *S.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi*, 3(3), s. 116.

¹¹⁴ Tandoğan, 2010, s. 46; Kılıçoğlu, 2019, s. 409; Erdoğan, 2019, s. 125; Reisoğlu, S. (2005). *Borçlar Hukuku*. İstanbul: Beta Yayınları, s.169; Erdoğan, 1990, s. 117; Oğuzman & Öz, 2020, II, s. 55; Eren, 2019, s. 647.

¹¹⁵ Tekinay, Akman, Burcuoğlu & Altop, 1993, s. 495; Kılıçoğlu, 2019, s. 409; Erdoğan, 2019, s. 126; Oğuzman & Öz, 2020, II, s. 57; Eren, 2019, s. 649.

¹¹⁶ Eren, 2019, s. 649; Kılıçoğlu, 2019, s. 410; Erdoğan, 2019, s. 126; Erdoğan, 1990, s. 126; Oğuzman & Öz, 2020, II, s.58.

İhmal kavramı, ağırlığı bakımından ağır ve hafif olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Aynı şartlar altında olan makul ve orta zekâlı olan kişilerin göstermesi gereken en basit dikkat ve özeni göstermemesi ağır ihmali teşkil ederken, ağır ihmal olarak nitelendirilmeyen her ihmal hafif ihmal olarak değerlendirilmektedir¹¹⁷.

2. Kusursuz Sorumluluk

Haksız fiil sorumluluğu kusura dayanmaktadır. Kara Avrupası hukuk düzenlerinde kusur sorumluluğu esas norm olarak düzenlenirken, kusursuz sorumluluk her somut olay için ayrı ayrı düzenleme altına alınmıştır. Kusursuz sorumluluğa göre bir kimse kusurlu olmamasına rağmen kendi fiiliyle bir zarara neden olması hâlinde bu zararı tazmin etmesi gerekmektedir. Kusurun yetersiz kalması ve teknik alanda yaşanan bazı gelişmeler kusursuz sorumluluk hâllerinin artmasına sebep olmuştur. TBK kapsamında kusursuz sorumluluk hâlleri hakkaniyet sorumluluğu, özen sorumluluğu ve tehlike sorumluluğu olarak üç başlık altında düzenlenmiştir¹¹⁸.

a) Hakkaniyet Sorumluluğu

“Hakkaniyet gerektiriyorsa; hâkim, ayırt etme gücü bulunmayan kişinin verdiği zararın, tamamen veya kısmen giderilmesine karar verir.” (TBK m. 65) hükmü uyarınca sorumluluk kusura veya tehlikeye ya da özen ihlâline değil hakkaniyet fikrine dayanmaktadır¹¹⁹. Söz konusu hükme göre ayırt etme gücü bulunmayan kişilerin sorumluluğu, ayırt etme gücüne sahip olsalardı haksız fiil teşkil edecekti. Bu itibarla ayırt etme gücüne sahip olmayan failin fiilinin, ayırt etme gücüne sahip olsaydı kendisine kusurlu bir fiil olarak yükletilecek nitelikte olması gerekmektedir¹²⁰.

b) Tehlike Sorumluluğu

Tehlike sorumluluğu, kusursuz sorumluluk hâllerinin en ağırını teşkil etmektedir. Bu itibarla tehlike sorumluluğu “ağırlaştırılmış objektif sorumluluk” veya “ağırlaştırılmış sebep sorumluluğu” olarak da nitelendirilmektedir. Başkaları için önemli ölçüde tehlike

---

¹¹⁷ Derecesine göre kusur ise ağır kusur ve hafif kusur olmak üzere iki başlıkta incelenmektedir. Ağır kusur kavramı, kast ve ağır ihmale; hafif kusur kavramı ise hafif ihmale tekabül etmektedir. **Tekinay, Akman, Burcuoğlu & Altop**, 1993, s. 495; **Kılıçoğlu**, 2019, s. 410; **Erdoğan**, 2019, s. 127; **Erdoğan**, 1990, s. 127; **Oğuzman & Öz**, 2020, II, s. 59; **Eren**, 2019, s. 653.

¹¹⁸ **Karacan Çetin**, 2016, s. 29; **Tandoğan**, 2010, s. 90-92; **Eren**, 2019, s. 690-692.

¹¹⁹ **Eren**, 2019, s. 690.

¹²⁰ **Eren**, 2019, s. 691.

teşkil eden bazı işletme ve faaliyetlerden kaynaklanan zararların tazmini için tehlike sorumluluğu öngörülmüştür¹²¹.

Tehlike sorumluluğu bakımından tehlikeli işletmenin işletilmesi veya faaliyetin yürütülmesi ile bunların neticesinde ortaya çıkan zarar arasında uygun illiyet bağının olması yeterli olmaktadır. Başka bir anlatımla bu sorumluluğun doğabilmesi bakımından işletenin kusurlu olup olmaması önemli bir etkiyi haiz değildir. Tehlike sorumluluğunda kurtuluş kanıtı bulunmamakta, bu tür işletmeleri işletenler her türlü tedbiri alsalar dahi zararın meydana gelmesine engel olamamaktadır(TBK m. 71/II)¹²².

Tehlike sorumluluğu için zararın mutlaka işletmeye veya faaliyete has tipik bir tehlike neticesinde meydana gelmesi gerekmektedir. Tipik tehlike sonucu meydana gelmeyen zararlardan işletme sahibi kural olarak sorumlu olmamaktadır. Tehlike sorumluluğunun düzenlendiği maddelerden biri olan TBK'nın 71. maddesinde tehlikenin iki farklı anlamı bulunmaktadır. İlk olarak tehlike kavramı, zararın gerçekleşme ihtimalindeki sıklığı, ikinci olarak da gerçekleşen zararın ağırlık derecesini yansıtmaktadır. TBK'nın 71. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlendiği üzere bazı işletme ve faaliyetlerin başkalarına zarar vermeye özel ve tipik bir eğilimi bulunmaktadır. Motorlu araçların işletilmesinde olduğu gibi, bu özel ve tipik tehlike nedeniyle işletmelerden bazıları sık sık zarara neden olmaktadır. Nükleer tesis gibi bazı işletmelerde ise en küçük bir sorun çok ağır zararlara sebebiyet verebilmektedir. Uygulamada bazı işletmeler sıkça veya ağır zarar doğurmaya uygun iken, bazıları da her iki manada tehlike riski taşımaktadır. Türk hukukunda tehlike sorumluluğunu düzenleyen kanunların başında 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu gelmektedir¹²³.

c) Özen Sorumluluğu

Özen sorumluluğu hakkaniyet ve tehlike sorumluluğu dışında kalan sorumluluk hâllerini içermektedir. Bunlar, adam çalıştırmanın sorumluluğu, hayvan bulunduranın sorumluluğu, yapı malikinin sorumluluğu ve ev başkanının sorumluluğudur. Özen sorumluluğunun kaynağı, sorumlu kişinin ya belirli bir kişi veya kişiler ya da bir şey üzerinde sahip olduğu hâkimiyet ilişkisinden kaynaklanmaktadır. Özen sorumluluğunu düzenleyen hükümler sorumlu kişiye sorumluluğun kaynaklandığı kişi veya şey üzerinde bir denetim veya gözetim ödevi yüklemektedir. Objektif nitelik taşıyan özen gösterme

¹²¹ Eren, 2019, s. 759; Oğuzman & Öz, 2020, s.8; Tandoğan, H. (1981). *Kusura Dayanmayan Sözleşme Dışı Sorumluluk Hukuku*. Ankara: Turhan Kitabevi, s. 26.

¹²² Eren, 2019, s. 759.

¹²³ Eren, 2019, s. 760-765.

yükümlülüğünün, denetim ve gözetim ödevinin ihlâl edilmesi hâlinde sorumlu kişinin meydana gelen zararı tazmin etmesi gerekmektedir¹²⁴.

II. Sigortacının Trafik Kazası Sebebiyle Meydana Gelen Bedensel Zararları Tazmin Sorumluluğu

Zorunlu sigorta koşulları kapsamında işletenin sorumluluğunu belli bir miktara kadar üstüne alan sigortacı, işleten ile sürücü ve yardımcılarının kusurundan kendi kusuru gibi sorumlu olmaktadır¹²⁵. Bununla birlikte sigortacının işletenin yerine geçmek suretiyle meydana gelen bedensel zararı tazmin etmesinin belli koşulları bulunmaktadır. Bu koşullar kanunda işleten bakımından öngörülmüş olmasına rağmen işleteni sigorta eden sigortacı da bu koşulların gerçekleşmiş olması hâlinde tazmin yükümlülüğü altına girmektedir. Bahse konu koşullar genel ve özel olmak üzere ikiye ayrılmaktadır¹²⁶.

A. Genel Koşullar

1. Sigorta Sözleşmesinin Varlığı

Meydana gelen bedensel zarardan dolayı sigortacının tazminat ödemesi yapabilmesi sigorta sözleşmesinin bulunmasına bağlıdır. Zorunlu olmasına karşın ZMSS sözleşmesinin yaptırılmamış olması hâlinde zarar gören, trafik kazasından kaynaklanan bedensel zararlar için sigortacıya başvuramamaktadır¹²⁷.

2. Bedensel Zararın Meydana Gelmiş Olması

KTK'nın 85. maddesinin birinci fıkrası uyarınca işletenin hukukî sorumluluğu için bir zararın meydana gelmiş olması gerekmektedir. Konumuzla ilgisi bakımından, motorlu aracın işletilmesinin bir kimsenin bedensel zarara uğramasına neden olması hâlinde, motorlu aracı işleten sorumlu tutulmuştur¹²⁸. Söz konusu zararın, aracın karayolunda veya karayolu sayılan yerlerde işletilmesi sırasında meydana gelmiş olması gerekmektedir¹²⁹.

Nitekim Yargıtay bir kararında “...Bir zararın, trafik sigortası kapsamına girebilmesi için o zararın motorlu araç ile karayolunda meydana getirilmiş olması gerekir. K.T.K.'nın 3'ncü maddesinde karayolu, trafik için kamunun yararlanmasına açık olan

¹²⁴ Eren, 2019, s. 762; Antalya, 2017, s. 247; Oğuzman & Öz, 2020, s. 9; Kılıçoğlu, 2019, s. 419.

¹²⁵ Çelik, 2017, s. 143.

¹²⁶ Arslan, A. S. (2010). Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasından Doğan Rücu Davaları. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 23(88), 195-224. s. 199; Memiş, T. (2004). *Zorunlu Trafik Mali Mesuliyet Sigortasında Sigortacının Sorumluluğunun Niteliği Ve Sebepsiz Zenginleşme*. XX. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu (1. b.). Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, s. 80.

¹²⁷ Bağrıaçık, 2016, s. 259.

¹²⁸ Orhunöz, 2000, s. 234.

¹²⁹ Havuçtu & Gökyayla, 1999, s. 35.

arazi şeridi, köprüler ve alanlar olarak tanımlanmıştır. Ancak, anılan Yasa'nın 2'nci maddesinde de bu kanunun karayolunda uygulanacağı hükme bağlandıktan sonra, aksine hüküm bulunmadığı hâllerde, karayolu dışındaki alanlardan kamuya açık olanlar ile park, bahçe, park yeri, garaj, yolcu ve eşya terminali, servis ve akaryakıt istasyonlarında karayolu taşıt trafiği için faydalanılan yerlerin, erişme kontrollü karayolunda ve para ödenerek yararlanılan karayollarının kamuya açık kesimlerinde ve belirli bir karayolunun bağlantısını sağlayan deniz, göl ve akarsular üzerinde kamu hizmeti gören araçların, karayolu araçlarına ayrılan kısımlarında da bu kanun hükümlerinin uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Somut olayda davalı sigorta şirketi vekili, rizikonun meydana geldiği yerin karayolu olmadığını, fabrika sahası içerisinde bulunduğunu, zararın sigorta teminatı dışında olduğunu savunmuştur. Mahkemece, fabrika sahasının 2918 sayılı yasanın 2. maddesi anlamında karayolu sayılmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Kazanın fabrika alanında olduğu, olayın meydana geldiği yere ilişkin olarak savcılık soruşturma dosyasında keşif yapıp rapor düzenlenmiştir, K. Ş. Fabrikası sahası itibariyle araç trafiği olan, sürekli yükleme ve boşaltma yapılan bir yer olup karayolu sayılan yerlerden olduğunun kabulü gerekir. Bu durumda da rizikonun teminat kapsamında olduğunu kabul etmek ve sonucuna göre hüküm kurmak gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi doğru görülmemiş bozmayı gerektirmiştir...¹³⁰” demek suretiyle, kazanın meydana geldiği yerin karayolu niteliği taşımadığı için zararın sigorta teminatı dışında olduğu sonucuna varmıştır.

3. Bedensel Zararın Bir Trafik Kazasından Dolayı Meydana Gelmiş Olması

Meydana gelen bedensel zararın bir trafik kazası sonucunda oluşması icap etmektedir. Sigortacının sorumluluğu kaza başına olup bazı hâllerde bir araç, kısa süre içerisinde iki veya daha fazla kişiye zarar vermiş olabilmektedir. Söz konusu zararların tek bir kazadan meydana geldiğinin kabul edilmesi hâlinde sigortacı tek bir ödeme yapmaktadır. Kaza sayısının birden fazla olması hâlinde ise illiyet bağı devreye girmekte, kazalar arasında illiyet bağı bulunması durumunda sigortacının tek ödeme yapması yeterli olmaktadır¹³¹.

Trafik kazası haricinde meydana gelen bedensel zararlar, başka bir anlatımla işletilme hâlinde olmayan araçlardan kaynaklanan zararlar ZMSS kapsamında

¹³⁰ Yargıtay 11. HD, 18.05.2009, E.2008/1730, K. 2009/6004, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

¹³¹ Yılmaz, 2014, s. 303; Bağrıaçık, 2016, s. 260-261.

sayılmadığından işletenin sorumluluğu normal kusur sorumluluğu şeklinde olmaktadır¹³². İşletenin kusur sorumluluğu çerçevesinde olan zararlar bakımından ise sigortacının sorumluluğu söz konusu olmayacaktır.

4. Trafik Kazasına ve Zarara Motorlu Bir Aracın Sebebiyet Vermiş Olması

İşletenin hukukî sorumluluğu bakımından karayolu üzerinde hareket edebilen, işletilen motorlu aracın bulunması gerekmektedir. Makine gücüyle toprak üzerinde hareket edebilen, bir yerden başka bir yere gidebilen araç niteliği taşıyan motorlu araç, KTK çerçevesinde karayolu motorlu aracı olarak belirtilmektedir¹³³. Motorlu araç kendi gücü ile kendiliğinden çalışabilen araç niteliği taşımaktadır. Bu itibarla insanların hareket ettirdiği el arabası veya hayvanlar tarafından çekilen fayton, römorklar karayolu üzerinde kendiliklerinden hareket yetenekleri olmadıkları için kanunen motorlu araç sayılmamaktadır¹³⁴. Nitekim Yargıtay bir kararında “İşletilme hâlinde olsa bile motorlu araç trafiğine giren bir araç olmalıdır. At arabasını kullanan işleten değildir.”¹³⁵ demek suretiyle bu durumu teyit etmiştir.

Trafik kazası ve zarara motorlu aracın neden olma koşulu KTK’nın 85. maddesinde açıkça düzenlenmiştir. KTK’nın 85. maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Motorlu aracın işletilmesi bir kimsenin ölümüne veya yaralanmasına veya bir şeyin zarara uğramasına sebep olursa motorlu aracın işleteni ve bağlı olduğu teşebbüsün sahibi bu zarardan sorumlu olur.” hükmü uyarınca, motorlu aracın işletilmesi sebebiyle zarara neden olan işleten bu zarardan sorumlu olmaktadır¹³⁶. Söz konusu hüküm kapsamında tehlike sorumluluğuna göre işletenin sorumlu tutulabilmesi motorlu aracın işletilmesine bağlıdır¹³⁷. Bu kapsamda karayolunda insan, hayvan ve yük taşımaya yarayan ve makine gücü ile çalışan aracın neden olduğu bedensel zararlar, işletenin ve dolayısıyla sigortacının sorumluluğunu doğurmaktadır¹³⁸.

¹³² Bozer, 2009, s. 153.

¹³³ Çelik, 2017, s. 73.

¹³⁴ Eren, 2019, s. 769; Antalya, 2017, C. II., s. 382; Oğuzman & Öz, 2020, II, s. 201; Erdoğan, 2019, s. 158; Kılıçoğlu, 2019, s. 494.

¹³⁵ Yargıtay 11. HD, 9.12.1989, E. 1988/7008, K. 1989/6, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

¹³⁶ Aşçıoğlu, Ç. (2012). *Trafik Kazalarından Doğan Hukuk ve Ceza Sorumlulukları* (Göz. geç. 3. b.). Ankara: Sözkese Matbaacılık, s. 81.

¹³⁷ Eren, 2019, s. 770.

¹³⁸ Arslan, 2010, s. 201.

5. Bedensel Zarar ile Motorlu Araç İşletilmesi Arasında Uygun İlliyet Bağının Bulunması

Zorunu Mali Mesuliyet Sigortası sözleşmesi kapsamında, sigortacının sorumluluğunun doğması ve ödeme yapması bakımından bulunması gereken diğer bir koşul, bedensel zarar ile motorlu araç işletilmesi arasında uygun illiyet bağının bulunmasıdır¹³⁹. Trafik kazası neticesinde meydana gelen bedensel zarar ile aracın işletilmesi veya kanunun öngördüğü diğer durumlar, başka bir deyişle işletenin veya adamlarının kusuru veya araçtaki bozukluk veya yardım fiili, birbirinin uygun sebep ve sonucu olmaması hâlinde, illiyet bağı bulunmadığı için işletenin dolayısıyla sigortacının sorumluluğu söz konusu olmamaktadır¹⁴⁰. Uygun illiyet bağının gerçekleşebilmesi bakımından aracın zarar verdiği şeye temas etmesi gerekmemekte, gerçekleşen zarar ile sorumluluğun bağlandığı olay arasında sebep-sonuç ilişkisinin varlığı yeterli olmaktadır¹⁴¹.

Ayrıca belirtmek gerekir ki, trafik kazası sebebiyle ceza davasının açılmış olması ve yargılama yapılmış olması ancak illiyet bağının tespit edilmemiş olması hukuk hâkimini bağlamamaktadır(TBK m. 74). Çünkü ceza hukukunda illiyet bağı sorumluluk hukukuna kıyasla dar yorumlanmaktadır. Bununla birlikte ceza mahkemesinde illiyet bağının bulunduğu tespit edilirse bu tespit hukuk hâkimini de bağlamaktadır¹⁴².

B. Özel Koşullar

1. Zararın, Aracın İşletilmesinden ya da İşletilme Hâlinde Olmayan Araçlarda İşletenin ya da Eylemlerinden Sorumlu Olduğu Kişilerin Kusurundan Kaynaklanmış Olması

“Bir motorlu aracın işletilmesi bir kimsenin ölümüne veya yaralanmasına yahut bir şeyin zarara uğramasına sebep olursa, motorlu aracın bir teşebbüsün unvanı veya işletme adı altında veya bu teşebbüs tarafından kesilen biletle işletilmesi hâlinde, motorlu aracın işleteni ve bağlı olduğu teşebbüsün sahibi, doğan zarardan müştereken ve müteselsilen sorumlu olurlar.”,(KTK m.85/1) ve aynı maddenin üçüncü fıkrasında yer alan *“İşletilme hâlinde olmayan bir motorlu aracın sebep olduğu trafik kazasından dolayı işletenin sorumlu tutulabilmesi için, zarar görenin, kazanın oluşumunda işleten veya eylemlerinden sorumlu tutulduğu kişilere ilişkin bir kusurun varlığını veya araçtaki bozukluğun kazaya*

¹³⁹ Bağrıaçık, 2016, s. 261; Aşçıoğlu, 2012, s. 93.

¹⁴⁰ Arslan, 2010, s. 201.

¹⁴¹ Aşçıoğlu, 2012, s. 104; Eren, 2017, s. 703.

¹⁴² Havutçu & Gökyayla, 1999, s. 39.

sebepl olduđunu ispat etmesi gerekir.” hűkűmű uyarınca, zararın karřılanması için zararın, aracın iřletilmesinden veya iřletilme hâlinde olmayan araçlarda iřletenin ya da eylemlerinden sorumlu olduđu kiřilerin kusurundan kaynaklanıyor olması icap etmektedir¹⁴³.

İřletenin veya araç sahibinin bađlı olduđu teřebbűs sahibinin sorumluluktan kurtulabilmesi kendisinin veya eylemlerinden sorumlu olduđu kiřilerin trafik kazasının meydana gelmesinde kusurunun bulunmadıđını ispatlamasına bađlıdır. İřleten veya araç sahibinin bađlı olduđu teřebbűs sahibi zararın dođmaması bakımından gerekli olan tűm űzeni gűsterdiđini, eylemlerinden sorumlu olduđu kiřilerin trafik kazasının meydana gelmesinde kusuru bulunmadıđını ispatlaması gerekmektedir¹⁴⁴.

2. Zararın Araçtaki Bozukluktan ya da Kaza Sonrasında Yapılan Yardım Fiilinden Kaynaklanmış olması

“İřletilme hâlinde olmayan bir motorlu aracın sebepl olduđu trafik kazasından dolayı iřletenin sorumlu tutulabilmesi için, zarar gűrenin, kazanın oluřumunda iřleten veya eylemlerinden sorumlu tutulduđu kiřilere iliřkin bir kusurun varlıđını veya araçtaki bozukluđun kazaya sebepl olduđunu ispat etmesi gerekir.”(KTK m. 85/3) ve “İřleten ve araç iřleticisi teřebbűs sahibi, hâkimin takdirine gűre kendi aracının katıldıđı bir kazadan sonra yapılan yardım çalıřmalarından dolayı yardım edenin maruz kaldıđı zarardan da sorumlu tutulabilir. Ancak, bu durumda iřletici teřebbűs sahibinin sorumlu kılınabilmesi için kazadan kendisinin sorumlu olması veya yardımın dođrudan dođruya kendisine veya araçta bulunanlara yahut kazaya taraf olan űűncű kiřilere yapılması gerekir.”(KTK m.85/4) hűkűmleri uyarınca zararın karřılanması için zararın araçtaki bozukluktan ya da kaza sonrasında yapılan yardım fiilinden kaynaklanıyor olması gerekmektedir¹⁴⁵.

İşleten, araçtaki bir bozukluğun kazaya sebepl olması halinde sorumlu olmaktadır. İşletenin sorumluluktan kurtulmak için araçta bir bozukluk olmadığını ispatlaması gerekmektedir. Bununla birlikte, kazanın meydana gelmesini etkilemeyen parçalardaki arızaların űnemi bulunmamaktadır¹⁴⁶. Nitekim Yargıtay bir kararında *“...Trafik kazasının, davalıya ait kamyonun bijon kesmesi ve tekerleğin fırlamasından ileri geldiği anlaşılmıştır. Bu hâl araçtaki bozukluğun kazayı etkilemiş olması hâlidir ve teknik arızadan doğan*

¹⁴³ Bağrıaçık, 2016, s. 261.

¹⁴⁴ Eren, 2019, s. 796.

¹⁴⁵ Bağrıaçık, 2016, s. 261.

¹⁴⁶ Aşcioğlu, 2012, s. 114-117.

zarardan işleten sorumludur...¹⁴⁷”, başka bir kararında, “...Davalı ZA, aracın işleteni ÖA da sürücüsüdür. Olay, söz konusu aracın sol arka ilave dingilinin fırlaması ve diğer vasıtaya çarpması şeklinde olmuştur. Kazanın teknik arıza sonucu meydana geldiği kabul edilerek ceza davasında sürücüye kusur verilmese de işleten teknik arızadan da sorumludur...¹⁴⁸” sonucuna varmıştır.

3. İşletenin Kurtuluş Kanıtı Getirememesi

“İşleten veya araç işleticisinin bağlı olduğu teşebbüs sahibi, kendisinin veya eylemlerinden sorumlu tutulduğu kişilerin kusuru bulunmaksızın ve araçtaki bir bozukluk kazayı etkilemiş olmaksızın, kazanın bir mücbir sebepten veya zarar görenin veya bir üçüncü kişinin ağır kusurundan ileri geldiğini ispat ederse sorumluluktan kurtulur(KTK m. 86.).

Sorumluluktan kurtulamayan işleten veya araç işleticisinin bağlı olduğu teşebbüs sahibi, kazanın oluşunda zarar görenin kusurunun bulunduğunu ispat ederse, hâkim, durum ve şartlara göre tazminat miktarını indirebilir.” hükmü uyarınca, işletenin ya da araç işleticisinin bağlı olduğu teşebbüs sahibi, kendisinin ya da eylemlerinden sorumlu tutulduğu kişilerin kusuru bulunmaksızın ve araçtaki bir bozukluğun kazayı etkilemiş olduğunu kanıtlamaksızın kazanın bir mücbir sebepten ya da zarar görenin ya da bir üçüncü kişinin ağır kusurundan ileri geldiğini ispat etmedikçe sorumluluktan kurtulamamaktadır¹⁴⁹. Başka bir anlatımla işleten ancak kendisinin veya eylemlerinden sorumlu tutulduğu kişilerin kusuru bulunmadığını ve araçtaki bozukluğun kazaya neden olduğunu ispatlaması halinde sorumluluktan kurtulabilmektedir¹⁵⁰.

Öncelikle belirtmek gerekir ki KTK’nın 86. maddesinde düzenlenmiş olan işletenin sorumlu tutulmadığı veya sorumluluğunu azaltan durumlar sigortacı için de geçerlidir. Nitekim Yargıtay bir içtihadında “...Araç işleteni, kendisinin veya eylemlerinden sorumlu tutulduğu kişilerin kusuru bulunmaksızın ve araçtaki bozukluk kazayı etkilemiş olmaksızın kazanın bir mücbir sebepten veya zarar görenin veya üçüncü kişinin ağır kusurundan ileri geldiğini ispat ederse sorumluluktan kurtulabileceğine göre, meydana gelen olayda davacıların desteği sürücünün kusursuz, dava dışı araç sürücüsünün tam kusurlu olması nedeniyle, işletenin destek zararının tazmini bakımından hukuki bir sorumluluğu bulunmamaktadır. Zira, kazada dava dışı araç sürücüsünün tam kusurlu olması, işletenin

¹⁴⁷ Yargıtay 4. HD, 19.12.1991, E. 1990/11543, K. 991/11129, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

¹⁴⁸ Yargıtay 4. HD, 07.07.1992, E. 5504, K. 8638., www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

¹⁴⁹ Kara, 2016, s. 244.

¹⁵⁰ Arslan, 2010, s. 204.

sorumluluğuna gidilebilmesi için gerekli olan illiyet bağıını kesmiştir. Buna göre, trafik sigortacısı, işletenin zarardan sorumlu tutulabildiği hallerde zararı gidermekle yükümlü olduğundan, somut olayda, davalı sigorta şirketinin de sorumluluğu yoktur...¹⁵¹” demek suretiyle bu durumu teyit etmiştir.

İşletenin dolayısıyla sigortacının sorumluluğunu ortadan kaldıran ilk neden mücbir sebeptir(KTK m. 86.). Mücbir sebep, işletenin çalışma ve işletmesi haricinde meydana gelen, öngörülmesi ve karşı konulması imkânsız olağan dışı hadiselerdir¹⁵². Bu durumda karşı konulamazlık hâlinin mutlak veya objektif olması icap etmektedir¹⁵³. Başka bir anlatımla, alınabilecek her türlü tedbirin alınması ve her türlü özenin gösterilse durumunda bile ilgili zararlı sonucun önlenememesi gerekmektedir. Karşı konulamaz olayın, işletenin işletmesinin haricinde bir olay olması gerektiği için araçtaki teknik arızalar mücbir sebep kapsamında değerlendirilmemektedir¹⁵⁴. Dolu veya yağmur, yoğun sis, rüzgâr, don, yoldaki buzlanma, şiddetli yağın kar, sürücünün araç sürerken bayılması, uyuyakalması, kalp krizi geçirmesi veya ölmesi, aracın önüne aniden bir çocuğun veya hayvanın fırlaması, güneş ışığının veya diğer bir aracın uzun farlarının göz alması, göze toz kaçması, tekerleğin taş fırlatması, yolun yapımı ve bakımındaki bozukluklar(yolun çukur olması gibi), araçtaki bozukluklar da mücbir sebep olmayıp (frenin boşalması, lastik patlaması, direksiyon kilitlenmesi, lastik patlaması gibi) beklenmeyen hal olarak değerlendirilir¹⁵⁵. Bu tür beklenmeyen hallerde zarar verenin sorumluluğu devam etmektedir.

Nitekim Yargıtay bir kararında “...Somut olayda kazanın, davalı sürücü Basri'nin idaresindeki kamyoneti ile seyir halinde iken aniden aracının sağ arka lastiğinin patlaması sonucu direksiyon hâkimiyetini kaybedip sol şeride devrilmesi nedeniyle arkadan gelen ve aynı istikamete seyreden sigortalı aracın davalı araca sol ön kısmı ile çarpması sonucu meydana geldiği anlaşılmış olup, mahkemece de kazanın oluş şekli biçiminde gerçekleştiğinin kabul ve teknik arızanın olay üzerinde %100 oranında etkili olduğunun tespit edilmesine rağmen davalı sürücünün kazada kusurlu olmadığı gerekçesiyle işleten hakkındaki dava reddedilmiştir. Oysa, 2918 sayılı KTK'nın 86/1. maddesinde belirtildiği gibi, araç sahibi ve şoförünün sorumluluktan kurtulabilmesi için zararın mücbir sebepten

¹⁵¹ Yargıtay HGK, 13.11.2013, E. 2013/17-72, K. 2013/1558 , www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

¹⁵² Aşçıoğlu, 2012, s. 117; Ulaş, 2012, s. 900; Tekinay, Akman, Burcuoğlu, Altop, 1993, s. 539.

¹⁵³ Tekinay, Akman, Burcuoğlu & Altop, 1993, s. 539.

¹⁵⁴ Aşçıoğlu, 2012, s. 117-118.

¹⁵⁵ Ateş, H. (2012, Mayıs-Haziran). Motorlu Araç İşletenin Sorumluluktan Kurtulması. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*(100), s. 351; Bolatoğlu, 1988, s. 189; Tandoğan, 1981, s. 247; Havutçu & Gökyayla, 1999, s. 135; Eren, 2019, s. 672; Yılmaz, Z. (2007). *Trafik Kazaları ve Taşımacılıktan Doğan Hukuki Sorumluluk, Tazminat Sigorta ve Rücu Davaları* (Cilt I). Adalet Yayınevi, s. 106-107.

veya kazazedenin veya 3. şahsın ağır kusurundan ileri gelmiş olması gerekir. Araç tekerinin, patlaması teknik arıza olup, mücbir sebep değildir. Bilindiği gibi teknik arızalar çoğu kez aracın periyodik bakımının zamanında yapılmamış olmasından ileri gelmektedir. Bu durumda işletenin sorumlu sayılması gerekir. Kusurun söz konusu olduğu hâllerde mücbir sebepten söz edilemez. O halde aracın işletenin sorumlu tutulması gerekirken yazılı gerekçelerle davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir...¹⁵⁶” demek suretiyle bu durumu teyit etmiştir.

Kaldı ki araçtaki bozukluk, arıza durumlarında ilgili bakımlar yapılmış olsa bile kişi sorumluluktan kurtulamaz. İşletenin, kendisinin veya eylemlerinden sorumlu bulunduğu kimselerin kusurundan kaynaklı olmayan arızalarda dahi kurtuluş kanıtı getirmek sureti ile sorumluluktan kurtulmak mümkün değildir¹⁵⁷.

Yargıtay buna ilişkin, “...Davalı, araç maliki olup araçtaki teknik arızadan sorumludur. Araçtaki teknik arıza davalı araç maliki için tazminattan kurtulmayı gerektiren bir neden sayılamaz. Esasen davalı araç maliki kusursuz sorumluluk (tehlike sorumluluğu) ilkesince zarara uğrayan davacılara karşı tazminat ödemekle yükümlüdür. Tehlike sorumluluğunun söz konusu olduğu durumlarda kusur aranmadığına göre Karayolları Trafik Kanunu'nun sorumluluğu düzenleyen 85-86 maddeleri uyarınca, cismani ve manevi zarara uğrayan davacıların tazminat istemlerinin reddine karar verilmiş olması yasaya aykırıdır. Mahkemece işin esasının incelenerek karar verilmesi gerekirken yazılı biçimde hüküm kurulması doğru olmayıp bozmayı gerektirmiştir¹⁵⁸.”

Öte yandan işletenin sorumluluğunda mücbir sebeplere nadiren rastlanılmaktadır. Zira trafik kazalarında genelde mücbir sebep yerine beklenmeyen hâllerle karşılaşmaktadır. Mücbir sebep kapsamında beklenmeyen hâle kıyasen mutlak bir kaçınılmazlık söz konusudur. Dahası mücbir sebep, sorumlu kişinin işletme ve faaliyetinin dışında gerçekleşmekte iken, beklenmeyen hal işletme veya faaliyet içi de meydana gelebilmektedir. Keza mücbir sebep illiyet bağına daima kesmekte, beklenmeyen hâl ise her hâlükârda tek başına illiyet bağına kesmeyebilmektedir. Sisin araç sürücüsünün görüşünü engellemesi veya sürücünün direksiyon başında uyuya kalması gibi durumlar beklenmeyen hâllere örnek olarak gösterilebilmektedir¹⁵⁹.

¹⁵⁶ Yargıtay 17. HD, 22.01.2008, E. 2007/3332, K. 2008/265, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

¹⁵⁷ Ateş, 2012, s. 346; Gökcan & Kaymaz, 2010, s. 162; Eren, 2019, s. 671.

¹⁵⁸ Yargıtay 4. HD., 24.12.2001 T. ve 2001/8410 E. -2001/12787 K., www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019; Ateş, 2012, s. 346.

¹⁵⁹ Aşçıoğlu, 2012, s. 119; Eren, 2019, s. 796-797.

İşletenin dolayısıyla sigortacının sorumluluğunu azaltan veya ortadan kaldıran diğer bir neden zarar görenin ağır kusurudur. (KTK m. 86.) Burada konumuzla ilgisi bakımından zarar gören kavramıyla anlaşılması gereken, trafik kazası sonucunda yaralanarak bedensel zarara uğrayan kişidir.

Zarar görenin kusurunun illiyet bağıni kesen bir sebep olarak değerlendirilmesi için bu kusurun ağır olması icap etmektedir. Zarar görenin kusurunun hafif olması durumunda işleten sorumluluktan kurtulamamaktadır¹⁶⁰. Ayrıca zarar görenin ağır kusurunun, işletenin tehlike sorumluluğunu arka plâna iten bir yoğunlukta olması da önem arz etmektedir. Adam çalıştırmada yardımcı kişilerin kusuru da adam çalıştırmanın kusuru olarak sayıldığı için yardımcı kişilerin kusuru, zarar görenin kusuru olarak görülmektedir. Örneğin trafik ışıklarına dikkat etmeden karşıdan karşıya geçen kişiye araba çarpması veya kişinin intihar etmek için kendini bir aracın önüne atması gibi durumlarda zarar görenin ağır kusuru nedeniyle işleten dolayısıyla sigortacı sorumlu tutulamamaktadır¹⁶¹.

İşletenin dolayısıyla sigortacının sorumluluğunu azaltan veya ortadan kaldıran diğer bir neden üçüncü kişinin ağır kusurudur. (KTK m. 86.) Kazanın meydana gelmesinde işletenin kusurunun bulunmaması ve araçtaki bir arızanın da kazayı etkilememiş olması hâlinde işleten, üçüncü kişinin ağır kusurunu ispatlamak suretiyle sorumluluktan kurtulabilmektedir. İşletenin kendisi ve eylemlerinden sorumlu tutulduğu kişiler ile zarar gören dışında kalan kişiler üçüncü kişi sayılmaktadır¹⁶².

Yargıtay üçüncü kişinin ağır kusuruyla ilgili bir içtihadında “...*Tartışılması gereken sorun, kusurlu davranışın illiyet bağıni kaldırarak nitelikte olup olmadığıdır; bu ağır kusura bağlıdır. Diğer davalıların insanlar ve eşyalar için her an son derece tehlikeli bir aracı trafiğe çıkarırken ve çıkarıldıktan sonra kişilerin can ve malına zarar vermeyecek şekilde önlem ve tedbir almamış olmaları ve olayın başlıca yaratıcısı durumunda bulunmaları ağır kusurlu bir davranıştır. Bu ağır kusurlu davranış ile olaya tesadüfen karışan kusuru bulunmayan davalı bakanlığın sorumluluğu ikinci plâna itilmiş ve illiyet bağı kesilmiştir*¹⁶³” sonucuna varmıştır.

Yargıtay konuyla ilgili başka bir içtihadında “ ... *Zararlandırıcı eylem davalı M. Y. 'in sürdüğü araçla, davalı A. K. 'in sürdüğü ticari taksinin çarpışması sonucu meydana*

¹⁶⁰ **Kılıçoğlu**, A. (1984). 2918 sayılı Yasaya Göre Motorlu Araç İşletenin Sorumluluğu. *Batider*, 12(2-3), s. 40; **Eren**, 2019, s. 798; **Bolatoğlu**, 1988, s. 190-192; **Nomer**, H. (1992). 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanununa Göre İşletenin Sorumluluğu. *İstanbul Barosu Dergisi* (1-2-3), İstanbul, s. 79.

¹⁶¹ **Aşçıoğlu**, 2012, s. 121-122; **Kılıçoğlu**, 1984, s. 40.

¹⁶² **Kılıçoğlu**, 1984, s. 40.

¹⁶³ Yargıtay 4. HD, 4.12.1980, E. 1980/11296, K. 1980/14107, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

gelmiş, davalı A. K.in sürdüğü ticarî takside yolcu olan davacı yaralanmıştır. Dosyadaki kanıtlara göre davalı A. K, olayın meydana gelmesinde kusursuzdur. Kusurun tamamı diğer davalı M. Y. dadır. Davalı A. K. kazaya karışan araçlardan birinin şoförü, işleteni ve aynı zamanda yolcu taşıyanıdır. Olayda kusursuz olması nedeniyle şoför olarak sorumluluğu yoktur. Karayolları Trafik Yasası'nın 85. Maddesi gereğince işletenin, Türk Ticaret Yasası'nın 806/2 maddesi gereğince yolcu taşıyanın, kusursuz sorumluluk ilkeleri gereğince sorumlu tutulabilmesi için zarar ile eylem arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Kusursuz sorumluluğun tüm hallerinde olduğu gibi, işletenin ve taşıyanın kusursuz sorumluluğu bulunan durumlarda da illiyet bağının, zarar görenin veya üçüncü kişilerin ağır kusuruyla veya beklenmeyen bir hâlin varlığı durumunda kesileceği teoride ve yargısal kararlarda kabul edilmektedir. Ayrıca Karayolları Trafik Yasası 86/1 maddesi ve Türk Ticaret Yasası 806/2. maddesinde işleten ve taşıyanın veya eylemlerinden sorumlu tutulduğu kişilerin kusurları bulunmadığı ve kazanın zarar görenin veya üçüncü kişinin ağır kusurundan meydana geldiği durumlarda sorumluluktan kurtulacakları hüküm altına alınmıştır. Bu durumda davalı A. K. şoför, işleten ve taşıyan olarak sorumlu tutulamaz. Yerel mahkemece bu yön gözetilmeksizin onun da tazminatla sorumlu tutulması doğru değildir. Karar bu nedenle bozulmalıdır...¹⁶⁴” yönünde karar vermiştir.

İşletenin, dolayısıyla sigortacının sorumluluğunu azaltan veya ortadan kaldıran nedenler sadece KTK'nın 86. maddesinde düzenlenmemiştir. Eş deyişle, KTK'nın muhtelif maddelerinde sorumluluğunu azaltan veya ortadan kaldıran farklı durumlar düzenleme altına alınmıştır. Örneğin KTK'nın 87. maddesinin birinci fıkrası uyarınca taşıma veya motorlu aracın hatır için kullanılması durumunda sorumluluk genel hükümlere tâbi tutulmuş, işletenin ve işletenin bağlı bulunduğu teşebbüs sahibinin sorumluluğu hakkaniyet düşüncesi ile daraltmıştır¹⁶⁵. Başka bir anlatımla hatır için taşıyan kişiler korunarak, nezaket kuralları gereği ücretsiz taşıma sırasında meydana gelen zararlardan işleten belirli bir hakkaniyet indirimi uygulanmak sureti ile sorumlu tutulmaktadır. Yargıtay'ın hakkaniyet indirimi konusunda farklı kararları bulunmakla beraber tazminattan %20 hakkaniyet indirimi yapmak sureti ile tazminata hükmedildiği görülmektedir. Örneğin Yargıtay kararında; “Somut olayda; davacının, davalı ... Sigorta'nın trafik sigortasını yaptığı araçta yolcu olduğu, bu davalının sigortaladığı araç

¹⁶⁴Yargıtay 4. HD, 21.10.2003, E. 2003/11267, K. 2003/12088, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

¹⁶⁵ Bilge, M. E. (2001). Hatır İçin Taşınanın Trafik Sigortası Kapsamında Olup Olmadığı Sorunu ve Yargıtay Uygulaması. *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi*. 5(1-4), s. 331-347.

sürücüsü ile davacının arkadaş olduğu ve davacının kendi istemi üzerine hatır için taşıdığı kabul edilerek, tazminattan hatır taşıması sebebiyle indirim yapılmasında usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmama ile birlikte; mahkeme tarafından yapılan % 25 oranındaki indirim yüksek olup, Dairemizin yerleşik uygulamaları ile benimsenen % 20 oranında indirim yapılması gerekirken, somut olayla ve hakkaniyetle bağdaşmayan yüksek oranda indirim yapılması doğru görülmemiştir.¹⁶⁶” şeklinde hüküm kurmuştur. Buna karşın kişinin eşini, çocuklarını, aile fertlerini taşıması ise ahlaki görevin ifası kabul edildiğinden doğal olarak hatır taşıması indirimi uygulanmayacaktır. Nitekim Yargıtay bir kararında “Somut olayda; davalıya sigortalı araçta yolcu olan davacının, sürücü dava dışı S.Y.’nin eski eşi/ müşterek çocuklarının annesi olduğu görülmektedir. Araç sürücüsünün, müşterek çocuklarının annesini taşıması ahlaki bir ödevin ifası kapsamında olup, araç sürücüsünün davacıdan ücret talep etmesi hayatın olağan akışına aykırı olacağından belirlenen tazminattan hatır taşıması indirimi yapılması doğru olmayıp yazılı gerekçe ile eksik tazminata hükmedilmesi isabetli olmamıştır.¹⁶⁷” şeklinde karar vermiştir.

KTK’nın 107. maddesinin birinci fıkrasında yer alan “İşleten, kendisinin veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişinin aracın çalınmasında veya gasp edilmesinde kusurlu olmadığını kanıtlarsa sorumlu tutulmaz.” hükmü uyarınca işletenin sorumluluktan kurtulabilmesi için, zararlı sonucun motorlu aracın çalınmış veya gasp edilmiş olduğu sırada gerçekleşmesi gerekmektedir. Bununla birlikte kendisinin veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin aracın çalınmasında ve gasp edilmesinde kusuru bulunmadığını kanıtlayamaması hâlinde, işleten kişi aracı çalan veya gasp eden kişilerle birlikte müteselsilen sorumlu olmaktadır¹⁶⁸.

III. Sigortacının Bedensel Zararların Türlerine Göre Tazmin Esasları

A. Bedensel Zarar Türleri

TBK’nın 54. maddesinde yer alan “Bedensel zararlar özellikle şunlardır:

1. Tedavi giderleri.
2. Kazanç kaybı.
3. Çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıplar.

¹⁶⁶ Yargıtay 17. H.D. 19.12.2016 2014/13301 E.-2016/11634 K., www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

¹⁶⁷ Yargıtay 17. H.D. 04.10.2018 2014/950 E. ,2015/579 K.

¹⁶⁸ Eren, 2019, s. 778-779.

4. *Ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan kayıplar.*” hükmü uyarınca bedensel zararlar düzenleme altına alınmıştır.

Görüldüğü üzere bedensel zarar kavramı TBK’da tanımlanmamış, bunun yerine söz konusu hüküm kapsamında bedensel zararların neler olduğu sayılmıştır. Ayrıca belirtmek gerekir ki hükümde yer alan *“bedensel zararlar özellikle şunlardır”* ifadesi sayılan zararların tahdidi olmadığını göstermektedir.

Gerek söz konusu hüküm gerekse de 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’nun 18 ve 19. maddeleri çerçevesinde, trafik kazası sebebiyle zarar gören üçüncü kişinin sigortacıya tazmin ettirebileceği bedensel zararlar; tedavi giderleri ve tüm iyileşme süresince yapılan her türlü masraflar, geçici iş göremezlik hâli nedeniyle iş ve kazanç kaybı, sürekli iş göremezlik nedeniyle çalışma ve beden gücü kaybı, ekonomik geleceğin sarsılmasından kaynaklanan kayıplar ve yaşam boyu bakım giderleri olarak sınıflandırılmaktadır¹⁶⁹.

1. Tedavi Giderlerinin Tazmini

Trafik kazası sonucunda yaralanan kişi, tamamen iyileşip eski sağlığına kavuşuncaya kadar yaptığı ve ileride yapması muhtemel tüm masrafların karşılanmasını talep edebilmektedir. Bu masrafların tıbbî tedavi ile ilgili bölümüne tedavi giderleri, eski sağlığına kavuşup yeniden çalışmaya ve günlük işlerini devam ettirecek duruma gelinceye dek yaptığı ve yapacağı masraflar ise iyileşme giderleri olarak nitelendirilmektedir¹⁷⁰.

818 sayılı mülga Borçlar Kanunu’nun 46. maddesinin birinci fıkrası uyarınca zarar gören kişi, kapsamdan bağımsız olarak bütün masraflarını talep edebilmiştir. *Çelik*¹⁷¹ kanaatimizce haklı olarak TBK’nın 54. maddesinde sadece zarar türlerinin belirtilmiş olmasını ve mülga Kanun’da olduğu gibi zarar görenin bütün masraflarını talep edebileceğinin düzenlenmemiş olmasını önemli bir eksiklik olarak görmektedir. Öte yandan Yazar TBK’nın 50. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan *“Uğranılan zararın miktarı tam olarak ispat edilemiyorsa hâkim, olayların olağan akışını ve zarar görenin aldığı önlemleri göz önünde tutarak, zararın miktarını hakkaniyete uygun olarak belirler.”* hükmü uyarınca zarar görenin bütün masraflarını talep edebileceğini savunmaktadır.

Masraf kavramının kapsamına zarar gören kişinin beden bütünlüğünü eski haline getirmeye, yani iyileşmeyi sağlamaya veya hastalık ya da sakatlığın artmasını önlemeye

¹⁶⁹ Çelik, 2017, s. 383; Eren, 2019, s. 843; Narter, 2017, s. 310.

¹⁷⁰ Çelik, 2017, s. 390; Narter, 2017, s. 361.

¹⁷¹ Çelik, 2017, s. 390.

dönük harcamak durumunda olduğu ve ilerde harcaması muhtemel bütün masraflar girmektedir¹⁷². Yaralanan kişi olay gününden başlayarak tamamen iyileşip yeniden çalışmaya ve günlük işlerini sürdürebilecek duruma gelinceye kadar yaptığı tüm tedavi ve iyileşme giderlerini zarar sorumlularından talep edebilmektedir. Örneğin, ilgili kişi tıbbî tedaviyi müteakip belli bir süre veya hayat boyu bazı ilaçları kullanmayı ve bazı sağlık tedbirleri almayı sürdürecektir veya ilerde ameliyat olması gerekiyorsa gelecekte yapacağı tüm masrafları da hesaplatıp tazmin ettirebilmektedir¹⁷³.

Nitekim Yargıtay birçok kararında, zarar görenin beden bütünlüğünü eski haline getirmeye, başka bir deyişle iyileşmeyi sağlamaya veya hastalık ya da sakatlığın artmasını engellemeye ilişkin harcamalar ile ilerde yapılması muhtemel tüm giderlerin, masraflar kavramının kapsamına girdiğini hükme bağlamıştır¹⁷⁴.

Yargıtay birçok içtihadında, tedavi ve iyileşme için yapılan masrafların haricinde, kişinin iyileşmesi için ilerde yapılması zorunlu tedavilerin ve henüz yapılmayan ameliyat masraflarının, hayat boyu kullanılacak ilaçların, protez ve benzeri cihazlar için yapılacak masrafların gerçekleşmiş zarar olarak kabul edilmesi gerektiğini belirterek harcama yapılmadan da tedavi giderinin talep edilebileceğini kararlaştırmıştır¹⁷⁵.

Yargıtay başka bir kararında, “*Davacı, trafik kazasında hafif yaralanmış ise de, hemofili (kan durmazlığı) hastası olması ve kan kaybının önlenmesinde güçlük çekilmesi nedeniyle uzun bir tedavi sürecinden geçtiğini ileri sürerek, tedavi giderlerinin tamamını istemiştir. Davalı yaralanmanın hafif olduğunu, hemofili hastalığı ile ilgili tedavi giderlerinden sorumlu tutulamayacaklarını, eylem ile zarar arasında uygun neden-sonuç bağı bulunmadığını savunmuştur. ... Haksız eylem sorumlusu olayların normal akışına göre beklenebilen olağan sonuç yanında sorumluluğu doğuran olayla özel surette kolaylaştırılmış olarak sonradan meydana gelen bütün olaylardan, olağanüstü sonuçtan da sorumludur. Başka bir anlatımla, aslında hafif olan bir eylem, zarar görenin vücut yapısındaki anormallikler nedeniyle çok ağır sonuçlar doğurduğu takdirde bu ağır sonuçların da haksız eylem sorumlusuna yükletilmesi gerekir.*”¹⁷⁶ demek suretiyle,

¹⁷² Eren, 2019, s. 844; Tekinay, Akman, Burcuoğlu & Altop, 1993, s. 603.

¹⁷³ Çelik, 2017, s.391; Narter, 2017, s. 311.

¹⁷⁴ Yargıtay 15. HD, 13.05.1975, 2639-2571; Yargıtay 4. HD, 29.05.1979, 2093-7151; Yargıtay 4. HD, 30.03.1985, 604-2504; Yargıtay 4. HD, 21.02.1980, E. 1979/12840, K. 1980/2233; Yargıtay 4. HD, 12.04.1999, 1337-3161, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

¹⁷⁵ Yargıtay 4. HD, 21.02.1980, E. 1979/12840, K. 1980/2233; Yargıtay 4. HD, 26.05.1986, E. 3535, K. 4223; Yargıtay 4. HD, 13.03.1999, E. 5030, K. 7088; Yargıtay 4. HD, 12.04.1999, E. 1337, K. 3161, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

¹⁷⁶ Yargıtay 4. HD, 05.11.1984, E. 6092, K. 8184, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

meydana gelen trafik kazasının zarar görenin başka bir hastalığını tetiklemesi hâlinde, söz konusu hastalığın normal seyri ve tedavisi haricinde kaza ile ilişkilendirilmek şartıyla, fazladan yapılan tedavi masraflarının da istenebileceğini hükme bağlamıştır.

KTK'nın sigortaya dair maddelerinde ölüm ve bedensel zararlar ile araç hasarı için ayrıntılı olmayan düzenlemeler bulunmasına rağmen, tedavi giderleri bakımından özel bir madde düzenlenmiş, bu kapsamda tedavi yardımları 98. maddede ayrı bir teminat çeşidi olarak yer almıştır.

Öte yandan, “*Tedavi Giderlerinin Ödenmesi*” başlıklı 98. madde 6111 sayılı Kanununun 59. maddesiyle değiştirilmiş, “*Sağlık Hizmet Bedellerinin Ödenmesi*” başlığıyla eski düzenlemeye kıyasla tedavi giderlerinin kapsamı daraltılmıştır. Bu noktada, önceden tedavi giderlerinin kapsamı “*ilk yardım, muayene ve kontrol veya bu yaralanmadan ötürü ayakta, klinikte, hastane ve diğer yerlerdeki tedavi giderleri ile tedavinin gerektirdiği diğer giderler*” olarak belirtilmişken, yeni düzenleme ile birlikte söz konusu giderlerin kapsamı “*resmî ve özel sağlık kurum ve kuruluşlarının sundukları sağlık hizmet bedelleri*” olarak düzenlenmiştir¹⁷⁷.

Yargıtay, “*2918 sayılı KTK'nun, 6111 sayılı Yasa'nın 59. Maddesiyle değişik 98. Maddesine göre, tedavi giderleri Sosyal güvenlik Kurumu tarafından karşılanacak ise de, Kurum'un bu sorumluluğu, anılan Yasa'nın Geçici 1. Maddesine göre, “59. Madde gereğince %20'sinden fazla olmamak üzere belirlenecek sağlık hizmet bedelleri tutarının üç yıl süreyle aktarılmasından sonra başlayacak ve bu aktarım tamamlandıktan sonra sigorta şirketlerinin ve Güvence Hesabının yükümlülükleri sona erecektir. Kazazedelerin bunun dışında kalan bakıcı veya tedaviye bağlı sair harcamaları, sigorta şirketlerinin ve Güvence Hesabının tedavi teminatları kapsamında, yine sigorta şirketleri ve Güvence Hesabı tarafından karşılanmaya devam edecektir.*”¹⁷⁸” demek suretiyle geçmiş içtihatlarına uygun kararlar vermiştir.

Söz konusu değişiklikten sonra, tedavi giderlerinin Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından Sağlık Uygulama Tebliği tarifesine göre ödenmesi uygulamasının yürütmesi Danıştay tarafından durdurulmuştur¹⁷⁹. Söz konusu karar ile birlikte, trafik kazasında yaralanan kişilerin tedavileri için özel hastane ve kamu hastanesi ayrımı yapılmaksızın ne

¹⁷⁷ Çelik, 2017, s. 571.

¹⁷⁸ Yargıtay 17. HD, 11.05.2012, E. 2011/7758, K. 2012/6081; Yargıtay 17. HD, 14.11.2012, E. 2011/9399, K. 2012/12504; Yargıtay 17. HD, 21.01.2013, E. 2012/7004, K. 2013/288, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

¹⁷⁹ Danıştay 15. Dairesi, 14.11.2013, 2013/7713 E., 2016/1779K. www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

ödenmişse bunun tamamı, tarifelere bağlı kalmaksızın aynen ödenmesi, hastane masrafları dışındaki her türlü tedavi giderlerinin ise sigorta şirketleri tarafından ödenmesi gerekmektedir¹⁸⁰.

Zarar gören kişilerin tedavi masraflarını kanıtlamada yaşadıkları güçlükler nedeniyle konuyla ilgili olarak Yargıtay tarafından ayrıca bazı prensipler geliştirilmiştir. Nitekim Yargıtay bir kararında *“Tedavi gideri, yaralanan kişinin sadece hastanede yapılan giderleri değil ilaç, pansuman, medikal malzeme yanında, doğrudan tedaviye bağlı giderler ve tedavi sırasında yapılacak zorunlu refakatçi gideri, ulaşım ve beslenme gibi giderleri de kapsar. Bu giderlerin tamamının davacı tarafından faturayla kanıtlanması mümkün değildir. Hükme esas alınan hukukçu bilirkişi raporunda genel olarak faturalarla sınırlı kalarak tedavi gideri belirlemiş bu rapora davacı itiraz etmiştir. Mahkemece, yaralanmanın niteliği konusunda uzman hekim bilirkişiden tedavi için yapılacak zorunlu giderlerin belirlenmesi yönünden yeni bir bilirkişi raporu alınarak hüküm kurulması gerekirken eksik incelemeyle hüküm kurulması doğru görülmemiştir.”*¹⁸¹ demek suretiyle tedavi masraflarının belgeye bağlanması koşulu bulunmadığını, tedavi masraflarının her şekilde kanıtlanabileceğini hükme bağlamıştır.

Özel hastanelere ödenen tedavi masrafları resmî tarifelerle sınırlandırılmamakta, tedavi masraflarının resmî bir kurum tarafından ödenmesi ek zararın istenmesine engel teşkil etmemekte, hiçbir belge bulunmasa bile hâkim görevlendireceği uzman bilirkişilere tedavi ve iyileşme masraflarını hesaplabilmektedir¹⁸².

2. Geçici İş Göremezlik Hali Nedeniyle İş ve Kazanç Kaybının Tazmini

Kaza geçiren kişinin bir süre tedavi görmesi, iyileşinceye kadar çalışamaması ve bu nedenle iş ve kazanç kaybına uğramış bulunması veya ev kadınlarının bir süre günlük işlerini yapamaması, çocukların okula gidememesi, yaşlıların ve küçük çocukların iyileşmeleri süresince özel bakımlarının gerekmesi durumları geçici iş göremezlik anlamına gelmektedir¹⁸³.

Yargıtay’a göre, yalnızca meslek sahipleri ve çalışıp kazanç elde etmekte olan kişiler değil, tedavi ve iyileşme süresince günlük işlerini yapamayan kaza sonucu yaralanma

---

¹⁸⁰ Çelik, 2017, s. 572.

¹⁸¹ Yargıtay 17. HD, 12.09.2013, 2013/12554 E.,2013/12128 K., www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

¹⁸² Çelik, 2017, s. 393; Orhunöz, 2000, s. 161-162.

¹⁸³ Çelik, 2017, s.383-384; Narter, 2017, s. 312.

nedeniyle ev hizmetlerini bir süre yapamayan ev kadınları gibi kimseler de geçici iş göremezlik tazminatı talep edebilmektedir¹⁸⁴.

Yüksek Mahkeme bazı kararlarında “*Davacı trafik kazasında 120 günde iyileşecek biçimde yaralanmış, bu yüzden belgelenebilen ve belgelenemeyen tedavi giderleri harcadığı, okula bir yıl geç başladığı dosyadaki bilgi ve belgelerden anlaşılmaktadır. Davacı, belgelediği tedavi giderleri dışında bu yolda bazı giderleri olduğunu bildirerek ve öğretimin bir yıl geri kaldığını ileri sürerek istediği maddi tazminatları açıklamıştır. Mahkemece belgelenen tedavi giderleri hesaplama alınmış, öğretimin bir yıl geri kalmasına ilişkin istem yanlıgılı bilirkişi raporuna dayanılarak reddedilmiştir. Oysa belgelenemeyen tedavi giderlerinin belirlenebilmesi için bu konuda uzman doktor bilirkişiden rapor alınabileceği gibi hâkim BK. 42. Maddesi gereğince kendisi de bu tür mutad giderleri takdir edebilir. Aynı yöntem yaralanan küçüğün eğitimden geri kalması nedeniyle uğradığı zararların takdirinde de mümkündür.*¹⁸⁵” demek suretiyle trafik kazasında yaralanıp bir süre okuluna gidemeyen ve bu nedenle yıl kaybı yaşayan öğrencinin de çalışma hayatına geç atılacak olması nedeniyle gelecekteki kazanç kaybını tazminat olarak isteyebileceğini hükme bağlamıştır.

Geçici iş göremezlik süresi sadece tıbbî tedavi süresi ile sınırlı olmamaktadır. Bu sürenin dışında ayrıca iyileşme süresi söz konusu olmaktadır ki bu süre tedavi süresinden daha uzun olabilmektedir¹⁸⁶. Kaza neticesinde yaralanan kişinin hastaneden taburcu edilmesini müteakip evdeki iyileşme sürecinde biri tarafından bakılması gerekmesi hâlinde tedavi giderleri kapsamında bakıcı giderleri adı altında ilgili kişilerden tazminat istenebilmektedir¹⁸⁷. Bununla birlikte her olayda bakıcı gideri istenmesi hakkaniyete uygun düşmemektedir. Nitekim sağlık kurulu raporlarında “... *istirahatten sonra çalışmaya başlayabilir*” veya “*iyileşme süresi ... kadar uzayacaktır*” şeklindeki açıklamalar mutlaka bakıcı gideri talep hakkı vermemektedir. Zarar görenin böyle bir talepte bulunabilmesi için yaralanmanın ağır olması ve hastaneden çıktıktan sonra evdeki iyileşme aşamasında belli bir süre yatağa bağlılığın söz konusu olması gerekmektedir¹⁸⁸.

¹⁸⁴ Yargıtay 15. HD, 20.10.1975,1975/3787 E. 1975/4103K.; Yargıtay 19. HD, 14.10.1993, 1993/7605 E.-1993/6582 K., www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

¹⁸⁵ Yargıtay 4. HD, 22.04.2004, 15748/5325; Yargıtay 19. HD, 20.05.1996, 3702-4494; Yargıtay 11. HD, 27.06.1996, 3356-4735, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

¹⁸⁶ Çelik, 2017, s. 384.

¹⁸⁷ Çelik, 2017, s. 385-386.

¹⁸⁸ Çelik, 2017, s. 385.

Nitekim Yargıtay bir kararında, “Trafik kazasında yaralanan 68 yaşındaki kişinin yaşı da göz önüne alındığında bakım ve gözetimi için bakıcıya gereksinimi, oğlu ve gelini tarafından karşılanmış olsa dahi bakıcı giderlerine karar verilmesi gerekir.¹⁸⁹”, başka bir kararında ise “Dava konusu trafik kazası nedeniyle Adli Tıp Kurumu raporuna göre davacının olay tarihinden itibaren 6 aylık sürede %100 malul olduğu anlaşılmasına davacının da bakıcı gideri istemesine göre bu süre için bakıcı giderine hükmedilmesi gerekir.¹⁹⁰” demek suretiyle bu durumu teyit etmiştir.

Çelik¹⁹¹, geçici iş göremezlik durumunun sigorta kapsamında olduğunu, bu tür zararların araç hasarlarındaki kazanç kaybı ile karıştırıldığını, meslekî işten kalma süresindeki kazanç kayıplarına dair taleplerin sigorta şirketleri tarafından geri çevrilmesinin yanlış olduğunu belirtmektedir.

Nitekim Yargıtay, taşımacı veya işletenin geçici iş göremezlik zararlarından sorumlu olduklarına ve sigortacı da bu sorumluluğu belli bir oranda üzerine almış bulunduğu göre, kaza geçiren kişinin iyileşme süresi içindeki kazanç kayıplarından veya her türlü maddî zararlarından sigortacının da sorumlu olduğunu hükme bağlamıştır¹⁹².

3. Sürekli İş Göremezlik Nedeniyle Çalışma ve Beden Gücü Kaybının Tazmini

Sürekli iş göremezlik olarak belirtilen bedensel zararlar kalıcı sakatlık, beden gücü kaybı, çalışma gücü kaybı veya meslekte kazanma gücü kaybı olarak da adlandırılmaktadır. Kalıcı sakatlık hâlleri, organ kaybı ve organ zayıflaması olarak iki gruba ayrılmaktadır. Organ kaybı genelde el, ayak, kol, bacak, göz gibi organlardan birinin veya birkaçının kaybedilmesi anlamına gelmektedir. Organ zayıflaması ise kişinin bedensel yapısını teşkil eden organlardan birinin veya birkaçının azalması veya tamamen işlevsiz kalmasıdır. Bu durumların dışında kişinin geçirdiği trafik kazası sonucu aklını yitirmesi, ruhsal dengesinin bozulması veya yüz biçiminin değişmesi gibi durumlar da bu kapsamda değerlendirilmektedir¹⁹³.

Sürekli iş göremezlik zararları beden gücü kayıp oranlarına göre sürekli kısmî iş göremezlik ve sürekli tam iş göremezlik olarak iki gruba ayrılmaktadır¹⁹⁴.

¹⁸⁹ Yargıtay 19. HD, 07.10.1994, 1655-9098, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

¹⁹⁰ Yargıtay 4. HD, 11.02.2013, E. 2012/1883, K. 2013/2095, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

¹⁹¹ Çelik, 2017, s. 570.

¹⁹² Yargıtay 11. HD, 13.07.2006, E. 2005/7645, K. 2006/8319, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

¹⁹³ Çelik, 2017, s. 386; Narter, 2017, s. 312.

¹⁹⁴ Çelik, 2017, s. 386.

Sürekli kısmi iş göremezlik, organ kaybı veya organ zayıflaması neticesinde beden gücünün belli bir oranda azalması hâlidir¹⁹⁵. Mal varlığında bir fark olmamış gibi gözükse de kişi işgücünü belli bir oranda kaybetmiştir. Bu kişinin artık engelli olması nedeni ile, eski işini kazadan önceki gibi yapması için, aradaki farkı kapatmak üzere sarf edeceği efor artacaktır. Bu fazladan sarf edilen eforun ise parasal karşılığının olması gerekmektedir¹⁹⁶. Yargıtay¹⁹⁷, bu durumda bulunan kişi çalışmasını devam ettirmesine karşın aynı işi yapanlara kıyasla sakatlığı oranında daha fazla efor harcayacağından kazançlarında azalma olmasa bile sakatlığı oranında tazminat isteme hakkı bulunduğunu kabul etmekte, bu tazminatı güç kaybı-efor kaybı tazminatı olarak tarif etmektedir.

Sürekli kısmî iş göremezlik halinde bulunan kişinin işsiz, yaşlı, emekli, ev kadını veya çocuk olması durumunda bile bu kişilerin günlük hayatlarını devam ettiren sakatlıkları oranında zorlanacak olmaları sebebiyle güç kaybı tazminatı isteyebilecekleri kabul edilmiş, Yargıtay birçok kararında “... bedensel zarara uğranılması nedeni ile talep edilebilecek zarar türleri belirtilmekte olup, çalışma gücü kaybı da bu zarar türleri arasında yer almaktadır. Haksız fiil sonucu çalışma gücü kaybının olduğu iddiası ve buna yönelik bir talebinin bulunması hâlinde, zararın kapsamının belirlenmesi açısından maluliyetin varlığı ve oranının belirlenmesi gerekmektedir.”¹⁹⁸ demek suretiyle bu durumu teyit etmiştir.

Yargıtay’a göre, ileri yaşta ve emeklilik çağına olan kişilerin günlük yaşamlarını devam ettiren sakatlıkları oranında zorlanacak olmaları nedeniyle bu kişiler için asgarî ücret üzerinden güç kaybı tazminatının hesaplanması gerekmektedir¹⁹⁹.

Trafik kazasında yaralanan ve beden gücü kaybına maruz kalan ev kadınları da kendi ev hizmetlerini yaparken sakatlıkları oranında zorluk çekecekleri ve daha fazla güç harcayacakları için bu kişilerin de güç kaybı tazminatı talep hakları bulunmaktadır. Nitekim Yargıtay’ın birçok kararında, ev hizmetlerinin yaşam boyu yapıldığından hareketle beden gücü eksilen ev kadınının güç kaybı tazminatının aktif dönem pasif dönem

---

¹⁹⁵ Çelik, 2017, s. 386; Narter, 2017, s. 313.

¹⁹⁶ Narter, 2017, s. 359.

¹⁹⁷ Yargıtay 4. HD, 18.12.1974, 5619-17011; Yargıtay HGK, 03.05.1974, E. 1972/9-165, K. 1972/480; Yargıtay 4. HD, 10.04.1980, 2305-4710, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

¹⁹⁸ Yargıtay 17. HD, 15.03.2018, E. 2015/8404, K. 2018/2604; Yargıtay 21. HD, 07.07.2004, E. 2004/6281, K. 2004/6772; Yargıtay 11.HD, 19.02.2001, E. 00/10331, K. 2001/1305; Yargıtay 19. HD, 14.10.1993, 7605-6582; Yargıtay 17. HD, 29.05.2014, E. 2013/9664, K. 2014/8672, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

¹⁹⁹ Yargıtay 4. HD, 28.12.1998, E. 1998/7858, K. 1998/10906; Yargıtay 4. HD, 14.02.2002, E. 2001/10857, K. 2002/1844; Yargıtay 11. HD, 19.02.2001, E. 2001/10331, K. 2001/1305, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

ayrımı yapılmaksızın yaşam süresi sonuna kadar asgarî ücret üzerinden hesaplanması gerektiği hükme bağlanmıştır²⁰⁰.

Küçük yaşta sakat kalan çocuklar bakımından tazminat hesabının 18 yaşından itibaren başlatılması yönündeki uygulama terk edilerek, beden gücü kaybına uğrayan çocukların günlük yaşamlarını devam ettirirken, okula gidip gelirken sakatlıkları oranında zorluk çekecekleri gerçeği kabul edilmiş ve Yargıtay buna göre içtihatlarını oluşturmaya başlamıştır. Nitekim Yüksek Mahkeme bir kararında “*Çalışma yaşına gelmemiş küçükler yönünden de bedensel zarar sonucu oluşan maluliyet nedeni ile evde ya da dışarıda aileye yardımcı olma, eğitim alma, yeme, içme vb. gibi tüm yaşamsal faaliyetlerin sürdürülmesinde emsallerine göre sarf etmesi gereken fazla çaba veya güç (efor) bir ekonomik değer olarak görülmeli ve bu nedenle bir zarar oluştuğunun kabulü gerekmektedir*²⁰¹.” demek suretiyle bu yeni yaklaşımını ortaya koymuştur.

Sürekli tam iş göremezlik ise beden gücünün tamamıyla kaybedilmesi hâlidir. Bu durumda bulunan kişi artık çalışamayacağından ve kazanç elde edemeyeceğinden dolayı tazminat yüzde yüz oranı üzerinden hesaplanmakta, başkasının yardımıyla hayatını devam ettirmesi zorunluluğu varsa ayrıca tazminat tutarına bakıcı giderleri de ilave edilmektedir²⁰².

Trafik kazasını müteakip bir organın yitirilmesi gibi kalıcı sakatlık hâlinin söz konusu olması durumunda, sigortaya tazminat için başvurulması için öncelikle yetkili sağlık kurullarından beden gücü kayıp oranını tespit eden bir rapor alınması gerekmektedir. Bu rapor alındıktan sonra, kaza yapan ve sürücüsü kusurlu olan aracın sigortasını yapan şirkete başvurulmaktadır. Sigorta şirketi tazminat talebini reddetmekte veya ödeme yapmaktadır. Ret durumunda hak sahibi dava açabilmekte veya sigorta tahkim komisyonuna başvurabilmektedir²⁰³.

²⁰⁰ Yargıtay 19. HD, 03.10.1995, E. 1076, K. 7783; Yargıtay 19. HD, 14.10.1993, E. 7605, K. 6582, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

²⁰¹ Yargıtay 17. HD, 25.12.2014, E. 2013/13485, K. 2014/19487, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

²⁰² Çelik, 2017, s. 388; Narter, 2017, s. 369.

²⁰³ Çelik, 2017, s. 569-570; Narter, 2017, s. 314.

4. Yaşam Boyu Bakım Giderlerinin Tazmini

Beden gücünü tamamen kaybeden kişilerin hayat boyu devamlı başkasının bakımına muhtaç olma durumları, Sosyal Sigorta Sağlık İşlemleri Tüzüğü'nün 11. maddesinde²⁰⁴, Çalışma Gücü ve Meslekte Kazanma Gücü Kaybı Oranı Tespit İşlemleri Yönetmeliği'nin 15. maddesinde²⁰⁵ ve Maluliyet Tespiti İşlemleri Yönetmeliği'nin 12. maddesinde düzenlenmiştir²⁰⁶.

²⁰⁴ 22.6.1972 tarihli ve 14223 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Sosyal Sigorta Sağlık İşlemleri Tüzüğü'nün 11. maddesinde yer alan "Sigortalının başka birinin sürekli bakımına muhtaç durumda sayılacağı hâller aşağıda gösterilmiştir.

- 1 - Kuadropleji, parapleji, dipleji ve sigortalının yaşamını kendi başına yürütmesine engel porsuk hemipleji veya merkezi sinir sisteminin sfenktör bozuklukları ile birlikte olan diğer hastalık ve arızaları;
- 2 - Sürekli veya zaman zaman bir akıl hastanesinde kalmayı gerektiren ve tedavisi olanaksız akıl hastalıkları;
- 3 - (Değişik: 31/5/1985 - 85/9529 K.) İki gözde görme kaybı 100/100
- 4 - İki elin kaybı;
- 5 - Bir kolun omuzdan, bir bacağın kalçadan kaybı;
- 6 - İki bacağın kaybı (dizin alt veya üstünden);
- 7 - Tedavisi olanaksız bir hastalıktan ileri gelen ağır besleme bozuklukları ve kaşeksiler." hükmü

uyarınca başka birinin sürekli bakımına muhtaç durumda sayılacak haller tek tek düzenlenmiştir.

²⁰⁵ 11.10.2008 tarihli ve 27021 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Çalışma Gücü ve Meslekte Kazanma Gücü Kaybı Oranı Tespit İşlemleri Yönetmeliği'nin 15. maddesinde yer alan hükme göre "(1) Sigortalıların ve özürlü çocuklarının başka birinin sürekli bakımına muhtaç durumda sayılacağı hâller aşağıda gösterilmiştir.

- a) Kuadripleji, parapleji, dipleji ve sigortalının yaşamını kendi başına yürütmesine engel hemipleji veya merkezi sinir sisteminin sfinkter bozuklukları ile birlikte olan diğer hastalık ve arızalar.
- b) Süreli veya sürekli ruh sağlığı ve hastalıkları kliniğinde kalmayı gerektiren ve tedavi edilemeyen psikotik hastalıklar.
- c) İki gözde de yüzde yüz (tam) görme kaybı.
- ç) İki elin kaybı.
- d) Bir kolun omuzdan ve bir bacağın kalçadan kaybı.
- e) Her iki bacağın alttan en az 1/3'ünün kaybı.
- f) Tedavisi olanaksız bir hastalıktan ileri gelen ağır beslenme bozuklukları ve kaşeksiler.

g) (Ek: RG-22/1/2011-27823) Yukarıda tespit edilen hastalık ve arızalar dışında kaldığı hâlde tedavi edilemeyen, başka birinin sürekli bakımına muhtaç olan ağır hastalık ve arızalar." hükmü gereğince sigortalıların ve özürlü çocuklarının başka birinin sürekli bakımına muhtaç durumda sayılacağı hâller düzenleme altına alınmıştır.

²⁰⁶ 03.08.2013 tarihli ve 28727 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Maluliyet Tespiti İşlemleri Yönetmeliği'nin 12. maddesinde yer alan "(1) Sigortalıların (Mülga ibare: RG-18/3/2015-29299) (...) başka birinin sürekli bakımına muhtaç olduğu durumlar aşağıda belirtilmiştir.

- a) Kuadripleji, parapleji, dipleji ve sigortalının yaşamını kendi başına yürütmesine engel hemipleji veya merkezi sinir sisteminin sfinkter bozuklukları ile birlikte olan diğer hastalıklar.
- b) Süreli veya sürekli ruh sağlığı ve hastalıkları kliniğinde kalmayı gerektiren ve tedavi edilemeyen psikotik hastalıklar.
- c) İki gözde de yüzde yüz (tam) görme kaybı.
- ç) İki elin kaybı (Ek ibare: RG-18/3/2015-29299) veya yok hükmünde olması.
- d) Bir kolun omuzdan ve bir bacağın kalçadan kaybı (Ek ibare: RG-18/3/2015-29299) veya yok hükmünde olması.
- e) Her iki bacağın alttan en az 1/3'ünün kaybı (Ek ibare: RG-18/3/2015-29299) veya yok hükmünde olması.
- f) Tedavisi olanaksız bir hastalıktan ileri gelen ağır beslenme bozuklukları ve kaşeksiler.
- g) Solunum yetmezliği nedeniyle yardımcı solunum cihazlarının sürekli kullanılması.

Söz konusu düzenlemelere göre yaşam boyu bakım giderlerinin talep edilebilmesi için sağlık kurulu raporlarında bunun açıkça belirtilmesi, bakım giderlerinin sağlık kurulu raporlarında açıklanmamış olması hâlinde ise mahkeme tarafından sağlık kurulundan ek rapor istenmesi gerekmektedir²⁰⁷. Sakat kalan kişinin yaşam boyu bakıma muhtaç olması için beden gücü kaybının yüzde yüz olması gerekmekte, bu oranın daha düşük olması hâlinde dahi sakat kalan kişinin başkasının yardımı olmaksızın hayatını devam ettiremeyecek durumda bulunması bu kişinin bakıma muhtaç kabul edilmesi için yeterli sayılmaktadır. Kişinin durumu söz konusu düzenlemelerde belirtilen hastalıklardan birinin sonucu olması ve ayrıca sağlık kurulu raporunda yaşam boyu bakım ihtiyacının açıklanmış olması hâlinde bakım giderlerine hükmedilmesi gerekmektedir²⁰⁸.

Yargıtay içtihatlarına göre yaşam boyu bakım giderleri tedavi giderleri kapsamında değerlendirilmektedir²⁰⁹. Ayrıca 2918 sayılı KTK'nın 6111 sayılı Kanun'un 59. maddesiyle değiştirilen 98. maddesi uyarınca SGK'nın tedavi giderlerinden sorumluluğu sağlık hizmet bedelleri yani hastane masraflarıyla sınırlandırılmış olduğu için bunun dışında kalan bakım giderlerinin ve her türlü iyileştirme masraflarının önceki uygulamaya paralel olarak sigortacılar ve diğer sorumlular tarafından karşılanması gerekmektedir²¹⁰.

Nitekim Yargıtay bir kararında "2918 sayılı Yasanın değişik 98. maddesine göre tedavi giderlerinden sorumluluk Sosyal Güvenlik Kurumuna geçmiş ise de yasa kapsamı dışında kalan giderlerden sigorta şirketinin sorumlu tutulması gerekir. Bakıcı giderlerinin tedavi gideri kapsamında davalı sigorta şirketinden tahsilinde bir usulsüzlük bulunmamaktadır²¹¹"., başka bir kararında "2918 sayılı KTK'nun 6111 sayılı Yasa'nın 59. maddesiyle değişik 98. maddesine göre, tedavi giderleri Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından karşılanacak ise de, kazazedelerini bunun dışında kalan bakıcı veya tedaviye bağlı sair harcamaları sigorta şirketlerinin ve Güvence Hesabının tedavi teminatları

ğ) Giyinme, beslenme, fonksiyonel mobilite, bağırsak ve mesane bakımı, kişisel hijyen ve tuvalet ihtiyaçları gibi günlük yaşam aktivitelerinin sağlanamaması.

h) Yukarıda tespit edilen hastalıklar dışında kaldığı halde tedavi edilemeyen, başka birinin sürekli bakımına muhtaç olan ağır hastalıklar.

(2) (Ek: RG-18/3/2015-29299) Kadın sigortalıların başka birinin sürekli bakımına muhtaç derecede ağır engelli çocuklarının tespitinde, yürürlükte olan Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik esas alınır." hükmü çerçevesinde başka birinin sürekli bakımına muhtaç olunan durumlar sayılmıştır.

²⁰⁷ Çelik, 2017, s. 388.

²⁰⁸ Çelik, 2017, s. 388-389.

²⁰⁹ Yargıtay 11. HD, 12.02.2014, E. 2003/6318, K. 2004/1185, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

²¹⁰ Çelik, 2017, s. 389.

²¹¹ Yargıtay 17. HD, 24.01.2013, E. 2012/362, K. 2013/578, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

kapsamında yine sigorta şirketleri ve Güvence Hesabı tarafından karşılanmaya devam edecektir²¹².” ifadeleri ile bu durumu teyit ederek karara bağlamıştır.

5. Ekonomik Geleceğin Sarsılmasından Doğan Kayıpların Tazmini

Bedensel bütünlüğün ihlâli, bazı durumlarda çalışma gücünü olumsuz etkilememekle birlikte zarar görenin ekonomik geleceğini sarsmak suretiyle ekonomik kayıplar teşkil edebilmektedir²¹³. Bedensel bütünlüğü zedelenen bir kişi çalışma gücünü tam olarak korusa dahi iş piyasasında yeni bir iş bulmakta veya eski işini korumakta zorluk çekebilme ya da aynı işte çalışsa dahi eskisine kıyasla daha çok çaba harcamak zorunda kalabilmektedir²¹⁴.

Trafik kazası geçiren kişilerde geçici veya kalıcı sakatlık durumu söz konusu olmasa bile kaza sonrası tedavinin uzun sürmesi sebebiyle, bazı hak ve imkânlardan mahrum kalınması veya bazı fırsatların kaçırılması hâlinde, uğranılan maddî zararlar da talep edilebilmektedir. Kalıcı bir sakatlığı oluşmamasına rağmen, hareket esnekliğini kaybetmesi sebebiyle futbol hayatı biten oyuncunun veya kalıcı izler nedeniyle mesleğindeki imkânları kısıtlanan sinema oyuncusunun durumu ekonomik geleceğin sarsılmasından kaynaklanan kayıplara örnek olarak verilebilmektedir²¹⁵.

Bu itibarla bedensel bütünlüğün ihlâli doğrudan maaş veya kazanç eksilmelerine yol açmamasına rağmen Yargıtay geleceğe ilişkin bir zararın doğumuna neden olacağı için ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan zararların da tazminata esas olacağını kabul etmiştir²¹⁶. Burada zarar, zarar görenin ekonomik geleceği sarsılmasaydı elde edeceği kazançla gelecekte bu koşullar altında elde edeceği muhtemel kazancın kıyaslanması ile tespit edilmektedir²¹⁷. Ayrıca bu tip zararların tespitinde çalışma süresi de dikkate alınmaktadır²¹⁸.

B. Bedensel Zararların Hesaplanması

Tazminat hesabına esas alınan bilgiler; olay bilgisi, kusur raporu, bedensel zarara ilişkin sağlık kurulu raporu, ilgilinin yaşı, yaşam süresi, işi ve mesleği ile işi veya kazancı varsa kazanç durumunu gösteren belgelerdir.

²¹² Yargıtay 11. HD, 11.05.2012, E. 2011/7758, K. 2012/6081, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

²¹³ Eren, 2019, s. 849; Tekinay, Akman, Burcuoğlu & Altop, 1993, s. 612.

²¹⁴ Narter, 2017, s. 315.

²¹⁵ Çelik, 2017, s. 390.

²¹⁶ Tekinay, Akman, Burcuoğlu & Altop, 1993, s. 612-613.

²¹⁷ Eren, 2019, s. 849.

²¹⁸ Narter, 2017, s. 315.

Zarar gören kişinin çalışan olması durumunda, hesaplama evreleri aktif veya pasif dönem olarak ikiye ayrılmaktadır. Aktif dönem işlemiş aktif dönem ve işleyecek aktif dönem olarak iki bölümde, pasif dönem ise asgari ücret üzerinden hesaplanmaktadır. Yargıtay bir kararında “...Çalışma hayatının aktif çalışma dönemi ve emeklilik dönemini olan pasif devre olarak ayrılması ve özel yasalarında çalışma süreleri ayrık olarak belirtilmemiş (asker, polis vb. gibi) kişiler yönünden 60 yaşın aktif çalışma devresi, bakiye yaşam süresi varsa bu sürenin de emeklilik ya da çalışma hayatının sona erdiği pasif dönemini oluşturduğu Dairemiz ve Yargıtay'ın yerleşik uygulaması ile benimsenmiştir ...²¹⁹” denilmek suretiyle, çalışan kişiler yönünden 60 yaşında aktif dönemin bitip pasif dönemin başladığı hükme bağlanmıştır.

Zarar gören kişinin ev kadını, yaşlı veya çocuk olması hâlinde aktif-pasif dönem ayrımı yerine işlemiş dönem-işleyecek dönem ayrımı dikkate alınarak, asgarî ücret üzerinden hesaplanmaktadır.

Sağlık kurulu raporunda sürekli engellilik oranının yanında geçici iş göremezlik yani iyileşme süresi de belirtilmişse hesaplama evreleri geçici tam iş göremezlik zarar hesabı ve sürekli iş göremezlik zarar hesabı olarak sınıflandırılmaktadır. Sağlık kurulu raporunda sürekli iş göremezlik oranıyla birlikte “iyileşme süresi şu aya kadar uzayacaktır, bu dönemde yüzde yüz iş göremez sayılacaktır” şeklinde bir açıklamanın yer alması hâlinde trafik kazası tarihi ile iyileşme süresinin sona erdiği gün arasındaki süre geçici tam iş göremezlik süresi olarak değerlendirilmektedir. Geçici tam iş göremezlik süresinin bitiminden itibaren hüküm tarihine en yakın rapor tarihine kadar bilinen kazanç unsurları veya bilinen asgarî ücretler üzerinden sürekli iş göremezlik zararı hesaplanmakta, çalışanlar yönünden aktif-pasif dönem ayrımı yapılmaktadır²²⁰.

Bedensel zararların hesaplanmasında, TBK'nın 55. maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Destekten yoksun kalma zararları ile bedensel zararlar, bu Kanun hükümlerine ve sorumluluk hukuku ilkelerine göre hesaplanır. Kısmen veya tamamen rücu edilemeyen sosyal güvenlik ödemeleri ile ifa amacını taşımayan ödemeler, bu tür zararların belirlenmesinde gözetilemez; zarar veya tazminattan indirilemez. Hesaplanan tazminat, miktar esas alınarak hakkaniyet düşüncesi ile artırılamaz veya azaltılamaz.” hükmü uyarınca, kısmen veya tamamen rücu edilemeyen sosyal güvenlik ödemeleri ile ifa amacını

²¹⁹ Yargıtay 17. HD, 15.06.2017, E. 2015/9171, K. 2017/6859, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

²²⁰ Çelik, 2017, s. 395-396.

taşımayan ödemeler bedensel zararların belirlenmesinde gözetilmemesi, zarar veya tazminattan indirilmemesi gerekmektedir.

Zira söz konusu nitelikteki ödemelerin denkleştirilmesi zarar vereni ödüllendirme anlamına gelmektedir. Ayrıca zarar veren veya üçüncü kişi tarafından ödeme amacı olmaksızın yapılan yardımlar ve benzeri ödemelerin yanı sıra ifa amacı olmadan zarar verenin yapmış olduğu ödemelerin de denkleştirilememesi gerekmektedir. Üçüncü kişilerin yaptığı ödemeler bakımından denkleştirmenin yapılıp yapılmayacağı bu kişilerin amacına bağlı olmaktadır. Üçüncü kişinin, zarar verenin borcunu tazmin etmek amacıyla hareket etmesi hâlinde, tazminat borcu yapılan ödeme oranında sona ermektedir. Fakat üçüncü kişinin doğrudan zarar görene yardımda bulunmak için ödeme yapması hâlinde bu durum tazminatın tespitinde dikkate alınmamaktadır. Uygulamada üçüncü kişinin amacını belirlemek güç olduğu için üçüncü kişinin zarar görene mi yoksa zarar verene mi daha yakın olduğunun belirlenmesi gerekmektedir. Üçüncü kişinin zarar verene yakın olması hâlinde bu kişinin yaptığı ödemenin ifa amacı taşıdığı karine olarak kabul edilmesi gerekmektedir²²¹.

Bedensel zararların hesaplanmasında zarar veya tazminattan indirilmemesi gereken bir başka unsur kısmen veya tamamen rücu edilemeyen sosyal güvenlik ödemeleridir. Rücu edilemeyen sosyal güvenlik ödemelerine misal olarak emekli sandığı maaşı, malullük aylığı ve ölüm sigortası verilebilmektedir. Kural olarak sosyal güvenlik ödemesine rücu edilebiliyor olsa dahi bir kısmına somut olayda rücu edilememiş olması hâlinde denkleştirme gerçekleşmemektedir. Söz konusu hüküm kapsamında üzerinde durulması gereken diğer bir husus da hakkaniyet düşüncesiyle hesaplanan tazminatın arttırılamaması ve indirilememesidir. Nitekim hâkimin, sorumluluk hukuku çerçevesindeki hesaplama usulüyle belirlenen tazminat miktarının çok az veya çok fazla çıktığını öne sürerek belirlenen miktara müdahalede bulunmaması gerekmektedir²²².

C. Bedensel Zararlara İlişkin Teminatlar

Zorunlu Mali Mesuliyet Sigortası sözleşmesi ile sigorta ettirenin motorlu aracın işletilmesi sırasında sebep olduğu zararlardan, KTK'da belirlenmiş hukukî sorumluluk kapsamında ve Genel Şartlar'da düzenlenmiş teminat çerçevesinde, üçüncü kişilerde

²²¹ İnceoğlu, M. M. & Paksoy, M. S. (2013). *Bedensel Zararlarda ve Ölüm Halinde Zararın Belirlenmesi* (TBK m.55), s. 1387-1388.

²²² İnceoğlu & Paksoy, 2013, s. 1390.

meydana gelen zararların poliçede belirlenen limitler içerisinde karşılanması amaçlanmaktadır²²³.

Zorunlu Mali Mesuliyet Sigortası Genel Şartları'nın ilgili maddelerinde maddî zarar teminatı ve destekten yoksun kalma teminatı dışında bedensel zararlara ilişkin teminatlar da düzenleme altına alınmıştır.

Bedensel zararlara ilişkin teminatların kapsamında sağlık giderleri teminatı ve sürekli sakatlık teminatı bulunmaktadır. Sağlık giderleri teminatı, trafik kazası sebebiyle zarar gören üçüncü kişinin bedenen eski hâline dönmesini teminen protez organ bedelleri de dâhil olmak üzere yapılan tüm tedavi giderlerini kapsayan bir teminat türüdür. Genel Şartlar'ın A.5-b maddesine göre; trafik kazası nedeniyle tedavisine başlanmasıyla birlikte zarar görenin sürekli sakatlık raporu alana kadar tedavi süresince ortaya çıkan bakıcı giderleri, tedaviyle ilgili diğer giderler ile trafik kazası sonucunda çalışma gücünün kısmen ya da tamamen azalmasına bağlı giderler sağlık gideri teminatı kapsamında yer almaktadır. Sağlık giderleri teminatı Sosyal Güvenlik Kurumunun sorumluluğunda olup, bu teminat nedeniyle sigortacının ve Güvence Hesabının sorumluluğu, KTK'nın 98. maddesinde yapılan değişiklik çerçevesinde sona ermiştir.

Sürekli sakatlık teminatı, trafik kazasında yaralanan üçüncü kişinin sürekli engelli kalması nedeniyle ileride ekonomik olarak uğrayacağı maddi zararları karşılamak üzere, Genel Şartlar Ek-3'te yer alan kurallara göre belirlenen teminattır. Trafik kazası nedeniyle zarar gören kişinin tedavisinin tamamlanmasını müteakip, yetkili bir hastaneden alınacak özürlü sağlık kurulu raporu ile sürekli engelli kalma oranının belirlenmesinden sonra ortaya çıkan bakıcı giderleri, bu teminat limitleri ile sınırlı olmak şartıyla, sürekli sakatlık teminatı kapsamında yer almaktadır²²⁴.

---

²²³ Ulaş, 2013, s.7; Yılmaz, 2014, s. 299.

²²⁴ Cebe, 2018, s. 736.

§ 3. 2918 SAYILI KARAYOLLARI TRAFİK KANUNUNDA 6704 SAYILI KANUNLA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLERİN TAZMİNATA VE ZORUNLU MALÎ SORUMLULUK SİGORTASININ KAPSAMINA İLİŞKİN ETKİLERİ

I. Genel Olarak

26 Nisan 2016 tarihli ve 29695 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6704 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile birlikte KTK'nın 90, 92, 97 ve 99. maddeleri değiştirilmiştir.

Bu bölümde, KTK'nın 90, 97 ve 99. maddeleri üzerinde yapılan değişikliklerin tazminatın kapsamına, belirlenmesine, hesabına, ödenmesine ve talep usulüne ilişkin etkileri ile birlikte 92. madde üzerindeki değişikliklerin zorunlu malî sorumluluk sigortasının teminat kapsamına ilişkin etkileri incelenmiştir.

II. Kanuni Değişikliklerin Tazminatın Kapsamına, Belirlenmesine, Hesabına ve Ödenmesine İlişkin Etkileri

A. Genel Olarak

Karayolları Trafik Kanunu'nun eski 90. maddesinde yer alan “*Maddî tazminatın biçimi ve kapsamı ile manevî tazminat konularında Borçlar Kanununun haksız fiillere ilişkin hükümleri uygulanır.*” hükmü maddî tazminatın biçimi ve kapsamı ile manevî tazminat hususunda TBK'nın haksız fiillere ilişkin hükümlerinin uygulanması gerektiğini düzenlemiştir. Söz konusu düzenleme ile birlikte Borçlar Kanunu'nun haksız fiillere ilişkin hükümleri ve sorumluluk hukuku ilkeleri dikkate alınarak, “maddî tazminatın biçimi ve kapsamı ile manevî tazminat” konularında uygulamaya yön veren Yargıtay içtihatları oluşturulmuştur.

6704 sayılı Kanunla yapılan değişikliklerin sonucunda KTK'nın 90. maddesi “*Zorunlu malî sorumluluk sigortası kapsamındaki tazminatlar bu Kanun ve bu Kanun çerçevesinde hazırlanan genel şartlarda öngörülen usul ve esaslara tâbidir. Söz konusu tazminatlar ve manevî tazminata ilişkin olarak bu Kanun ve genel şartlarda düzenlenmeyen hususlar hakkında 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun haksız fiillere ilişkin hükümleri uygulanır.*” şeklinde yeniden düzenlenmiştir. Söz konusu hüküm ile trafik kazaları sonucunda meydana gelen ölüm ve bedensel

zararların kapsamı ve hesaplanmasına ilişkin usul ve esasların TBK kapsamından çıkarılması amaçlanmıştır²²⁵.

Değişik 90. maddenin gerekçesinde; karayolları motorlu araçlar zorunlu mali sorumluluk sigortasının motorlu araç işletilmesinden kaynaklanan hukukî sorumluluk rizikosu için borçlar hukuku hükümlerinden ayrı olarak yaptırılan bir sorumluluk sigortası olduğu belirtilerek, motorlu araç işletilmesi ve bu faaliyete bağlı olarak yaptırılan zorunlu sorumluluk sigortasının genel hükümlerden ayrı olarak özel esaslarla düzenlenmesi dikkate alınarak bu sigorta kapsamındaki tazminatlara uygulanacak kuralların öncelikle söz konusu özel esaslara bırakıldığı, özel esaslarda kural bulunmayan durumlarda ise genel esasların uygulanacağı vurgulanmıştır.

Söz konusu değişikliğin en önemli neticesi, 01.06.2015 tarihi itibarıyla Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartlarında yapılan değişikliklerin uygulanmasına yönelik kanunî bir dayanak oluşturulmuş olmasıdır. Bu kapsamda, 6704 sayılı Kanunla yapılan değişikliklerin yürürlüğe girmesiyle birlikte, trafik kazalarına yönelik açılan tazminat davalarında, tazminatın kapsamı, belirlenmesi ve hesabına ilişkin müstakar Yargıtay içtihatları yerine tazminatın hesaplanmasında Genel Şartlarda belirtilen ilkeler ve düzenlemeler dikkate alınmaktadır²²⁶.

Trafik kazası sebebiyle doğan zararların sigorta tarafından karşılanacak tazminat miktarları belirlenirken öncelikle KTK’da yer alan hükümler, daha sonra Genel Şartlar ve eklerindeki düzenlemeler, KTK ve Genel Şartlarda yer almayan hususlar bakımından ise TBK hükümleri uygulama alanı bulmaktadır.

*Tuztaş*²²⁷, kanun koyucunun tazminatların tespitinde Genel Şartlara yollama yapılmasının nedenini, “tazminatın hesaplanmasında oluşacak tereddütleri azami ölçüde genel şartlar ile düzenlemek ve çikabilecek sorunları kanunun değiştirilmesindeki zorluklar nedeniyle genel şartlar ile daha kolay ve pratik bir şekilde çözmek” olarak açıklamaktadır.

²²⁵ **Uçakhan**, S. (Haziran 2016). 6704 Sayılı “Torba Kanun” Kapsamında Trafik Sigortalarında Yapılan Değişiklikler. *Terazi Hukuk Dergisi*, 11(118), s. 158-165.

²²⁶ **Adıyaman**, M. 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanununda 6704 Sayılı Kanunla Yapılan Değişikliklerin Tazminat Davalarına Etkisi, s. 1, Temmuz 10, 2019 tarihinde <https://www.hukukihaber.net/makale/2918-sayili-karayollari-trafik-kanununda-6704-sayili-kanunla-yapilan-degisikliklerin-tazminat-davalarina-etkisi-h78043.html> adresinden alınmıştır

²²⁷ **Tuztaş**, H. (2016), s. 1. *Karayolları Trafik Kanunu’ndaki Değişikliğin Getirdikleri*. Temmuz 10, 2019 tarihinde <http://www.sevgipinari.org/hukuk-rehberi/2432-karayollari-trafik-kanunundaki-degisikligin-getirdikleri.html> adresinden alınmıştır

*Karasu*²²⁸, KTK'nın 90. maddesi uyarınca, ZMSS kapsamındaki tazminatların KTK ve KTK çerçevesinde hazırlanan Genel Şartlarda öngörülen usul ve esaslara tâbi olmasından dolayı, her ne kadar Genel Şartlar bazı ilkelere ve Yargıtay içtihatlarına uygun olmasa da mahkemeler tarafından uygulanması gerektiğini belirtmektedir.

*Tuztaş*²²⁹, tazminatın hesaplanmasına ilişkin usul ve esasların kanunda düzenlenmesi yerine konuyla ilgili olarak kanunda Genel Şartlara atıf yapılmasının, yani idarenin genel şartlar marifetiyle tazminatı belirleyen esaslar üzerinde düzenleme yapma yetkisini haiz olmasının kişilerin kanunî güvenceden mahrum kalacağı yönündeki eleştirileri haklı kılabileceğini, bununla birlikte önceki uygulamada tazminat hesaplama esaslarının borçlar hukukunun genel esasları çerçevesinde düzenlenmiş olmasının ve bu esasların belirlenmesinin Yargıtay 17. Hukuk Dairesi'ne bırakılmış olması, Yargıtay'ın ise aktüer bilirkişilerin raporlarını yeterli denetlememesi sebebiyle birbirinden farklı hesaplamaların ortaya çıktığını, bu şekilde tazminat hesaplama esaslarının bilirkişilerin takdirine bırakıldığını belirtmektedir. Yazar ayrıca, tazminata ilişkin usul ve esasların Genel Şartlar gibi somut düzenlemeler marifetiyle belirlenmesi sayesinde söz konusu tazminat unsurlarının gerek sigortacılar gerekse de hak sahipleri tarafından kolaylıkla hesaplanabileceğini, birçok ihtilafın da mahkemelere başvurmadan çözülebileceğini savunmaktadır.

Bu noktada üzerinde durulması gereken konu, ZMSS kapsamındaki tazminatların KTK çerçevesinde hazırlanan Genel Şartlarda öngörülen usul ve esaslara tâbi olmasının uygulamaya etkileridir. Başka bir anlatımla, bu bölümde 90. ve 99. maddelerde yapılan değişiklikler sonucunda söz konusu tazminatlara ilişkin ortaya çıkan yeni durumlar incelenmiştir.

B. Bakıcı Giderlerinin Sağlık Gideri Teminatı Kapsamından Çıkarılması

Genel Şartların A.5. maddesinin (b) bendi uyarınca, kaza sebebiyle zarara uğrayan kişinin tedavisine başlanmasından itibaren bu kişinin sürekli sakatlık raporu alana kadarki tedavi süresince ortaya çıkan bakıcı giderleri, tedaviye ilişkin diğer giderler ile trafik kazası nedeniyle çalışma gücünün kısmen veya tamamen azalmasına ilişkin giderler sağlık gideri teminatı kapsamında bulunmaktadır.

---

²²⁸ *Karasu*, 2016a, s. 96.

²²⁹ *Tuztaş*, 2016, s. 1.

Bununla birlikte Genel Şartların A.5. maddesinin (c) bendinde yer alan “Kaza nedeniyle mağdurun tedavisinin tamamlanması sonrasında yetkili bir hastaneden alınacak özürlü sağlık kurulu raporu ile sürekli sakatlık oranının belirlenmesinden sonra ortaya çıkan bakıcı giderleri bu teminat limitleri ile sınırlı olmak koşuluyla sürekli sakatlık teminatı kapsamındadır.” hükmü uyarınca kaza sebebiyle zarara uğrayan kişinin tedavisinin tamamlanmasını müteakip yetkili bir hastaneden alınacak özürlü sağlık kurulu raporu ile sürekli sakatlık oranının tespitinden sonra ortaya çıkan bakıcı giderleri bu teminat limitleri ile sınırlı olmak şartıyla sürekli engellilik teminatı kapsamına alınmıştır²³⁰.

Genel Şartlar kapsamında bakıcı giderlerinin karşılanmasına yönelik iki farklı dönem dikkate alınmaktadır. Birinci dönem, kaza sebebiyle zarara uğrayan kişinin tedavisine başlanmasından itibaren bu kişinin sürekli sakatlık raporu alana kadarki tedavi süresince ortaya çıkan bakıcı giderleri, ikinci dönem ise sürekli sakatlık raporu aldıktan sonra ortaya çıkan bakıcı giderleridir. Birinci döneme ilişkin bakıcı giderleri sağlık gideri teminatı, ikinci döneme ilişkin bakıcı giderleri ise sürekli engellilik teminatı kapsamında bulunmaktadır. Başka bir anlatımla, ikinci döneme ilişkin bakıcı giderleri sağlık gideri teminatı kapsamından çıkarılmış, sürekli engellilik teminatı kapsamına sokulmuştur. Hâlbuki değişiklikten önceki uygulamayı şekillendiren Yargıtay kararlarına göre, bakıcı giderlerinin tedavi giderlerinden olduğu, limitler dâhilinde trafik sigortacısının tedavi giderlerinden sorumlu olduğu hükme bağlanmıştı²³¹.

Yargıtay yakın tarihli bir kararında “...6098 Sayılı TBK'nun 54.maddesinde tedavi giderleri ile çalışma gücünün azalmasından veya yitirilmesinden doğan kayıplar, bedensel zararlar kapsamında sayılmış, ZMSS Genel Şartlarında da sakatlık nedeniyle ayrı, tedavi giderleri nedeniyle ayrı teminatlar verilmiştir. Sakatlık tazminatı hesaplanırken mağdurun meslekte kazanma gücü kaybı oranına göre elde edeceği gelirdeki azalma hesaplanırken, bakıcı giderleri ise, mağdurun bakımı, hastaneye gidip gelmesi, ilaçları, gerektiğinde sürekli yanı başında bulunması gereken hasta bakıcı- yardımcı maaş ve ücretleridir. Daimi iş gücü kaybı tazminatı ile yaşam boyu bakım giderleri farklı tazminat kalemleri olup, yaşam boyu bakıcı giderlerinin sakatlık teminatı kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir. Dairenin kökleşen içtihatları da bu yöndedir. Bu hâlde yaşam boyu bakıcı giderlerinin tedavi giderleri teminatından olduğunun kabulü ile mahkemece, maluliyetin

²³⁰ Çelik, 2017, s. 541.

²³¹ Yargıtay 11. HD, 12.02.2004, E. 2003/6318, K. 2014/1185, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

niteliği, davacının bakıcıya ihtiyacı olup olmayacağı, bakıcıya ihtiyaç olması hâlinde bakıcı ihtiyacının süresi ve bakıcı gideri konusunda uzman bilirkişilerden rapor alınarak sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı olduğu şekilde ve yanılığlı değerlendirme sonucu davalı tarafından poliçe limitleri kadar ödeme yapılmış olduğu gerekçesi ile davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiş olup bozmayı gerektirmiştir...²³²” demek suretiyle bu içtihadını devam ettirmiştir. Bu itibarla, ikinci döneme ilişkin bakıcı gideri, değişiklik öncesi sağlık gideri teminatı kapsamında ayrı bir unsur olarak ödenmekteyken, değişiklik ile beraber söz konusu gider sağlık gideri teminatı kapsamından çıkarılarak sürekli sakatlık teminatı kapsamına alınmıştır. Örneğin, yaşadığı trafik kazası sonrasında sürekli iş gücü kaybına maruz kalan bir kişinin ayrıca sürekli bakıma muhtaç hâle gelmesi durumunda bu kişi düzenlemeden önce sürekli iş gücü kaybı sebebiyle “sürekli sakatlık teminatı”ndan ve bakıma muhtaç olması nedeniyle “sağlık gideri teminatı”ndan ayrı ayrı yararlanabilmekteyken; yeni düzenleme ile birlikte her iki zarar unsuru bakımından sadece “sürekli sakatlık teminatı” çerçevesinde ödeme alması mümkün olabilmektedir²³³. Karasu²³⁴, kanaatimizce de doğru bir tespitle, söz konusu değişiklikler sonucunda sigorta şirketlerinin daha az tazminat ödeyeceğini, buna mukabil zarara uğrayan hak sahiplerinin daha az tazminat alabileceğini belirtmektedir.

Yargıtay “Şüphesiz başkasının bakımına muhtaç kalan sigortalının, bakım giderleri de maddî zarar olarak ortaya çıkar. İş göremezlik oranı % 100 ise kazalının mutlaka bakıma muhtaç olduğunun kabulü gerekir. Bakıcı gideri hesaplanırken PMF yaşam tablosu kullanılmaktadır. Kazalının, iş kazası nedeniyle uğradığı gelir kaybının hesabının sözü edilen tabloya göre yapılması, geleceğin varsayıma göre belirlenmesi yönünden yerindedir. Ancak işgücünü kaybeden kazalının sağlıklı bir insan için geçerli olan PMF yaşam tablosuna göre belirlenen bakiye ömrü boyunca bakıcı giderinin bulunacağını kabulü yerinde değildir. Ayrı bir bakiye ömür belirlenmesi de mümkün olmadığına göre davacının hâlen ve bakiye ömrü içerisinde de sürekli bakıcı çalıştırmayıp aile içi bakım dayanışmasından yararlanacağı da gözetilerek hâkim, burada hakkaniyet indirimi ile uygun bir bakıcı giderine hükmetmelidir.²³⁵” demek suretiyle bakıcı gideri talep edecek olan mağdura aile içinde yardımcı olacak birilerinin olması ve birden fazla yerden maaş

²³² Yargıtay 17. HD, 04.04.2017, E. 2014/21804, K. 2017/3624, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

²³³ Adıyaman, 2016, s. 1.

²³⁴ Karasu, 2016a, s. 94.

²³⁵ Yargıtay 21. HD, 26.12.2016, E. 2016/5097, K. 2016/15513, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

gelmesi durumunda, hesaplanan bakıcı gideri tazminatından indirim yapılabileceğini karara bağlamıştır.

C. Sigorta Şirketlerinin Tedavi Giderleri Sorumluluklarının Sona Ermesi

“Sağlık giderleri teminatı Sosyal Güvenlik Kurumunun sorumluluğunda olup ilgili teminat dolayısıyla sigorta şirketinin ve Güvence Hesabının sorumluluğu 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 98 inci maddesi hükmü gereğince sona ermiştir.” (Genel Şartlar m. A.5/(b)) hükmü uyarınca bakıcı, protez ve tedaviyle ilgili diğer giderlerin SGK’nın sorumluluğunda olduğu düzenleme altına alınmıştır. Başka bir anlatımla bu hüküm gereğince, trafik kazaları sebebiyle oluşan sağlık giderleri bakımından hak sahiplerinin sigorta şirketleri yerine sadece SGKya başvurması gerekmektedir²³⁶.

Nitekim Yargıtay bazı kararlarında²³⁷, KTK’nın 98. maddesine göre tedavi giderlerinden sorumluluğun Sosyal Güvenlik Kurumuna geçmiş olmasına rağmen, Sosyal Güvenlik Kurumunun sorumluluğunun hastane yatış çıkış masrafları ile sınırlı olduğunu, kazazedelerin hastane sağlık hizmet bedellerinin kapsamı dışında kalan bakıcı, protez ve tedaviye bağlı sair harcamaların tedavi teminatları kapsamında yine sigorta şirketleri tarafından karşılanmaya devam edilmesi gerektiğini hükme bağlamıştır.

Çelik²³⁸, KTK’nın 98. maddesinin 6111 sayılı Kanun ile değiştirilmesini müteakip sigorta şirketlerinin tedavi giderleri bakımından sorumluluklarının sona ermesinin Yargıtay kararlarına aykırı olduğunu belirtmektedir. Bununla birlikte kanaatimizce, her ne kadar sigorta şirketlerinin tedavi giderleri bakımından sorumluluklarının sona ermesi bakımından Yargıtay söz konusu düzenlemelere aykırı kararlar verse de, Mahkemenin içtihatlarını yeni düzenlemelere göre gözden geçirmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

D. Destekten Yoksun Kalma Tazminatı İle Sürekli Sakatlık Tazminatı Hesaplamalarının Türk Borçlar Kanunu Kapsamından Çıkarılması

Türk Borçlar Kanunu’nun 55. maddesinin ilk fıkrasında yer alan “Destekten yoksun kalma zararları ile bedensel zararlar, bu Kanun hükümlerine ve sorumluluk hukuku ilkelerine göre hesaplanır.” hükmü uyarınca destekten yoksun kalma zararları ile bedensel zararların hesaplanmasında TBK hükümlerinin uygulanması gerekmektedir.

²³⁶ Karasu, 2016a, s. 93.

²³⁷ Yargıtay 17. HD, 11.05.2012, E. 2011/7758, K. 2012/6081; Yargıtay 17. HD, 14.11.2012, E. 2011/9399, K. 2012/12504; Yargıtay 17. HD, 21.01.2013, E. 2012/7004, K. 2013/288; Yargıtay 17. HD, 24.01.2013, E. 2012/362, K. 2013/578, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

²³⁸ Çelik, 2017, s. 541.

Sorumluluk hukuku ilkeleri; doktrindeki görüşler, evrensel yaklaşımlar, yerli ve yabancı yargısal içtihatlar dikkate alınarak belirlenmektedir. Bu itibarla, TBK'nın destek tazminatına ilişkin 53. maddesi ve bedensel zararlara ilişkin 54. maddesinin tatbikinde sorumluluk hukuku ilkelerinin esas alınması gerekmektedir. Nitekim Yargıtay destekten yoksun kalma zararları ile bedensel zararların hesaplanması hususunda TBK'dan kaynaklanan sorumluluk hukuku ilkelerini dikkate almış, bu kapsamda istikrarlı bir şekilde oluşturduğu yerleşik içtihatlarını uygulamıştır²³⁹.

Öte yandan KTK'nın değişik 90. maddesi ile zorunlu malî sorumluluk sigortası kapsamındaki tazminatlar bu Kanun ve bu Kanun çerçevesinde hazırlanan genel şartlarda öngörülen usul ve esaslara tâbi kılınmıştır. Zorunlu mâli sorumluluk sigortası kapsamındaki tazminatlardan olan destekten yoksun kalma zararları ile bedensel zararların kapsamına ve hesaplanmasına ilişkin olarak Genel Şartların A.5. maddesinde ve bu Genel Şartların ekinde bazı düzenlemeler yapılmıştır²⁴⁰.

*Uçakhan*²⁴¹, TBK'nın 55. maddesinin gerekçesinde bu hüküm ile sigortacılık dâhil tüm alanlarda sorumluluk hukuku uygulamalarında yeknesaklığın amaçlandığını, Genel Şartlar gibi özel nitelikte olan bir düzenlemeyle kanunun emredici hükmünün bertaraf edilmek istendiğini, bedensel zararların tazmini ve destekten yoksun kalma tazminatının hesabında temel esasın, olay öncesi durumun yeniden canlandırılması olduğunu, hâlbuki Kanunun Genel Şartlara yaptığı yollamanın ve bu Genel Şartlar ekinde Ek-1 ve Ek-2 ile getirilen hesaplama ilkelerinin borçlar hukuku ilkelerine aykırı olduğunu belirtmektedir.

*Çelik*²⁴², trafik kazası sebebiyle tazminat davası açıldığında işleyen ve sürücüye KTK'nın değişen hükümleri ve Genel Şartlar yerine TBK'nın haksız fiil hükümlerinin uygulanması gerektiğini ileri sürmektedir.

Kanaatimizce, TBK'nın 55. maddesinin ilk fıkrası uyarınca destekten yoksun kalma zararları ile bedensel zararların hesaplanmasında TBK hükümlerinin uygulanması gerektiği kanunî olarak açıkça düzenlenmişken, bu konuda idarî bir işlem niteliği taşıyan Genel Şartlar marifetiyle düzenleme yapılmasının yerinde olmadığı değerlendirilmektedir. Başka bir deyişle, Genel Şartlar kapsamında destekten yoksun kalma zararları ile bedensel

²³⁹ **Çelik**, A. Ç. (2016, Temmuz). Karayolları Trafik Kanunu'nda ve Karayolu Taşıma Kanunu'nda 6704 Sayılı Torba Yasa ile Hukuka Aykırı Değişiklikler. *İstanbul Barosu Dergisi*, 90(4), 61-74, s. 67.

²⁴⁰ **Çelik**, 2017, s. 538.

²⁴¹ **Uçakhan**, 2016, s. 158-165.

²⁴² **Çelik**, 2017, s. 540.

zararların hesaplanmasına ilişkin düzenleme yapılması TBK'nın 55. maddesine açıkça aykırılık teşkil etmektedir.

Bunun yanında belirtmek gerekir ki, destekten yoksun kalma zararları ile bedensel zararların hesaplanması kapsamında; Yargıtay tarafından tazminatın hesaplanmasında uygulanan PMF 1931 yaşam tablosu yerine Genel Şartlar uyarınca THR 2010 yaşam tablosunun kullanılması, Yargıtay tarafından tazminat hesaplama yöntemi olarak kullanılan iskonto uygulaması yerine Genel Şartlar ile teknik faiz uygulamasının esas alınması, Yargıtay'ın ölen veya bedensel zarara uğrayan kişilerin gerçek kazançlarının araştırılması içtihadı yerine Genel Şartlar uyarınca tazminat hesaplamasının maaş bordosunda görünen ücret üzerinden yapılması ve tazminat hesaplamasında kişinin meslekî kıdem ve tecrübe gibi niteliklerinin göz ardı edilmesi gibi hususlar, destekten yoksun kalma zararları ile bedensel zararların, bu Kanun hükümlerine ve yargısal içtihatlar dikkate alınarak belirlenen sorumluluk hukuku ilkelerine göre hesaplanması gerektiğine işaret eden TBK'nın 55. maddesi ile söz konusu zararların hesaplanmasını KTK ve bu kanun çerçevesinde hazırlanan Genel Şartlarda öngörülen usul ve esaslara tâbi kılan KTK'nın değişik 90. maddesini karşı karşıya getirmektedir.

Kanaatimizce TBK'nın 55. maddesi ile KTK'nın değişik 90. maddesi arasındaki çelişkinin giderilmesi gerekir. Öte yandan bu durumda araç işleteninin zararının hangi yöntemle hesaplanması gerektiği hususu da belirgin olmadığından hukuken bir eşitsizlik de ortaya çıkacağı açıktır. Zira bu halde işletenin zararının farklı hesaplanması hali ortaya çıkmaktadır. Bu durumda aracını sigortalatsa dahi hesaplama farkından dolayı ek bir külfetle karşılaşması muhtemeldir. Bunun da hakkaniyet ilkesi gereği apaçık hukuka aykırı olduğu düşüncesindeyim.

Bu durumu tespit ettikten sonra destekten yoksun kalma zararları ile bedensel zararların hesaplanmasına ilişkin olarak değişikliğe uğrayan hususlar üzerinde durmak gerekir.

1. TRH 2010 Yaşam Tablosunun Kullanılması

Yargıtay farklı dairelerinin birçok kararında tazminatın hesaplanmasında PMF 1931 yaşam tablosunun uygulanması gerektiğine karar verilmiştir²⁴³.

---

²⁴³ Yargıtay 17. HD. 14.12.2015, E. 2015/13569, K. 2015/14073; Yargıtay 17. HD, 29.09.2015, E. 2014/3559, K. 2015/9844, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

Diğer taraftan, Genel Şartlar Ek-2’de yer alan “*Destekten Yoksun Kalma Tazminatı Hesaplaması*” ve Ek-3’te yer alan “*Sürekli Sakatlık Tazminatı Hesaplaması*” başlıklı maddelerde; destekten yoksun kalma tazminatının ve sürekli sakatlık tazminatının hesaplanması sırasında yaşam tablosu olarak TRH 2010 tablosunun dikkate alınacağı düzenlenmiştir. Bu itibarla önceden Yargıtay tarafından tazminatın hesaplanmasında uygulanan PMF 1931 yaşam tablosunun terk edilerek Genel Şartlar uyarınca TRH 2010 tablosunun kullanılması gerekmektedir.

Şahsi düşünceme göre PMF 1931 tablosunun terk edilmesi ile hesaplamaların TRH 2010 tablosu dikkate alınarak yapılması tamamen sigorta şirketleri lehine ve onların talepleri ile getirilmiş bir uygulamadır. Buna göre yeni hesaplama usulü ile birlikte tazminat oranları da düşmüş, zarar görenlere yapılan tazminat ödemeleri azaltılmıştır.

2. İskonto Uygulamasının Kaldırılması

Yargıtay kararlarına göre, ölüm sebebiyle destek kaybı zararı ve yaralanma nedeniyle beden gücü kaybı zararının hesaplanmasında, rapor düzenleme tarihine kadar gerçekleşen zararın bilinen veriler dikkate alınarak ve iskontoya tâbi tutulmadan somut olarak, rapor düzenleme tarihinden sonraki zarar da bilinen son gelir dikkate alınıp her yıl %10 oranında artırılarak ve iskonto edilerek hesaplanmıştır²⁴⁴. Bununla birlikte, Genel Şartların Ek-2 ve Ek-3 maddeleri uyarınca hesaplamalarda teknik faiz oranının uygulanacağı ve bu oranın % 1,8 olarak dikkate alınacağı belirtilmiştir. Bu itibarla Yargıtay tarafından tazminatın hesaplanma yöntemi olarak kullanılan iskonto hesaplaması yerine Genel Şartlar ile daha karmaşık olan teknik faiz uygulaması esas alınmıştır. Ayrıca belirtmek gerekir ki, sigorta şirketlerinin kullandığı teknik faiz uygulaması neticesinde hesaplanan maddi tazminat tutarı, iskonto uygulamasına göre hesaplanan maddi tazminat tutarından daha az olduğu tespit edilmiştir²⁴⁵.

Uçakhan²⁴⁶, sigorta aktüerlerinin teknik faiz uygulaması ile gerçekte iskontolama ilkelerine aykırı olan düzenlemelerinin, borçlar hukukunun yaşama ihtimaline göre her bir yıl için muhtemel ömür süresince kazanılacak edimlerin hesap tarihine göre erken tahsili nedeniyle indirim anlamına gelen iskontolama uygulaması ile benzer olmadığını belirtmektedir.

²⁴⁴ Yargıtay HGK, 28.06.1995, E. 1994/9-628, K. 1995/694; Yargıtay 17. HD, 26.11.2015, E. 2014/5207, K. 2015/12812, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

²⁴⁵ Adıyaman, 2016, s.1

²⁴⁶ Uçakhan, 2016, s. 158-165.

3. Gerçek Ücreti Esas Alan Uygulamanın Kaldırılması

Yargıtay bazı kararlarında, zararlandırıcı sigorta olayına maruz kalan sigortalının tazminatının hesaplanmasında gerçek ücretin esas alınmasının şart olduğunu, bu kapsamda gerçek ücretin ise, zarar görenin kıdemi, yaptığı işin özelliği ve niteliğine göre kendisine ödenmesi gereken ücret olduğunu, işyeri veya sigorta kayıtlarına geçmiş ücret olmadığını, ücret hususunda tereddüt doğması hâlinde zarar gören kişinin almakta olduğu emsal ücretin ilgili oda veya kuruluşun sorulmak suretiyle tespiti gerektiğini hükme bağlamıştır²⁴⁷.

Genel Şartlarda yapılan değişiklikle beraber tazminatın hesaplanması esnasında dikkate alınacak gelir ve kazancın belirlenmesinde farklı bir uygulama düzenlenmiştir. Genel Şartların Ek-2 ve Ek-3 maddeleri uyarınca tazminat hesaplamalarında ölen ya da yaralanan kişinin vergilendirilmiş gelirinin belgelenmiş olması hâlinde bu gelirin dikkate alınabileceği, aksi durumda ise asgarî ücretin esas alınacağı belirtilmiştir. Örneğin değişiklikten önce maaş bordrosunda geliri asgari ücret üzerinden gösterilen vasıflı bir işçinin trafik kazası sonucunda sürekli iş göremez duruma gelmesi halinde, tazminata esas geliri bordroda görünen ücret yerine emsal ücret araştırmasına göre tespit edilecek ücrete göre hesaplanmaktaydı. Nitekim Yargıtay, vasıflı işçilerin asgari ücretle çalıştırılmasının hayatın olağan akışına aykırı düştüğü yaklaşımını benimsemiştir²⁴⁸. Başka bir deyişle, tazminat hukukunun ilkeleri arasında yer alan “gerçek belli iken varsayımlara dayanılmaz” prensibi çerçevesinde kişinin gerçek gelirinin tespiti ile bu gelire göre hesaplama yapılması benimsenmiş; tespit edilen bu gelirin vergilendirilmiş olup olmamasının tazminat hukuku açısından önemli olmadığı kabul edilmişti.

Öte yandan değişiklikle birlikte başkaca yazılı delille tevsik edilmediği sürece tazminat hesaplamasının maaş bordrosunda görünen ücret üzerinden yapılması gerekmektedir. Bu durum ise tazminat hesaplamasında kişinin meslekî kıdem ve tecrübe gibi niteliklerinin göz ardı edilmesi anlamına gelmektedir²⁴⁹.

²⁴⁷ Yargıtay 17. HD, 23.11.2015, E. 2015/12100, K. 2015/12605; Yargıtay 17. HD, 22.10.2015, E. 2013/17954, K. 2015/11122, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

²⁴⁸ Yargıtay 9. HD, 11.12.2017, E. 2017/7955, K. 2017/20925, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019. “Mahkemece, SGK kayıtlarına itibar edilerek davacının asgarî ücretle çalıştığı kabul edilmiş ise de, işyerinde pres operatörü olarak çalışan davacı 6,5 yılı aşkın kıdeme sahiptir. Vasıflı işçi durumunda olan ve uzun süre kıdeme sahip bir işçinin bu ücretle çalıştığı kabulü hayatın olağan akışına aykırıdır. Bu nedenle emsal ücret araştırması yapıp sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, eksik inceleme ile yazılı şekilde karar verilmesi hatalıdır.”

²⁴⁹ Adıyaman, 2016, s. 1.

Çelik²⁵⁰, söz konusu düzenlemenin “gerçek belli iken varsayımlara dayanılmaz” prensibine aykırı olduğunu, Yargıtay’ın ölen veya bedensel zarara uğrayan kişilerin gerçek kazançlarının araştırılması gerektiği yönündeki kararlarının isabetli olduğunu, zira vergi kayıtlarının gerçek kazançları yansıtmadığını, Genel Şartlarda bu hususların göz ardı edildiğini belirtmektedir. Benzer şekilde, Yargıtay başka kararlarında²⁵¹ işçinin ücret bordrolarını şartsız imzalaması hâlinde bile yaptığı işe uzmanlığına ve kıdemine göre gerçek kazançlarının araştırılmasına hükmetmiştir.

Nitekim Yargıtay yakın tarihli bir kararında, “...Mahkemece maddi tazminat istemleri yönünden, hakkaniyet indirimi yapılmak suretiyle 250.768,50 TL bakıcı gideri, 22.452,00 TL tedavi gideri ile maluliyetten doğan karşılanmamış maddî kazanç kaybı sebebiyle hesaplanan 105.383,48 TL maddî tazminatın, kaza tarihi olan 23.03.2007 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalıdan alınarak davacıya verilmesine, manevî tazminat istemleri yönünden ise sigortalı için 15.000 TL, eşi ve çocuğu için ayrı ayrı 10.000 TL, anne ve baba için ayrı ayrı 8.000 TL manevî tazminatın kaza tarihi olan 23.03.2007 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalıdan alınarak ayrı ayrı davacılara verilmesine karar verilmiştir²⁵².” demek suretiyle Genel Şartların yürürlüğe girmesinden önce de bakıcı giderlerinin tamamının hüküm altına alınmaması gerektiğini ve hakkaniyet indirimi yapılması gerektiğini hükme bağlamıştır.

Karasu²⁵³, sakatlanan kişinin vergilendirilmiş gelir tutarı için herhangi bir belge sunulmaması durumunda hesaplamının, asgarî ücret kullanılarak yapılmasının ve aynı kriterleri pasif dönem hesaplamasında da geçerli kılmanın gerçek zarar ilkesine ve “gerçek belli iken varsayımlara dayanılmaz” ilkesine aykırı olduğunu, bu itibarla söz konusu düzenlemelerin TBK’nın 55. maddesine uygun olmadığını belirtmektedir.

4. Sürekli Sakatlık Oranının Yetkili Bir Hastaneden Alınacak Özürlü Sağlık Kurulu Raporu ile Tespit Edilmesi

Yargıtay kararı çerçevesinde, meslekte kazanma gücü kayıp oranına dair raporlar “Sosyal Sigorta Sağlık İşlemleri Tüzüğü” ya da “Çalışma Gücü Kaybı Ya da Meslekte Kazanma Gücü Kaybı Yönetmeliği” hükümleri dikkate alınarak İstanbul ATK 3. İhtisas Kurulu veya Üniversite hastanelerinin Adli Tıp Anabilim Dalı Başkanlıkları tarafından

²⁵⁰ Çelik, 2017, s. 538.

²⁵¹ Yargıtay 11. HD, 27.06.1986, 3111-3213; Yargıtay HGK, 21.03.1990, 1990/4-67, 1990/197, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

²⁵² Yargıtay 21. HD, 13.12.2016, E. 2016/5853, K. 2016/15019, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

²⁵³ Karasu, 2016a, s. 96.

verilmekteydi²⁵⁴. Bununla birlikte kanun değişikliğiyle bu durum da değişmiş, Genel Şartların A5 maddesinde yer alan “*Kaza nedeniyle mağdurun tedavisinin tamamlanması sonrasında yetkili bir hastaneden alınacak özürlü sağlık kurulu raporu ile sürekli sakatlık oranının belirlenmesinden sonra ortaya çıkan bakıcı giderleri bu teminat limitleri ile sınırlı olmak koşuluyla sürekli sakatlık teminatı kapsamındadır.*” hükmü uyarınca Özürlülük Ölçütü Yönetmeliği çerçevesinde çalışma gücü kayıp oranlarının, belirlenecek hastanelerden alınacak özürlü sağlık kurulu raporu ile tespit edilmesine yönelik uygulamanın önü açılmıştır²⁵⁵.

Çelik²⁵⁶, söz konusu Yönetmelik hükümlerine göre rapor düzenleyen sağlık kurullarının trafik kazasının sebep olduğu travma ile kişinin önceki hastalıklarını birbirinden ayırt etmediğini, Yönetmeliğin amacının sakatların vergi indirimlerinden yararlanmalarını sağlamak olduğunu, sağlık kurullarının bu ayrıma dikkat etmediğini, trafik kazalarında zarar gören ve sakat kalan kişilerin tazminat hesabına esas güç kaybının Çalışma Gücü ve Meslekte Kazanma Gücü Yönetmeliği ile Maluliyet Tespiti İşlemleri Yönetmeliği uyarınca belirlenmesi gerektiğini savunmaktadır.

Şahsi düşünceme göre, bu yeni uygulama da doğru değildir. Zira kişinin güç kaybının ve sakatlık derecesinin belirlenmesi özel uzmanlık istemektedir. Yeni düzenleme ise bu işin konunun özel uzmanlarından alınarak, özel uzmanlığı olmayan sağlık kurullarına devrini gerektirmektedir. Bu hususta özel uzmanlığı olmayan, adli tıp uzmanı gibi konuyu değerlendiremeyecek olan heyetlerin de yanlış raporlar düzenleyeceği düşünülmelidir.

E. Tazminat Hesaplamasına İlişkin Standartların İdare Tarafından Belirlenmesi

Tazminat hesaplamasına ilişkin standartları belirleme yetkisinin Hazine Müsteşarlığı'na bırakılmış olması kanun değişikliği ile getirilen en önemli yeniliklerden birisidir. Başka bir anlatımla, tazminat hesaplamaya ilişkin ölçütlerin belirlenmesi idarenin yetki alanına bırakılmıştır. Çelik'e göre²⁵⁷; kanun değişikliğine kadar uygulanmakta olan sorumluluk hukukuna ilişkin yerleşik Yargıtay içtihatları göz ardı edilerek, idare tarafından

²⁵⁴ Yargıtay 17. HD, 09.11.2015, E. 2014/3773, K. 2015/11791, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

²⁵⁵ Çelik, 2017, s. 540.

²⁵⁶ Çelik, 2017, s. 541.

²⁵⁷ Çelik, 2017, s. 539.

tazminat hesaplama usullerinin belirlenmesinin yolu açılmış, sadece sigorta şirketlerinin çıkarları gözetilmiş ve hukuk düzeni hiçe sayılmıştır.

Benim düşünceme göre, yukarıda belirtilen yetkinin Hazine Müsteşarlığı'na bırakılması ile tamamen sigorta şirketleri lehine düzenlemeler getirilmiştir ve getirilmektedir. Üstelik bu düzenlemeler yargı kararlarına karşı yapılmaktadır. Yıllardır uygulanan ve artık yerleşmiş Yargıtay içtihatları da yeni düzenlemelerle ortadan kaldırılmış ve hukuki uygulamalar yerle bir edilmiştir. Sadece sigorta şirketlerinin talep ve istemleri ile yapılan yeni düzenlemeler zarar görenler için ciddi maddi kayıp anlamı taşımaktadır.

Bu kapsamda Genel Şartlarda idare tarafından belirlenmesi öngörülen bir konu da destek süresi ile aktif ve pasif çalışma süresinin hesaplanmasıdır.

Yargıtay kararı uyarınca, aktif ve pasif çalışma süresine ilişkin olarak aktif çalışma yaşı 60 olarak benimsenmiş, PMF yaşam tablosu ile bakiye ömür tespiti yapıldıktan sonra arada kalan süre pasif dönem olarak nitelendirilmişti²⁵⁸. Destek süreleri ise desteğin yaşı, evlenme ihtimali, çocuk yapma durumları dikkate alınarak belirlenmişti. Kanun değişikliği ile beraber destek süreleri ile aktif ve pasif çalışma yaşının idare tarafından düzenlenmesi gerekmektedir.

F. Tazminatı Gerektiren Olayın Trafik Kurallarının Ağır Kusur ile İhlâli Sonucunda Meydana Gelmiş Olması Hâlinde Sigortacının Ödenen Tazminat Oranında Sigortalıya Rücu Edebilmesi

Mülga Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartlarının B.4. maddesinin (c) bendinde, *“tazminatı gerektiren olayın, aracın Karayolları Trafik Kanunu hükümlerine göre gereken ehliyetnameye sahip olmayan kişiler tarafından sevk edilmesi sonucunda meydana gelmesi hâlinde sigortacının sigortalıya rücu hakkının olduğu”* düzenlenmişti.

01.06.2015 tarihinde yürürlüğe giren Genel Şartların *“Zarar Görenlerin Haklarının Saklı Tutulması ve Sigortacının Sigortalıya Rücu Hakkı”* başlıklı B.4 maddesinde yer alan *“Sigortalıya başlıca şu nedenlerle rücu edilir: b) Tazminatı gerektiren olay, aracın ilgili mevzuat hükümlerine göre gereken ehliyetnameye sahip olmayan veya geçerliliğini yitirmiş sürücü sertifikasına sahip ya da ehliyetine geçici/sürekli el konulmuş kişiler*

²⁵⁸ Yargıtay 21. HD, 26.12.2016, E. 2016/5097, K. 2016/15513, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

tarafından sevk edilmesi veya trafik kurallarının ihlali sonucunda meydana gelmiş ise,” sigortacının sigortalıya rücu hakkının olduğu düzenlenmiştir. Misal olarak, mülga Genel Şartların yürürlükte olduğu dönemde ışık ihlali yaparak kazaya neden olan bir sürücünün üçüncü kişilere verdiği maddî zarara yönelik tazminat talepleri sigortacı tarafından poliçe teminat limitleri kapsamında ödenmekte ve ödenen tazminat miktarı ile ilgili olarak sigortacının rücu hakkının bulunmadığı kabul edilmekteydi. Ancak yeni Genel Şartlar yürürlüğe girdikten sonra sigortacı, örneğin ışık ihlali yaparak ağır kusurlu fiili ile zarara neden olan sürücüye, ödenen tazminat oranında rücu edebilmektedir²⁵⁹.

G. Hak Sahibinin İbraz Etmesi Gereken Bilgi ve Belgelere İlişkin Değişiklikler

6704 sayılı Kanun ile KTK'nın 99. maddesi değiştirilmeden önce, sigortacıların, hak sahibinin kaza veya zarara ilişkin tespit tutanağını veya bilirkişi raporunu, sigortacının merkez veya kuruluşlarından birine ilettiği tarihten itibaren sekiz iş günü içinde zorunlu malî sorumluluk sigortası sınırları içinde kalan miktarları hak sahibine ödemek zorunda oldukları, ödemeyi yapan sigortacının, ödenen miktarın sorumluluk oranlarında paylaşılmasını diğer sigortacılardan yazılı olarak talep edeceği, diğer sigortacıların talep tarihinden itibaren sekiz iş günü içinde kendilerine düşen miktarı talepte bulunana ödeyeceği düzenlenmişti.

Bununla birlikte, 6704 sayılı Kanun ile KTK'nın 99. maddesi *“Sigortacılar, hak sahibinin zorunlu malî sorumluluk sigortası genel şartlarıyla belirlenen belgeleri, sigortacının merkez veya kuruluşlarından birine ilettiği tarihten itibaren sekiz iş günü içinde zorunlu malî sorumluluk sigortası sınırları içinde kalan miktarları hak sahibine ödemek zorundadırlar. Ödemeyi yapan sigortacı, ödenen miktarın sorumluluk oranlarında paylaşılmasını diğer sigortacılardan yazılı olarak talep eder. Diğer sigortacılar talep tarihinden itibaren sekiz iş günü içinde kendilerine düşen miktarı talepte bulunana öder..”* olarak değiştirilmiştir.

Görüldüğü üzere, 6704 sayılı Kanun ile KTK'nın 99. maddesinin birinci fıkrasında yer alan *“kaza veya zarara ilişkin tespit tutanağını veya bilirkişi raporunu”* ifadesi *“zorunlu mali sorumluluk sigortası genel şartlarıyla belirlenen belgeleri”* şeklinde değişikliğe uğramıştır.

Söz konusu maddenin değişiklik öncesi hâlinde, hak sahibinin kaza veya zarara ilişkin tespit tutanağını veya bilirkişi raporunu, sigortacının merkez veya kuruluşlarından

²⁵⁹ Adıyaman, 2016, s. 1.

birine iletteği tarihten itibaren sekiz iş günü içinde sigortacının zorunlu malî sorumluluk sigortası sınırları içinde kalan miktarları hak sahibine ödemek zorunda olduğu düzenleme altına alınmıştı. Eski düzenleme kapsamında, sigorta şirketlerinin temerrüde düşmesi için kaza veya zarar tespit tutanağı ile bilirkişi raporu gerekli iken, yeni düzenleme ile birlikte başvurusu sırasında zorunlu malî sorumluluk sigortası genel şartlarıyla tespit edilen belgelerin ibraz edilmesi gerekmektedir²⁶⁰.

Genel şartların “Tazminat ve Giderlerin denmesi” başlıklı B.2. maddesinin 2.1. fıkrasında yer alan “*Sigortacı; hak sahibinin, kaza veya zararın tespit edilebilmesi için bu genel şartlar ekinde yer alan gerekli tüm belgeleri sigortacının merkez veya şubelerinden birine iletteği tarihten itibaren sekiz işgünü içinde tazminatı hak sahibine der.*” hükmünün yaptığı atıf gereğince Genel şartlar Ek-6’da sayılan belgelerin zarar gören tarafından sigortacıya ibraz edilmesi gerekmektedir.

Genel şartlar Ek- 6’da söz konusu belgeler; 30/3/2013 tarihli ve 28603 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan zrllk lt, Sınıflandırması ve zrllere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik çerçevesinde düzenlenmiş sağlık kurulu raporu, hak sahibi gerçek kişiler için T.C. Kimlik No, kaza raporu, mağdura ait son üç aylık döneme ilişkin ücret belgesi ve hak sahibine ait banka hesap bilgileri olarak belirtilmiřtir²⁶¹.

III. Değişikliklerin Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasının Kapsamına İlişkin Etkileri

A. Genel Olarak

Sigorta ettirenin yani işletenin sorumluluğu ZMSS ile ortadan kalkmamaktadır. İşleten zarar görene karşı sigortacı ile birlikte sorumlu olmaktadır. Başka bir anlatımla, bu sigorta ile işletenin sorumluluğu yine de söz konusu olmakta, ancak kendi fiilinin malvarlığını azaltıcı sonuçlarına karşı koruma altına alınmaktadır²⁶².

Kural olarak motorlu aracın sebep olduğu kazalarda zarar gören herkes ZMSS’den faydalanmaktadır. Bununla birlikte sigortanın temel amaçlarından biri üçüncü kişilere karşı verilen zararları güvence altına almak olduğundan KTK çerçevesinde bu amaç gözetilerek üçüncü kişi sayılmayan bazı kişilerin zararları sigorta kapsamı dışında bırakılmıştır. Ayrıca

²⁶⁰ Adıyaman, 2016,s.1

²⁶¹ elik, 2017, s. 574.

²⁶² Narter, S. (2017). *Trafik Kazalarında Hukuki ve Cezai Sorumluluk: Trafik Hukukunda Sorumluluklar Maddi ve Manevi Tazminat Davaları* (5. b.). Ankara: Adalet Yayınevi, s. 516.

üçüncü kişi sayılan bazı kişilerin maruz kaldığı bazı zararlar da istisnaî olarak sigorta kapsamına alınmamıştır²⁶³.

KTK'nın 92. maddesi uyarınca ZMSS'nin dışında kalan hususlar

“a) İşletenin; bu Kanun uyarınca eylemlerinden sorumlu tutulduğu kişilere karşı yöneltebileceği talepler,

b) İşletenin; eşinin, usul ve fîruunun, kendisine evlât edinme ilişkisi ile bağlı olanların ve birlikte yaşadığı kardeşlerinin mallarına gelen zararlar nedeniyle ileri sürebilecekleri talepler,

c) İşletenin; bu Kanun uyarınca sorumlu tutulmadığı şeye gelen zararlara ilişkin talepler,

d) Bu Kanununun 105 inci maddesinin üçüncü fıkrasına göre zorunlu malî sorumluluk sigortasının teminatı altında yapılacak motorlu araç yarışlarındaki veya yarış denemelerindeki kazalardan doğan talepler,

e) Motorlu araçta taşınan eşyanın uğrayacağı zararlar,

f) Manevî tazminata ilişkin talepler.”

şeklinde düzenlenmişti.

KTK'nın “Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasının Dışında Kalan Hususlar” başlıklı 92. maddesinin ilk altı bendine, 01.06.2015 tarihinde yürürlüğe giren 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu ve Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartlarının “Teminat Dışında Kalan Haller” başlıklı A.6. maddesinde aynen yer verilmiştir.

Bu hükümlerin dışında Genel Şartların A.6. maddesi

“a) İşletilme hâlinde olmayan araçların sebep olacağı zararlar,

b) Hak sahibinin kendi kusuruna denk gelen tazminat talepleri,

c) İlgililerin, sigortalının sorumluluk riski kapsamında olmayan tazminat talepleri,

d) Destekten yoksun kalan hak sahibinin, sigortalının sorumluluk riski kapsamında olmayan destek tazminatı talepleri ile destekten yoksun kalan hak sahibinin, sigortalının

---

²⁶³ Karasu, 2016a, s. 27.

sorumluluk riski kapsamında olmakla beraber destek şahsının kusuruna denk gelen destek tazminatı talepleri,

ğ) Sigortalının aracına veya bu araç vasıtasıyla çekilen römorklara ve yarı römorklara veya çekilen araçlara gelecek zararlar nedeniyle ileri sürülecek talepler,

h) Çalınan veya gasp edilen araçların sebep oldukları ve Karayolları Trafik Kanununa göre sigortalının sorumlu olmadığı zararlar, aracın çalındığını veya gasp edildiğini bilerek binen kişilerin zarara uğramaları nedeniyle ileri sürülecek talepler ile çalan ve gasp eden kişilerin talepleri,

ı) Motorlu bisikletlerin kullanılmasından ileri gelen zararlar,

i) 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda belirtilen terör eylemlerinde ve bu eylemlerden doğan sabotajda kullanılan araçların neden olduğu ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununa göre sigortalının sorumlu olmadığı zararlar ile aracın terör eylemlerinde kullanıldığını veya kullanılacağını bilerek binen kişilerin zarara uğramaları nedeniyle ileri sürecekleri talepler, aracı terör ve buna bağlı sabotaj eylemlerinde kullanan kişilerin talepleri,

j) Motorlu araç kazalarından dolayı toprak, yeraltı suları, iç sular, deniz ve havanın kirlenmesi ya da kirlenme tehlikesi nedeniyle temizleme, toplanan atıkların taşınması ve bertarafı masrafları ile biyolojik çeşitlilik, canlı kaynaklar ve doğal yaşama verilen zararlar nedeniyle bozulan çevrenin yeniden oluşturulması ile ilgili çevresel zararlardan ileri gelen talepler,

k) Gelir kaybı, kâr kaybı, iş durması ve kira mahrumiyeti gibi zarar verici olguya bağlı olarak oluşan yansıma veya dolaylı zararlar nedeniyle yöneltilecek tazminat talepleri,

l) İlgili mevzuatla genel hükümlere tâbi kılınan talepler,

m) 2918 sayılı Kanununun 104 üncü ve 105 inci maddelerinde düzenlenen sorumluluklar (Bu maddeler kapsamına dahil durumlar bu amaçla yaptırılan zorunlu mali sorumluluk sigortasına tâbidir.),

n) Cezaî kovuşturmadan doğan tüm giderler ile idarî ve adlî para cezaları,

o) Bu Genel Şart ve ekleri ile tanımlanan teminat içeriği dışında kalan talepler.”

şeklinde düzenlenmiştir.

26.04.2016 tarihinde 6704 sayılı Kanunla yapılan değişikliklerin sonucunda Genel Şartların A.6. maddesinin (b) ve (c) bentleri, KTK'nın 92. maddesinin birinci fıkrasına

“g) Hak sahibinin kendi kusuruna denk gelen tazminat talepleri,

h) İlgililerin, sigortalının sorumluluk riski kapsamında olmayan tazminat talepleri,” olarak ilave edilmiş, ayrıca *“i) Bu Kanun çerçevesinde hazırlanan zorunlu malî sorumluluk sigortası genel şartları ve ekleri ile tanımlanan teminat içeriği dışında kalan talepler.”* şeklinde hüküm ihdas edilerek sayılan hususlar ZMSS'nin kapsamı dışında bırakılmıştır. KTK. 92. maddeye (i) bendi ile eklenen hüküm ile beraber teminat dışında kalan hallerin kapsamına, ZMSS Genel Şartları ve ekleri ile tanımlanan teminat içeriği dışında kalan talepler de dâhil edilmiştir. 92. maddeye (i) bendi ile eklenen hüküm ile beraber, Genel Şartlara yapılan atıf sayesinde A.6. maddesinde sayılan sigorta teminatı dışında kalan hâller ZMSS'nin kapsamı dışına alınmıştır.

Narter²⁶⁴, söz konusu düzenleme yaklaşımının sakıncalı olduğunu belirterek, Genel Şartların idare tarafından Tebliğ formatında hazırlandığını, ilgili Tebliğ'de yapılan her bir değişikliğin kanun hükmü yerine geçtiğini, başka bir anlatımla idare eliyle kanun çıkartılmış gibi bir durumun söz konusu olduğunu, bu durumun ise hukuk devleti ve normlar hiyerarşisi ilkelerini yok sayan bir durum olduğunu savunmaktadır.

Benim düşünceme göre, bu husus tamamen keyfi uygulamalara yol açacak mahiyettedir. Nitekim Genel Şartlara yapılan atıf ile sigorta teminatı dışında kalan haller, Yargıtay kararları da hiçe sayılarak genişletilmiştir. İdare eliyle kanuni düzenlemelere ve Yargı kararlarına müdahale edilmesi kabul edilebilecek bir durum olmadığı gibi Anayasaya da aykırıdır. Sigorta şirketlerinin lehine yapılan bu düzenlemeler hukuk devleti ilkesine de apaçık aykırılık teşkil etmektedir.

Çelik²⁶⁵, Genel Şartların idareye tazminat ilkelerini belirleme yetkisi tanımına ilişkin düzenlemelerinin, Anayasa'nın 19. maddesinin son fıkrasında yer alan *“... kişilerin uğradıkları zarar, tazminat hukukunun genel prensiplerine göre ödenir.”* hükmüne, TBK'nın 55. maddesinde yer alan *“Destekten yoksun kalma zararları ile bedensel zararlar, bu Kanun hükümlerine ve sorumluluk hukuku ilkelerine göre hesaplanır.”* hükmüne, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 1451. maddesinde yer alan *“Bu kanunda hüküm bulunmayan hâllerde, sigorta sözleşmeleri hakkında Türk Borçlar Kanunu*

²⁶⁴ Narter, 2017, s. 107.

²⁶⁵ Çelik, 2017, s. 544.

hükümleri uygulanır.” hükmüne ve KTK’nın 95. maddesinde yer alan “Sigorta sözleşmesinden veya sigorta sözleşmesine ilişkin kanun hükümlerinden doğan ve tazminat yükümlülüğünün kaldırılması veya miktarının azaltılması sonucunu doğuran haller zarar görene karşı ileri sürülemez.” hükmüne aykırı olduğunu belirtmektedir.

Sigorta uygulamasında ZMSS dışında kalan hususların KTK’nın 92. maddesinde sınırlı olarak sayılmış olmasına ve Yargıtay kararlarında belirtildiği gibi Kanun gereğince bu hâllerin sigortalılar aleyhine genişletilmemesine rağmen idareye bu hususları istediği şekilde düzenleme yetkisi verilmiş, ileride ZMSS dışında kalan hususların kapsamının genişletilmesine imkân tanınmıştır²⁶⁶.

Kanunun 92. maddesinin Genel Şartların A.6. maddesiyle birlikte değerlendirilmesi sonucunda ZMSS kapsamı dışındaki hususların incelenmesi gerekmektedir.

B. Karayolları Trafik Kanununda Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Kapsamı Dışında Tutulan Zarar Ve Talepler

1. Destekten Yoksun Kalan Hak Sahibinin Sigortalının Sorumluluk Riski Kapsamında Olmayan Destek Tazminat Talepleri

Yeni düzenleme ile ilgililerin, sigortalının sorumluluk riski kapsamında olmayan tazminat talepleri de poliçe teminatı kapsamı dışına alınmıştır(KTK m. 92/h). Bu kapsamda, Genel Şartların “Teminat dışında kalan haller” başlıklı A.6. maddesine eklenen (d) fıkrası uyarınca “*Destekten yoksun kalan hak sahibinin, sigortalının sorumluluk riski kapsamında olmayan destek tazminatı talepleri*” poliçe teminatı kapsamı dışında bırakılmıştır.

Sigortalının trafik kazası neticesinde üçüncü kişilere verdiği zararın riskini üstlenen zorunlu malî sorumluluk sigortalısının mesul olmadığı hâllerde sigortacı da sorumlu olmamaktadır. Misal olarak, sigortalının kusursuzluğu veya kazanın deprem gibi mücbir sebepten dolayı meydana gelmiş olması halinde sigortalı zarar gören üçüncü şahıslara karşı mesul olmamakta, aynı şekilde sigortacı da bu zararlardan sorumlu tutulamamaktadır. Ayrıca sürücü desteğin kendi kusuruyla oluşan trafik kazasında ölmesi nedeniyle desteğinden yoksun kalanlar, sigortalı desteğine tazminat başvurusunda bulunamamakta, aynı şekilde sigortacıya da başvuramamaktadır²⁶⁷.

²⁶⁶ Yargıtay HGK, 22.02.2012, E. 2011/17-787, K. 2012/92; Yargıtay 17. HD, 24.06.2013, E. 2013/9824, K. 2013/9890, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

²⁶⁷ Tuztaş, 2016, s. 1.

2. Sigortalının Sorumluluk Riski Kapsamında Olmakla Birlikte Destek Şahsının Kusuruna Denk Gelen Destek Tazminatı Talepleri

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu bir kararında sürücünün tam kusurlu eylemi ile meydana gelen kazada vefat etmiş olması hâlinde, sürücünün eşi ve çocuklarının zorunlu mali sorumluluk sigortacısından destekten yoksun kalma tazminatı talep edebileceğini hükme bağlamıştır²⁶⁸.

Yargıtay söz konusu kararında; desteğin tam kusurlu eylemi ile vefatı sonrasında destekten yoksun kalma tazminatı davası açan davacıların ölenin salt mirasçısı sıfatıyla değil, destekten yoksun kalan üçüncü kişi sıfatıyla dava açtıklarını, ölüm nedeniyle doğrudan davacılar üzerinde doğan destekten yoksunluk zararının oluşumundaki kusurun davacılara yansıtılmayacağını, dolayısıyla araç sürücüsünün veya işletenin tam kusurlu olmaları hâlinde, bu durumun desteğinden yoksun kalan davacıları etkilemeyeceğini, zira 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu ve Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Malî Sorumluluk Sigortası Genel Şartlarına göre, aracın zorunlu malî sorumluluk sigortacısının, işletenin üçüncü kişilere verdiği zararları teminat altına aldığını, bu kapsamda işleten veya sürücü tam kusurlu olsalar bile, destekten yoksun kalan davacıların zarar gören üçüncü kişi konumunda bulunduğundan, zorunlu malî mesuliyet sigorta şirketinin tazminattan sorumlu olacağını karara bağlamıştır.

Şahsi düşünceme göre, araç sürücüsünün veya işletenin tam kusurlu olmaları halinde, destekten yoksun kalan davacıların lehine, sigorta şirketinin tazminattan sorumlu olması Borçlar Hukuku'nun temel ilkeleri ile bağdaşmaz. Bu kararın tazminat hukuku çerçevesinde temel ilkelere aykırı olduğunu düşünüyorum. En başta haksız fiil unsurlarından kusur nazariyelerine aykırı bir içtihat söz konusudur. Öyle ki kişinin kendi kusuru ile kaza yaparak engelli kalması halinde tazminat ödenmeyeceğine ilişkin kararlar açıkken, kişinin ölmesi halinde yakınlarına tazminat ödenmesi gibi garip durumlar da ortaya çıkmıştır.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun bu içtihadını müteakip, trafik kazalarına yönelik açılan davaların temyiz incelemesini yapan Yargıtay 17. Hukuk Dairesi bir kararında anılan karara uygun olarak; tek taraflı trafik kazalarında araç sürücüsü murisin, ister kendi kusuru ister bir başkasının kusuru ile olsun salt ölmüş olmasının, destekten yoksun kalanlar üzerinde doğrudan zarar doğuracağını; bu zararın gerek kanun gerek poliçe kapsamında

²⁶⁸ Yargıtay HGK, 15.06.2011, E. 2011/17-142, K. 2011/411, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

teminat dışı bırakılmamış olduğunu, bu sebeple desteğin kusurunun davacıların haklarını engelleyen bir unsur olarak kabul edilmeyeceğini, nihayetinde destekten yoksunluk zararından kaynaklanan hakkın sigortacıdan talep edilmesinin olanaklı olduğuna karar vermiştir²⁶⁹.

Yargıtay'ın sigorta şirketlerinin teminat kapsamını genişleten söz konusu kararlarını müteakip, sigorta şirketleri yargı kararları ile oluşan yeni durumu önceden öngöremediklerini, söz konusu durumun önemli bir ek maliyet getirdiğini ileri sürerek mağduriyetlerinin giderilmesi adına idareden düzenleyici bir adım atma talebinde bulunmuştur. Söz konusu talepler idare tarafından dikkate alınmış, bunun sonucunda KTK'nın 92. maddesinin birinci bendine (g) bendi eklenmiş, bu şekilde Genel Şartların A.6. maddesinin (d) bendi de uygulama alanı bulmuştur.

Maddeye eklenen (g) bendi ile hak sahibinin kendi kusuruna denk gelen tazminat talepleri sigorta poliçe teminatı kapsamı dışına alınmıştır. Misal olarak belirtmek gerekirse, sigortalı araç sürücüsünün % 60, zarara uğrayan araç sürücüsünün % 40 kusurlu olması hâlinde zarara uğrayan ve aynı zamanda hak sahibi olan sürücü zararının sadece % 60'ını poliçe limiti kapsamında sigortadan talep edebilmektedir²⁷⁰.

Genel Şartların "Teminat dışında kalan haller" başlıklı A.6. maddesine eklenen (d) bendi uyarınca "... destekten yoksun kalan hak sahibinin, sigortalının sorumluluk riski kapsamında olmakla beraber destek şahsının kusuruna denk gelen destek tazminatı talepleri" poliçe teminatı kapsamı dışında bırakılmıştır. Söz konusu düzenlemenin en önemli sonucu, tam kusurlu eylemi ile gerçekleşen kaza sonrasında vefat eden sürücü veya işletenin yakınlarının zorunlu mali mesuliyet sigorta şirketinden destekten yoksun kalma tazminatı talep edebilmeleri engellenmiş olmaktadır²⁷¹. Buna karşın Çelik²⁷², işleten ve sürücünün kusurlu olmaları koşuluyla yakınlarının bedensel zararlarının işleten ya da sürücünün ölümünde destekten yoksun kalanların aracın sigortasından tazminat alabileceklerini savunmaktadır.

3. Hak Sahibinin Kendi Kusuruna Denk Gelen Tazminat Talepleri

6704 sayılı Kanunla yapılan değişikliklerin sonucunda Genel Şartların A.6. maddesinin (b) bendi, KTK'nın 92. maddesinin birinci fıkrasına "(g) Hak sahibinin kendi

²⁶⁹ Yargıtay 17. HD, 24.12.2015, E. 2015/8900, K. 2015/15047, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

²⁷⁰ Tuztaş, 2016, s. 1.

²⁷¹ Adıyaman, 2016, s. 1; Narter, 2017, s. 110.

²⁷² Çelik, 2017, s. 543.

kusuruna denk gelen tazminat talepleri,” olarak ilave edilmiştir. Bu şekilde, hak sahibinin kendi kusuruna tekabül eden tazminat talepleri teminat dışına çıkarılmıştır.

Söz konusu hüküm ile TBK'nın 52. maddesinde yer alan *“Zarar gören, zararı doğuran fiile razı olmuş veya zararın doğmasında ya da artmasında etkili olmuş yahut tazminat yükümlüsünün durumunu ağırlaştırmış ise hâkim, tazminatı indirebilir veya tamamen kaldırabilir.*

Zarara hafif kusuruyla sebep olan tazminat yükümlüsü, tazminatı ödediğinde yoksulluğa düşecek olur ve hakkaniyet de gerektirirse hâkim, tazminatı indirebilir.” hükmü tekrarlanmıştır. Zira uğradığı zararın meydana gelmesinde katkı sağlayan kişinin bu zararın giderilmesini bir başkasından talep etmesi dürüstlük kuralına aykırılık teşkil etmektedir²⁷³.

4. Sigortalının Sorumluluk Riski Kapsamında Olmayan Tazminat Talepleri

KTK'nın 85. maddesinin birinci fıkrasında yer alan *“Bir motorlu aracın işletilmesi bir kimsenin ölümüne veya yaralanmasına yahut bir şeyin zarara uğramasına sebep olursa, motorlu aracın bir teşebbüsün unvanı veya işletme adı altında veya bu teşebbüs tarafından kesilen biletle işletilmesi hâlinde, motorlu aracın işleteni ve bağlı olduğu teşebbüsün sahibi, doğan zarardan müştereken ve müteselsilen sorumlu olurlar.”* hükmü ve 91. maddesinin birinci fıkrasında yer alan *“İşletenlerin, bu Kanunun 85 inci maddesinin birinci fıkrasına göre olan sorumluluklarının karşılanmasını sağlamak üzere mali sorumluluk sigortası yaptırmaları zorunludur.”* hükmü uyarınca üçüncü kişilere doğrudan verilecek bedensel veya eşya zararları teminat altına alınarak sigortanın kapsamı sınırlandırılmıştır. Bu itibarla, işleten veya sürücüsünün ölüm veya yaralanma hâlleri ise teminat dışında kalmıştır. Bu noktadan hareketle, Genel Şartların A.6. maddesinin (c) bendi uyarınca ilgililerin sigortalının sorumluluk riski kapsamında bulunmayan tazminat talepleri sigorta kapsamı dışına çıkarılmıştır²⁷⁴.

5. Sigortalının Karayolları Trafik Kanunu Uyarınca Eylemlerinden Sorumlu Tutulduğu Kişilere Karşı Yöneltebileceği Talepler

İşleten, yardımcı kişilerin eylemlerinden sorumlu olması nedeniyle bunların neden olduğu zararlar, ZMSS kapsamında yer almaktadır Araçtaki yardımcı kişilerin zarar gören

²⁷³ Karasu, 2016a, s. 37.

²⁷⁴ Ulaş, 2013, s. 12.

durumunda bulunması halinde bunların uğradığı zararlar da ZMSS kapsamında bulunmaktadır(KTK m. 85/5)²⁷⁵.

Karayolları Trafik Kanunu'nun 92. maddesinin (a) bendi ve Genel Şartların A.6. maddesinin (g) bendi uyarınca işletenin bu Kanun uyarınca eylemlerinden sorumlu olduğu kişilere karşı yöneltebileceği tüm zarar talepleri sigorta teminatı dışında bırakılmıştır. Nitekim Yargıtay'a göre, sigortanın, işletenin üçüncü kişilere karşı verdiği zararları güvence altına alma amacı dikkate alındığında bu sigortayı yaptıran işletenin emir ve talimatı ile hareket eden kişilerin eylemleri sonucu işletenin maruz kaldığı bedensel ve eşya zararları sigortalının güvencesi kapsamında bulunmamaktadır²⁷⁶.

Yargıtay başka bir kararında, “...2918 sayılı KTK'nun 91. maddesi ile işletenlerin, aynı yasanın 85/1. maddesine göre olan sorumlulukların karşılanmasını sağlamak üzere, trafik sigortası yaptırma zorunluluğu getirilmiş bulunmaktadır. Anılan yasanın 85/1 maddesinde ise, bu aracın işletilmesi bir kimsenin ölümüne, yaralanmasına veya bir şeyin zarara uğramasına sebep olması hâlinde, aracın işletenin bu tür zarara uğrayan 3. kişilere karşı sorumluluğu düzenlenmiş bulunmaktadır. Keza, aynı yasanın 92/a ve b bentlerinde de aynı amaca yönelik düzenleme yapılmıştır. Nitekim zorunlu malî sorumluluk sigortası genel şartlarının sigortanın kapsamını belirleyen 1. maddesinde de bu husus açık bir şekilde hükme bağlanmış bulunmaktadır. O hâlde, bu tür sigortalarda sigorta teminatı altına alınan zararların üçüncü kişilerin beden ve mallarında meydana gelen zararlar olduğu tartışmasız bir husustur. Dava konusu olayda ise, yukarıda da belirtildiği şekilde davacıların murisi ve desteği olan işleten, kendisine ait araçta yolcu olarak bulunduğu sırada meydana gelen kazada ölen kişi konumunda olsa da üçüncü kişi sayılamaz. Ayrıca, davacılar da bu olay sebebiyle doğrudan bedensel bir zarar görmeyip, işletenin bu kazada ölmesi sebebiyle yansıma şeklinde oluşan destek zararlarını işletenin trafik sigortacısı olan davalı sigorta şirketinden talep etmektedirler. Bu itibarla, davacıların, murislerinin işleten sıfatı ile yaptırdığı zorunlu trafik sigortasından destekten yoksun kalma adı altında bir tazminat talebinde bulunmaları mümkün değildir...²⁷⁷” demek suretiyle bu durumu teyit etmiştir.

Bir işletenin sahibi olduğu iki aracın çarpışması hâlinde, işleten bu araçlardan birinin hasara uğraması nedeniyle zarar gören sıfatı ile maliki olduğu diğer aracının sigortasına

²⁷⁵ Yılmaz, 2014, s. 300.

²⁷⁶ Yargıtay 11. HD, 23.10.2001, E. 2001/7011, K. 2001/8234; Yargıtay 11. HD, 28.06.2005, E. 2004/10304, K. 2005/6831, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

²⁷⁷ Yargıtay, 17. HD, 25.01.2010, E. 2009/7146, K. 2010/314, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

başvuramamaktadır. Çünkü böyle bir olayda işleyen kazaya karışan her iki araç açısından da üçüncü kişi vasfını taşımamaktadır²⁷⁸.

6. İşletenin Yakınlarının Mallarına Gelen Zararlar

İşletenin; eşinin, usul ve furuunun, kendisine evlât edinme ilişkisi ile bağlı olanların ve birlikte yaşadığı kardeşlerinin mallarına gelen zararlar nedeniyle ileri sürebilecekleri talepler sigorta kapsamı dışında bırakılmıştır(KTK m. 92./ b). Söz konusu hükümde sadece işletenin yakınlarının mallarına gelen zararların, zorunlu malî sorumluluk sigortası kapsamı haricinde olduğu düzenlenmiş; bununla birlikte işletenin yakınlarında meydana gelen bedensel zararların sigorta kapsamında olup olmadığı açıklığa kavuşturulmamıştır. Ulaş²⁷⁹, kanun uyarınca sadece işletenin yakınlarının mal zararlarının sigorta kapsamında olmayacağı düzenlendiği için; işletenin yakınlarının uğramış olduğu bedensel zararların ZMMS kapsamında yer aldığı kabul edilmesi gerektiğini savunmaktadır.

Söz konusu hükme göre, işletenin yakınlarından, onun eşi, alt ve üst soyu, kendisine evlat edinme ilişkisi ile bağlı olanlar ve birlikte yaşadığı kardeşleri kastedilmektedir. İşletenin altsoyu ve üstsoyu işletenle birlikte yaşayıp yaşamadığından bağımsız olarak bu kişilerin mallarına gelen zararlar sigorta kapsamı dışında bulunmakta; ancak, işletenin kardeşleri işletenle birlikte yaşamaması hâlinde bu kişilerin mallarına gelen zararlar, sigorta kapsamında yer almaktadır²⁸⁰.

7. Motorlu Araçta Taşınan Eşyaya Gelen Zararlar

“Zarar görenin beraberinde bulunan bagaj ve benzeri eşya dışında araçta taşınan eşyanın uğradığı zararlardan dolayı işletenin veya araç işleticisinin bağlı olduğu teşebbüs sahibinin sorumluluğu da genel hükümlere tâbidir(KTK m. 87/2) .” Ayrıca Genel Şartların A.6. maddesinin (e) bendi uyarınca *“Zarar görenlerin beraberinde bulunan bagaj ve benzeri eşya dışında sigortalı araçta veya bu araç vasıtasıyla çekilen römorkta/yarı römorkta taşınan eşyanın uğrayacağı zararlardan dolayı sigortalıya karşı ileri sürülecek talepler”* sigorta kapsamı dışında bırakılmıştır.

Motorlu araçta taşınan eşyaya gelen zararlarda sorumluluk, KTK'nın 87. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca genel hükümlere tâbidir. Zira işleten ile malî taşıttıran arasında eşya taşıma sözleşmesi ilişkisi bulunmakta, bu gibi durumlarda taşıyıcının sorumluluğu tehlike sorumluluğuna tâbi olmadığından, sözleşme ilişkisinden kaynaklanan kusur esasına

²⁷⁸ Karasu, 2016a, s.28.

²⁷⁹ Ulaş, 2012, s. 951.

²⁸⁰ Yılmaz, 2014, s. 300-301.

dayanmaktadır. Bu itibarla, bu tür zararlar, zorunlu mali sorumluluk sigortasının kapsamında kabul edilmemektedir²⁸¹.

Araçta yolculuk yapan kişinin birlikte götürdüğü bagaj ve benzeri eşyaların zarar görmesi sigorta teminatı kapsamında bulunmakta iken²⁸², bagaj ve benzeri eşya dışında kalan eşyaya gelen zararlar kapsam dışında bırakılmıştır. Zararın meydana geldiği sırada eşya sahibinin araçta bulunup bulunmaması önemli olmamaktadır²⁸³.

8. Çalınan veya Gasp Edilen Motorlu Aracın Neden Olduğu Zararlar

Aracın çalınma veya gasp edilme yoluyla, işletenin rızası dışında ele geçirilmesi ve üçüncü bir kişinin zararına neden olunması hâlinde, işleten bakımından özel bir kurtuluş sebebi düzenlenmiştir²⁸⁴.

Bir motorlu aracın çalınmasında veya gasp edilmesinde işletenin kusurunun bulunmaması durumunda, aracı çalan veya gasp eden kişiler üçüncü kişilere verdiği zararlardan işleten gibi sorumlu olmaktadır. Bununla birlikte aracın çalınmasında veya gasp edilmesinde işletenin kusurunun bulunması halinde, işleten de aracı çalan veya gasp eden kişilerle birlikte sorumlu olmaktadır(KTK m. 107)²⁸⁵. Ayrıca, hırsızlık veya gasp fiilini bilerek aracına binen yolcuların uğradığı zararlardan işletenin tehlike sorumluluğu kapsamında sorumluluğu bulunmamaktadır. Dahası, aracı çalan veya gasp eden kişilerin bizzat uğradığı zararlardan da işleten sorumlu değildir. Bu itibarla bu tür zararlar sigorta teminat kapsamı dışında bırakılmıştır²⁸⁶.

9. Motorlu Araçla İlgili Mesleki Faaliyetten Kaynaklanan Zararlar

“Motorlu araçlarla ilgili meslekî faaliyette bulunan teşebbüslerin sahibi, gözetim, onarım, bakım, alım - satım, araçta değişiklik yapılması amacı ile veya benzeri bir amaçla kendisine bırakılan bir motorlu aracın sebep olduğu zararlardan dolayı; işleten gibi sorumlu tutulur. Aracın işleteni ve araç için zorunlu malî sorumluluk sigortası yapan sigortacısı bu zararlardan sorumlu değildir.”(KTK m. 104/1)

Söz konusu hükümde, aracın işletenin ve araç için zorunlu malî sorumluluk sigortası yapan sigortacısının ilgili zararlardan sorumlu olmayacağı düzenlenmiştir. KTK'nın 104. maddesinin ikinci fıkrası hükmüne göre de *“teşebbüs sahipleri kendilerine*

²⁸¹ Yılmaz, 2014, s. 301; Ulaş, 2012, s. 955; Eren, 2019, s. 808.

²⁸² Kılıçoğlu, 1984, s. 29.

²⁸³ Karasu, 2016a, s. 29.

²⁸⁴ Narter, 2017, s. 92.

²⁸⁵ Narter, 2017, s. 93; Kılıçoğlu, 1984, s. 14-17.

²⁸⁶ Karasu, 2016a, s. 29; Eren, 2019, s. 778-779.

bırakılan motorlu araçların tümünü kapsamak üzere esasları ilgili bakanlıkça belirlenecek bir zorunlu mali sorumluluk sigortası yaptırmaya ve denetimlerde bu sigortanın yapıldığını belgelemeye” mecbur kılınmıştır. KTK’nın 104. maddesinin üçüncü fıkrası hükmü uyarınca bu şekilde düzenlenen ve teşebbüsün üçüncü kişilere karşı sorumluluğunu teminat altına alan zorunlu malî sorumluluk sigortasına, işletenin sorumluluk sigortasına ilişkin hükümlerinin uygulanması gerekmektedir²⁸⁷.

Bununla birlikte, Yargıtay’a göre, aracın kısa süreliğine tamir ve bakım için bırakılması sırasında meydana gelen zararlardan, aracın bırakıldığı kişiler yerine, işletenin araç üzerindeki fiili hâkimiyetini kaybetmemiş olmasından ötürü araç işleteni sorumlu olmaktadır²⁸⁸.

10. Yarış veya Yarış Denemelerindeki Kazalardan Doğan Zararlar

Motorlu araç yarışı zorunlu mali sorumluluk sigortası yapılan durumlarda, KTK’nın 105. maddesi kapsamında ayrıca sorumluluk sigortası yaptırma şartı getirildiği için yarış esnasında meydana gelen zararlardan KTK’nın 92. maddesinin (d) bendi uyarınca genel nitelikteki sigortayı yapan sigortacıya başvurulamamaktadır²⁸⁹. Bununla birlikte, yarışın yetkili makamlarda izin alınmaksızın düzenlenmesi ve bu nedenle yarış düzenleyicisi tarafından özel bir sorumluluk sigortası yaptırılmaması hâlinde, doğan zarar kazaya neden olan aracın sigortasınca karşılanmaktadır²⁹⁰.

11. İşletilme hâlinde olmayan motorlu aracın neden olduğu zararlar

İşletilme halindeki motorlu aracın daha tehlikeli olması nedeniyle, KTK’nın öngördüğü tehlike sorumluluğu aracın işletilmesine bağlı kılınmıştır²⁹¹.

Her ne kadar KTK kapsamında açıkça belirtilmemiş olsa da Genel Şartların A.6. maddesinin (a) bendi gereğince işletilme hâlinde olmayan araçların sebep olacağı zararlar teminat dışı bırakılmıştır. Uygulamada sigorta şirketleri söz konusu hükmü gerekçe göstererek park hâlindeki araçların karışıklıkları kazalarda tazminat ödememektedir²⁹².

Çelik²⁹³ bu durumda trafik kazalarında zarar görenlere haksızlık edildiğini, zira KTK’nın 85. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca işletilme halinde olmayan, yani hareket

²⁸⁷ Eren, 2019, s. 777.

²⁸⁸ Yargıtay 4. HD, 09.02.1989, E. 1989/7742, K. 1989/1055, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

²⁸⁹ Ulaş, 2012, s. 953; Eren, 2017, s. 709.

²⁹⁰ Karasu, 2016a, s. 30.

²⁹¹ Bolatoğlu, 1988, s. 160; Kılıçoğlu, 1984, s. 25.

²⁹² Karasu, 2016a, s. 31.

²⁹³ Çelik, 2017, s. 549.

halinde bulunmayan ve trafik kazasına karışmış olan bir aracın işleteni ve sürücüsü zarardan sorumlu tutulduğu dikkate alındığında sigortacının tazminat ödemek zorunda olduğunu belirtmektedir.

Benim düşünceme göre, park halinde olan aracın teminat kapsamı dışına doğrudan çıkarılması hukuka uygun bir durum değildir. Zira trafik kazalarında her olayda kusur incelemesi titizlikle yapılmalı ve özellikle hatalı şekilde park eden araçlar nedeni ile meydana gelen kazalarda park halindeki araç kusuru oranında sorumlu tutulmalıdır.

12. Kazadan Sonra Yapılan Yardım Çalışmalarından Doğan Zararlar

“İşleten ve araç işleticisi teşebbüs sahibi, hâkimin takdirine göre kendi aracının katıldığı bir kazadan sonra yapılan yardım çalışmalarından dolayı yardım edenin maruz kaldığı zarardan da sorumlu tutulabilir. Ancak, bu durumda işletici teşebbüs sahibinin sorumlu kılınabilmesi için kazadan kendisinin sorumlu olması veya yardımın doğrudan doğruya kendisine veya araçta bulunanlara yahut kazaya taraf olan üçüncü kişilere yapılması gerekir (KTK m. 85/4).” hükmü uyarınca işleten yalnızca kendisine yapılan yardımlardan değil, aynı zamanda başkalarına yapılan yardımlardan da sorumlu tutulabilmektedir. Söz konusu sorumluluk hâli, hakkaniyet düşüncesine dayanan olağan kusursuz sorumluluktur²⁹⁴.

Kazayı müteakip yapılan yardım çalışmalarından kaynaklanan sorumluluk KTK'nın 92. maddesinde düzenlenmemiş olmakla beraber, sigorta sadece işletilme hâlinde olan aracın neden olduğu zararları karşılamasından dolayı yardım çalışmalarından doğan sorumluluk da sigorta kapsamı dışında yer almaktadır²⁹⁵.

13. İşleten ile Malik Arasındaki İlişkide Araca Gelen Zararlar

İşleten ile malik arasındaki ilişkide araca gelen zararlar gerek KTK'nın 92. maddesi gerekse de Genel Şartlar altında düzenlenmemiştir. Bununla birlikte 92. maddenin (i) bendinde yer alan *“Bu Kanun çerçevesinde hazırlanan zorunlu mali sorumluluk sigortası genel şartları ve ekleri ile tanımlanan teminat içeriği dışında kalan talepler.”* ve Genel Şartların A.6. maddesinin (1) bendinde yer alan *“İlgili mevzuatla genel hükümlere tâbi kılınan talepler,”* hükmü beraber dikkate alındığında işleten ile malik arasındaki ilişkide araca gelen zararların sigorta kapsamı dışında bırakıldığı anlaşılmaktadır.

²⁹⁴ Yılmaz, 2014, s. 128.

²⁹⁵ Karasu, 2016a, s. 31-32.

14. Manevi Zararlar

KTK'nın 92. maddesinin (f) bendi ve Genel Şartların A.6. maddesinin (f) bendi uyarınca manevi zararların sigorta kapsamına girmediği düzenleme altına alınmıştır. Bu itibarla zorunlu mali trafik sigortası sadece maddi zararları karşıladığından manevi zararlar sigorta kapsamında bulunmamaktadır²⁹⁶. Nitekim Yargıtay bir kararında bu duruma işaret etmiştir²⁹⁷.

15. Çekilen Aracın Sebep Olduğu Zararlar

“Bir römorkun veya yarı römorkun veya çekilen bir aracın sebep olduğu zarardan dolayı, çekicinin işleteni, motorlu aracı işletenin sorumluluğuna ilişkin hükümlere göre sorumlu tutulur. Çekilen araçla ilgili olarak sorumluluk genel hükümlere tabidir(KTK m. 102/1)²⁹⁸”.

Genel Şartların A.3. maddesinin ikinci fıkrası kapsamında, Araca bağlı olarak çekilmekte olan römork veya yarı römorkların (hafif römorklar dâhil) veya çekilen bir aracın sebebiyet vereceği zararlar çekicinin sigortası kapsamında yer almaktayken, Genel Şartların A.6. maddesinin (ğ) bendi uyarınca sigortalının aracına veya bu araç vasıtasıyla çekilen römorklara ve yarı römorklara veya çekilen araçlara gelecek zararlar sebebiyle ileri sürülecek talepler teminat dışında bırakılmıştır²⁹⁹.

16. Motorlu Bisikletlerin Sebep Olduğu Zararlar

Motorlu bisiklet sürücülerinin sorumlulukları KTK'nın 92. maddesinde açıkça teminat dışında sayılmamış olsa da, KTK'nın 103. maddesi ile genel hükümlere tâbi tutulduğundan bu araçların neden oldukları zararlar da sigorta teminatı kapsamı dışında bırakılmıştır. Ayrıca Genel Şartların A.6. maddesinin (ı) bendinde bu tür zararlar kapsam dışı tutulmuştur³⁰⁰.

17. Dolaylı Zararlar Nedeniyle Yönelilebilecek Tazminat Talepleri

Genel Şartların A.6. maddesinin (k) bendi gereğince *“Gelir kaybı, kâr kaybı, iş durması ve kira mahrumiyeti gibi zarar verici olguya bağlı olarak oluşan yansımaya veya*

---

²⁹⁶ Narter, 2017, s. 516.

²⁹⁷ Yargıtay 11. HD, 22.11.2005, E. 2004/12124, K. 2005/11366, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

²⁹⁸ Eren, 2019, s. 770.

²⁹⁹ Karasu, 2016a, s. 32.

³⁰⁰ Karasu, 2016a, s. 33; Eren, 2017, s. 697.

dolaylı oluşan zararlar nedeniyle yöneltilecek tazminat talepleri” kapsam dışında bırakılmıştır³⁰¹.

Bununla birlikte Yargıtay’a göre, aracın işletilememesinden kaynaklanan kazanç kaybı ve araç mahrumiyeti nedeniyle ödenen ikame araç bedelinin sigorta kapsamında olmamasına karşın, söz konusu bedellerin araç sürücüsü, araç işleteni, araç sahibi, girişimci gibi aracın işletilmesinden ekonomik yarar sağlayan tüm sorumlulardan talep edilebilmesi gerekmektedir³⁰².

18. Çevresel Zararlardan Kaynaklanan Talepler

Genel Şartların A.6. maddesinin (j) bendi uyarınca *“Motorlu araç kazalarından dolayı toprak, yeraltı suları, iç sular, deniz ve havanın kirlenmesi ya da kirlenme tehlikesi nedeniyle temizleme, toplanan atıkların taşınması ve bertarafı masrafları ile biyolojik çeşitlilik, canlı kaynaklar ve doğal yaşama verilen zararlar nedeniyle bozulan çevrenin yeniden oluşturulması ile ilgili çevresel zararlardan ileri gelen talepler”* kapsam dışında bırakılmıştır³⁰³. Bu itibarla bu zararlardan doğan sorumluluk bakımından genel hükümler uygulama alanı bulmaktadır³⁰⁴.

19. Genel Şartlar ve Ekleri İle Tanımlanan Teminat İçeriği Dışındaki Talepler

Genel Şartların A.6. maddesinin (o) bendi uyarınca bu Genel Şart ve ekleri ile tanımlanan teminat içeriği dışında kalan talepler sigorta teminat dışında bırakılmıştır. Genel Şartlarda düzenlenen teminat dışı hallerin yanı sıra Genel Şartların eklerinde tanımlanan teminat içeriği dışında kalan talepler de teminat dışına çıkarılmıştır. Bu itibarla, teminat kapsamının belirlenmesinde öncelikle genel şartlar ve eklerinin dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır³⁰⁵.

20. İlgili Mevzuatla Genel Hükümlere Tâbi Kılınan Talepler

Genel Şartların A.6. maddesinin (l) bendi uyarınca *“İlgili mevzuatla genel hükümlere tâbi kılınan talepler,”* sigorta teminatı kapsamı dışında bulunmaktadır. Ayrıca KTK’nın 92. maddesinin (i) bendinde, bu Kanun çerçevesinde hazırlanan genel şartlar ve ekleri ile tanımlanan teminat içeriği dışında kalan talepler sigorta kapsamı dışında tutulmuştur. Söz

³⁰¹ Narter, 2017, s. 109.

³⁰² Yargıtay 17. HD, 22.09.2011, E. 2011/2123, K. 2011/8057, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019.

³⁰³ Çelik, 2017, s. 552.

³⁰⁴ Karasu, 2016a, s. 38.

³⁰⁵ Karasu, 2016a, s. 39.

konusu hükümler birlikte dikkate alındığında hatır için yararlanmanın sigorta kapsamında bulunmadığı sonucuna varılmaktadır³⁰⁶.

IV. Değişikliklerin Tazminat Talep Usulüne Etkileri

A. İlgili Sigorta Kuruluşuna Yazılı Başvuru Yapılması

6704 sayılı Kanun ile KTK'nın 97. maddesi değiştirilmeden önce, zarar gören kişinin, ZMSS'de öngörülen sınırlar içinde doğrudan doğruya sigortacıya karşı talepte bulunabileceği gibi dava da açabileceği düzenlenmiştir³⁰⁷.

Bununla birlikte, 6704 sayılı Kanunun 5. maddesi ile KTK'nın 97. maddesi "*Zarar görenin, zorunlu malî sorumluluk sigortasında öngörülen sınırlar içinde dava yoluna gitmeden önce ilgili sigorta kuruluşuna yazılı başvuruda bulunması gerekir. Sigorta kuruluşunun başvuru tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde başvuruyu yazılı olarak cevaplamaması veya verilen cevabın talebi karşılamadığına ilişkin uyuşmazlık olması hâlinde, zarar gören dava açabilir veya 5684 sayılı Kanun çerçevesinde tahkime başvurabilir.*" olarak değiştirilmiştir.

Söz konusu değişiklik ile zarar görenin gerekli belgeler ile sigortacıya başvurması durumunda sigorta şirketinin ödeme yapabileceği için dava yoluna gidilmesi önlenmiş olmaktadır³⁰⁸.

Kanun değişikliği öncesinde trafik kazası sonucunda zarar gören kişilerin, ZMSS kapsamında kalan tazminat talepleri için ilgili sigorta kuruluşuna başvuru yapmak veya doğrudan ilgili mahkemede tazminat davası açmak bakımından seçimlik hakları bulunmaktayken, söz konusu değişiklikle birlikte, mahkemede dava yoluna gitmeden önce ilgili sigorta kuruluşuna yazılı olarak başvuru yapılması zorunlu hale getirilmiştir. Bu şekilde, trafik kazası sonucu zarar gören kişilerin sigortacıya karşı dava açmadan önce sigortacı ile uzlaşma araması istenmiştir. Sigortacı ile zarar görenin arasında bir uzlaşma olmaması hâlinde sigortacıya dava açılabileceği hükme bağlanmıştır. Bir başka deyişle zarar gören üçüncü kişinin sigortacıya dava açabilmesi bakımından sigortacı ile aralarında bir uyuşmazlık çıkması gerekmektedir³⁰⁹.

Söz konusu hüküm kapsamında uyuşmazlığın ortaya çıkması için; zarar görenin zararlarının karşılanması için sigortacıya yazılı başvuruda bulunması, yazılı başvurunun

³⁰⁶ Karasu, 2016a, s. 35.

³⁰⁷ Çelik, 2017, s. 573; Karasu, 2016a, s. 123; Eren, 2019, s. 816.

³⁰⁸ Bağrıaçık, 2016, s. 255-275; Çelik, 2017, s.573; Narter, 2017, s. 597.

³⁰⁹ Tuztaş, 2016, s. 1; Karasu, 2016a, s. 123; Narter, 2017, s. 106.

sigortacıya tebliğinden itibaren on beş gün yazılı başvuruya içinde karşılık verilmemesi veya sigortacı tarafından cevap verilmiş olmasına rağmen bu cevabın zarar görenin talebini karşılamaması gerekmekte olup, söz konusu uyuşmazlığın bu şekilde meydana gelmesi hâlinde zarar gören tarafından sigortacıya karşı dava açılabilir³¹⁰.

Bu noktada ilgili sigorta kuruluşuna yazılı başvuru yapılmaksızın dava açılması durumunun sonuçlarının ele alınması gerekmektedir.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, 97. madde hükmü dava şartı niteliği taşımaktadır. “*Diğer kanunlarda yer alan dava şartlarına ilişkin hükümler saklıdır*(HMK m. 114/II).” hükmü uyarınca, ilgili sigorta kuruluşuna yazılı başvuru yapılması bir dava şartı olarak kabul edilmektedir. Sigorta kapsamında dava açılması hâlinde bu dava şartının yerine getirilip getirilmediği mahkeme tarafından incelenmektedir. Mahkeme tarafından bu dava şartının yerine getirilmeksizin dava açıldığının tespiti durumunda, sigorta kuruluşuna yazılı başvuru yapmak üzere davacıya kesin süre verilmesi, söz konusu süre içinde dava şartı noksanlığının giderilmemiş olması hâlinde dava şartı yokluğu nedeniyle davanın usulden reddine karar verilmesi gerekmektedir(HMK m. 115/II)³¹¹.

Çelik³¹², dava açmadan önce sigortacıya başvuru şartının Anayasa'nın 36. maddesinde yer alan “*Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.*” hükmüne aykırı olduğunu belirtmektedir. Yazar, ayrıca trafik kazasında zarar gören kişilerin sigortacı dışındaki işleteni araç sahibi, sürücü gibi kişilere karşı doğrudan dava açabilmekteyken, sigortacıya doğrudan dava açamamalarının Anayasa'nın 10. maddesi kapsamında düzenlenen kanun önünde eşitlik ilkesine aykırı olduğunu savunmaktadır. Ben de bu görüşe katılıyorum.

B. İlgili Sigorta Kuruluşuna Dava Açılması

1. Davacı ve Davalı Sıfatı

Sigorta kapsamında sigortalının sorumluluğundan doğan davalarda zarar gören, sigortacı kuruluşa karşı yazılı başvuru yaptıktan sonra dava açabilmektedir. ZMSS ile ilgili davalar daha ziyade zarar gören üçüncü kişiler tarafından açılmakla beraber, bu sigorta ile güvence altına alınan asıl menfaat sigorta ettirenin menfaati olduğu için sigorta ettiren

³¹⁰ Karasu, 2016a, s. 124.

³¹¹ Adıyaman, 2016, s. 1; Pekcanitez, H., Atalay, O. & Özekes, M. (2016). *Medeni Usul Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayıncılık, s. 248.

³¹² Çelik, 2017, s. 573-574

zarar gören üçüncü kişilere tazminat ödedikten sonra kendi sigortacısından sigorta limitleri ve koşulları kapsamında gerçek zararına dair bölümünü dava edebilmektedir. Sigortalısı belirlenemeyen hâllerde zarar görenler güvence hesabına başvurup tazminat talebinde bulunabilmektedir. Güvence hesabı tarafından zarar görenlere limitler içinde ödeme yapıldıktan sonra sigortalının tespit edilmesi durumunda güvence hesabının sigortalıya dava açma hakkı bulunmaktadır³¹³.

2. Görevli ve Yetkili Mahkeme

Yargıtay bir kararında³¹⁴, zorunlu sorumluluk sigortalarının Türk Ticaret Kanunu'nun 1483 vd. maddelerinde düzenlenmesi ve bu sigortalardan doğan davaların mutlak ticarî davalar olmaları nedeniyle sigortadan doğan davaların tarafların sıfatına bakılmaksızın ticaret mahkemelerinde açılması gerektiğine hükmetmiştir³¹⁵.

“Motorlu araç kazalarından dolayı hukuki sorumluluğa ilişkin davalar, sigortacının merkez veya şubesinin veya sigorta sözleşmesini yapan acentenin bulunduğu yer mahkemelerinden birinde açılabilir gibi kazanın vuku bulunduğu yer mahkemesinde de açılabilir(KTK m. 110/II).” Bu konuda seçim hakkı zarar gören kişiye verilmiştir³¹⁶.

3. Dava Türleri

a) Belirsiz Alacak Davası

Ölüm ve bedensel zararlar için açılacak en uygun tazminat davası, *“Davanın açıldığı tarihte alacağın miktarını yahut değerini tam ve kesin olarak belirleyebilmesinin kendisinden beklenemeyeceği veya bunun imkânsız olduğu hâllerde, alacaklı, hukuki ilişkiyi ve asgari bir miktar ya da değeri belirtmek suretiyle belirsiz alacak davası açılabilir(HMK 107/I).”* hükmü uyarınca düzenlenen belirsiz alacak davasıdır.

Ölüm ve bedensel zarar sebebiyle tazminat davalarında zararın ve kapsamının önceden bilinmesi mümkün olmadığından, eski uygulamada kısmi dava açılmakta, tazminatın asıl büyük bölümünün tespitini müteakip dava değerinin artırılması ve harç tamamlama işlemi yüzünden hak kayıpları söz konusu olmaktadır. Ancak 107. maddenin yürürlüğe girmesiyle birlikte başlangıçta zararın veya alacak tutarının hiçbir biçimde ve

³¹³ Ulaş, 2012, s. 1040-1046.

³¹⁴ Yargıtay 17. HD, 26.12.2013, E. 2013/2323, K. 2013/18417, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2019. Somut olayda talebin trafik kazası nedeniyle maruz kalınan destekten yoksun kalma tazminatının sigorta şirketinden tahsili istemine ilişkin olduğu, davanın Türk Ticaret Kanununun 1483 vd. maddelerinde sayılan hususlardan olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda uyuşmazlığın Asliye Ticaret Mahkemesi görevine girdiği dikkate alınarak...

³¹⁵ Ulaş, 2012, s. 1058.

³¹⁶ Eren, 2019, s. 818.

kesin olarak belirlenemediği durumlarda dava dilekçesinde harca esas sembolik bir değer bildirmek suretiyle belirsiz alacak davası açılabilen, yargılamanın sonraki aşamalarında tüm deliller toplanıp bilirkişi raporları da verildikten sonra tazminatın kesin miktarı belli olduktan sonra belirlenen tazminat tutarı için harcı tamamlama imkânı sağlanmaktadır³¹⁷.

Trafik kazası nedeniyle ölüm sonucu, ölen kişinin desteğinden yoksun kalanların açacakları maddî tazminat davalarında belirsiz alacak davası söz konusu olmaktadır. Maddî tazminat davalarında zararın miktarını ispatlamak mümkün olmadığı durumlarda, hâkim olayın özelliğini, oluş şeklini ve zarar görenin aldığı tedbirleri dikkate alarak uygun göreceği tazminat miktarına hükmetmektedir. Davacılar davalarını açarken kusur derecesini, zararın miktarını ve tazminata etki eden diğer faktörler konusunda bilgi sahibi olmadıkları için başta harca tâbi bir değer belirterek belirsiz alacak davası açmakta ve yargılama aşamasının sonuna doğru miktarlar belirlenebilir hâle geldiğinde peşin harcı tamamlayarak talep sonucunu arttırabilmektedir. Böyle bir durumda, eski uygulamanın aksine, iddianın genişletilmesi yasağına istinaden karşı tarafın rızası aranmamakta, ıslah kurumuna atfen kişiye yargılama giderlerinin ve başka ücretlerin ödenmesi istenmemektedir. Ayrıca bedensel zarara uğrayan kişiler de belirsiz alacak davası açabilmektedir. Davacının bu tür bir davayı açabilmesi, dava açacağı miktar veya değerinin tam ve kesin olarak belirlenmesinin mümkün olmamasına bağlıdır³¹⁸.

Manevî tazminat davasının kapsamı ile belirsiz alacak davası mantığı birbiriyle örtüşmektedir. Zira manevî tazminat talebinde bulunulması hâlinde yargılamaya yönelik henüz herhangi bir işlem yapılmamış olduğu için talep edilen miktarlar başlangıçta hayalî olabilmektedir. Bu durumda hâkimin belirlediği miktar talep edilen miktardan oldukça az olacağından kişi, maddî kayıplara uğrayabilmektedir. Bu itibarla belirsiz alacak davasında manevî tazminat talebinde bulunulabilmektedir³¹⁹.

Manevî tazminat davasında, tazminatı hâkim takdir hakkını kullanarak belirlemektedir. Bundan dolayı davacının talep sonucunu tam olarak belirlemesi kendisinden beklenmemektedir³²⁰. Bir kısım yazarlar, manevî tazminatı hâkimin

³¹⁷ Çelik, 2017, s.307; Çil, Ş. & Kar, B. (2012). *İş Yargısında Belirsiz Alacak Davası ve Kısmi Dava*. Ankara: Yetkin Yayınları, s. 14-15; Narter, 2017, s. 598; Pekcanitez, H., Atalay, O., & Özkes, M. (2011). *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hükümlerine Göre Medeni Usûl Hukuku* (10 b.). Ankara: Yetkin Yayınları, s. 299; Pekcanitez, H. (2011). *Belirsiz Alacak Davası (HMK. m. 107)*. Ankara: Yetkin Yayınları, s. 18; Çelik, Ç. A. (2012). *6100 sayılı Hukuk Yargılaması Yasasına Göre Tazminat ve Alacak Davaları Açılması ve İzlenmesi* (2. b.). Ankara: Bilge Yayınevi, s. 21.

³¹⁸ Çelik, 2012, s. 32-33; Pekcanitez, 2011, s. 83; Pekcanitez, Atalay & Özkes, 2011, s. 300.

³¹⁹ Narter, 2017, s. 606.

³²⁰ Çil & Kar, 2012, s. 112.

belirlemesi nedeniyle eski kanun döneminde manevi tazminat davasının kısmi dava şeklinde açılması mümkünken, 6110 sayılı Kanundan sonra belirsiz alacak davası şeklinde de açılabileceğini savunmaktadır³²¹. Ancak uygulamada manevi tazminat davası bakımından kısmi dava veya belirsiz alacak davası açılması mahkemelerce kabul görmediğinden davacı yargılama giderlerine mahkûm olmayı göze alarak belirli bir miktarda talepte bulunmaktadır³²².

b) Tespit Davası ve Kısmi Dava

Tespit davası davacının bir hukukî ilişkinin varlığı, yokluğu veya içeriğinin belirlenmesi hakkında tespit hükmü elde etmek amacıyla açmış olduğu davadır³²³. Davacının aynı hukukî ilişkiden doğan alacağının veya hakkının tümü yerine belirli bir kısmını talep ederek açtığı dava kısmi dava olarak nitelendirilmektedir³²⁴.

Bedensel veya maddî zararlarda doğrudan belirsiz alacak davası açmak yerine, HMK'nın 107. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "*Ayrıca, kısmi eda davasının açılabilirdi hâllerde, tespit davası da açılabilir ve bu durumda hukuki yararın var olduğu kabul edilir.*" hükmü uyarınca tespit davası açılması da mümkün görünmektedir. Özellikle işletenin kesin tespit edilemediği veya teknik arızanın bakımsızlıktan veya üretim hatasından meydana gelip gelmediğinin anlaşılamadığı hâllerde tespit davasına başvurulabilmektedir³²⁵.

Uygulamada eda veya kısmi davanın açılabilirdi durumlarda tespit davası açmakta davacının hukuki yararından söz edilemeyeceği kabul edilmektedir. Bununla birlikte 107. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan hüküm ile bu konuda istisna oluşturulmuştur. Bu itibarla, davacının dava açarken talep sonucunu belirleyememiş olması durumunda belirsiz alacak davası veya alacağın geri kalan kısmının tespitini istemek suretiyle kısmi dava ya da tüm alacak miktarının belirlenmesi için tespit davası açabilmektedir³²⁶.

C. Sigorta Tahkimi Usulüne Başvurulması

1. Genel Olarak

³²¹ Çil & Kar, 2012, s. 113; Çelik, 2012, s. 42; Narter, 2017, s. 606.

³²² Pekcanitez, 2011, s. 83.

³²³ Narter, 2017, s.608; Pekcanitez, Atalay & Özekes, 2011, s. 96; Pekcanitez, 2011, s. 73; Çelik, 2012, s. 51.

³²⁴ Narter, 2017, s. 612; Pekcanitez, 2011, s. 73; Çelik, 2012, s. 61; Pekcanitez, Atalay & Özekes, 2011, s. 312.

³²⁵ Çelik, 2017, s. 307.

³²⁶ Narter, 2017, s. 610.

Karayolları Trafik Kanunu'nun 6704 sayılı Kanununun 5. maddesi ile değişik 97. maddesi kapsamında, zarar görenin, ilgili sigorta kuruluşuna yazılı başvuruda bulunmasını müteakip sigorta kuruluşunun başvuru tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde başvuruyu yazılı olarak cevaplamaması veya verilen cevabın talebi karşılamadığına ilişkin uyuşmazlık olması durumunda, zarar gören isterse dava açabilmekte veya 5684 sayılı Kanun çerçevesinde tahkime başvurabilmektedir. Bu itibarla, yazılı başvuru sonrasında zarar gören ile sigorta şirketi arasında uyuşmazlık çıkması hâlinde, zarar gören kişinin dava açmak dışında başvurabileceği başka bir yol da sigorta tahkimine başvurmaktır.

Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesi uyarınca Sigorta Tahkim Komisyonu kurulmuş, bu şekilde, sigorta ettiren veya sigortadan menfaat sağlayan kişiler ile sigorta tahkim sistemine üye sigorta kuruluşları arasındaki sigorta sözleşmesinden kaynaklanan uyuşmazlıkların, bu alanda uzmanlaşmış hakemler tarafından basit, süratli ve adil bir biçimde çözülmesi amaçlanmıştır³²⁷.

Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesi uyarınca, Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği nezdinde kurulmuş olan Sigorta Tahkim Komisyonu, Komisyon Başkanlığı, Komisyon müdür ve müdür yardımcıları, büro müdür ve müdür yardımcıları, raportörler ve diğer çalışanlardan oluşmaktadır³²⁸.

2. Sigorta Tahkiminin Temel Nitelikleri

Genel tahkim rejiminde hakemlerin seçimi ve yargılama ilkeleri tahkim sözleşmesi yapılarak veya bir sözleşmeye konulacak tahkim şartı ile taraflarca belirlenebilmektedir. Bununla birlikte sigorta tahkim sistemi genel tahkim sisteminden bazı nitelikleri itibariyle ayrışmakta olup, kendine özgü kurumsal tahkim vasfı taşımaktadır. Sigorta tahkimi ile uyuşmazlığın özelliği ve tarafları bakımından sigorta hukukuna ilişkin bir tahkim yapısının anlaşılması gerekmektedir³²⁹.

Sigorta tahkim rejiminde bir kimsenin sigorta ihtilaflarında Sigorta Tahkim Komisyonuna başvurabilmesi için uyuşmazlık yaşadığı sigorta kuruluşunun sigorta tahkim sistemine tabî olması ve uyuşmazlık konusu rizikonun üyelik tarihinden sonra meydana gelmiş olması gerekmektedir. Bununla birlikte, zorunlu sigortalarda 18.04.2013 tarihinden sonra ortaya çıkan uyuşmazlıklar bakımından sigorta şirketinin Komisyona tabî olup

³²⁷ Karasu, 2016a, s. 132; Karasu, R. (2016b, Nisan). Sigorta Tahkimi ile İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *TAAD*, 7(26), s. 52; Özdamar, M. (2013). Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17(7), s. 836.

³²⁸ Karasu, 2016a, s. 136.

³²⁹ Karasu, 2016a, s. 135.

olmadığına bakılmaksızın Komisyona başvurulabilmektedir. Ayrıca belirtmek gerekir ki taraflar kendi aralarında tahkim anlaşması da yapabilmektedir. Sigorta tahkimi zorunlu sigortalar dışında sigorta kuruluşlarının iradî katılımı esasına dayanmakta, sigortalılar hiçbir şekilde sigorta şirketleri ile yaşanan bir uyuşmazlığın çözümü için Komisyona başvurmak zorunda bulunmamaktadır³³⁰.

3. Sigorta Tahkiminde Yargılama Usul ve Esasları

Sigorta Tahkim Komisyonuna başvurular, doğrudan Komisyonun merkezine yapılabileceği gibi yerleşim yerlerinin bulunduğu veya rizikonun gerçekleştiği yerdeki büroya da yapılabilmektedir. Söz konusu başvuru yazılı yapılmakta, başvuru ile birlikte uyuşmazlık hakkında bilgi sahibi olunması için gerekli olan belgelerin ve başvuru ücretinin yatırıldığına ilişkin belgenin Komisyona verilmesi gerekmektedir. 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesinin birinci fıkrası uyarınca, aleyhine tahkime başvurulabilecek olanların yalnızca riski taşıyanlar yani sigorta şirketleri olması nedeniyle sigorta acentelerine karşı Komisyona başvurulamamaktadır³³¹.

Komisyona yapılan başvuruyu müteakip Komisyon yetkilileri başvuruya konu uyuşmazlığın ön incelemesinin yapılması için raportör görevlendirmektedir. Ön inceleme aşamasında aleyhine başvuru yapılan sigorta kuruluşunun sisteme üye olup olmadığı veya uyuşmazlık konusu sigortanın zorunlu sigortalar kapsamında yer alıp almadığı tespit edilmektedir. Ön incelemede bakılan bir başka husus da Komisyona başvuruda bulunmadan önce talebe ilişkin olarak sigorta kuruluşuna yazılı başvuru yapıp yapılmadığıdır.

Söz konusu şartların yerine getirilmemiş olması halinde başvuru reddedilmekte ve alınan ücretin %90'ı iade edilmektedir. Bu inceleme uyuşmazlığın çözümü için gerekli bilgi ve belgelerin ibraz edilip edilmediği konusunda da yapılmaktadır. Gerekli bilgi ve belgenin ibraz edilmemesi durumunda dosya kapatılmakta ve alınan ücretin yarısı iade edilmektedir. Raportörler tarafından on beş gün içinde yapılması gereken ön incelemeyi müteakip durum rapora bağlanmakta ve Komisyona iletilmektedir. Komisyon işin niteliğine göre hakem atamaktadır. Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesinin on beşinci fıkrası uyarınca hakem heyeti sadece kendilerine sunulan dosya üzerinde inceleme yaparak karar vermektedir³³².

---

³³⁰ Can, 2009, s. 350.

³³¹ Özdamar, 2013, s. 846.

³³² Karasu, 2016a, s. 142-144.

SONUÇ

KTK'nın 91 ile 101. maddeleri arasında düzenlenmiş olan ZMSS zorunlu sigortaların en sık görülen örneklerinden birisidir. Kaza sigortası niteliği taşıyan ve pasif sigortası kapsamında yer alan söz konusu sigorta sayesinde trafik kazaları sebebiyle üçüncü kişilerin uğrayacakları zararların tazmin edilmesi sağlanmaktadır.

6704 sayılı Kanunla yapılan değişikliklerin yürürlüğe girmesiyle birlikte, trafik kazalarına yönelik açılan tazminat davalarında, tazminatın kapsamı, belirlenmesi ve hesabına ilişkin olarak Yargıtay içtihatları yerine Genel Şartlarda belirtilen ilkeler ve düzenlemeler uygulama alanı bulmaktadır. Türk Borçlar Kanunu'nun 55. maddesinin ilk fıkrası uyarınca destekten yoksun kalma zararları ile bedensel zararların hesaplanmasında TBK hükümlerinin uygulanması gerektiği kanuni olarak açıkça düzenlenmişken, bu konuda idari bir işlem niteliği taşıyan Genel Şartlar marifetiyle düzenleme yapılmasının yerinde olmadığı değerlendirilmektedir. Başka bir deyişle, Genel Şartlar kapsamında destekten yoksun kalma zararları ile bedensel zararların hesaplanmasına ilişkin düzenleme yapılması Türk Borçlar Kanunu'nun 55. maddesine açıkça aykırılık teşkil etmektedir.

Bu kapsamda belirtmek gerekir ki, destekten yoksun kalma zararları ile bedensel zararların hesaplanması kapsamında; Yargıtay tarafından tazminatın hesaplanmasında uygulanan PMF 1931 yaşam tablosu yerine Genel Şartlar uyarınca THR 2010 yaşam tablosunun kullanılmaya başlanmıştır. Bunun yanı sıra Yargıtay tarafından tazminat hesaplama yöntemi olarak kullanılan iskonto uygulaması yerine Genel Şartlar ile teknik faiz uygulamasının esas alınması değişikliğine gidilmiştir. Yargıtay'ın ölen veya bedensel zarara uğrayan kişilerin gerçek kazançlarının araştırılması içtihadı yerine Genel Şartlar uyarınca tazminat hesaplamasının maaş bordosunda görünen ücret üzerinden yapılması kuralı getirilmek istenmektedir. Buna göre de tazminat hesaplamasında kişinin mesleki kıdem ve tecrübe gibi niteliklerinin göz ardı edilmesi gibi hususlar, destekten yoksun kalma zararları ile bedensel zararların, bu Kanun hükümlerine ve yargısal içtihatlar dikkate alınarak belirlenen sorumluluk hukuku ilkelerine göre hesaplanması gerektiğine işaret eden Türk Borçlar Kanunu'nun 55. maddesi ile söz konusu zararların hesaplanmasını KTK ve KTK çerçevesinde hazırlanan Genel Şartlarda öngörülen usul ve esaslara tabi kılan KTK'nın değişik 90. maddesi karşı karşıya gelmektedir. Bu itibarla, Türk Borçlar Kanunu'nun 55. maddesi ile KTK'nın değişik 90. maddesi arasındaki çelişkinin giderilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

6704 sayılı Kanunla yapılan değişikliklerin sonucunda, sürekli sakatlık raporu aldıktan sonra ortaya çıkan bakıcı giderleri sağlık gideri teminatı kapsamında çıkarılmıştır. Yaşadığı trafik kazası sonrasında sürekli iş gücü kaybına maruz kalan bir kişinin ayrıca sürekli bakıma muhtaç hale gelmesi durumunda bu kişi düzenlemeden önce sürekli iş gücü kaybı sebebiyle “sürekli sakatlık teminatı”ndan ve bakıma muhtaç olması nedeniyle “sağlık gideri teminatı”ndan ayrı ayrı yararlanabilmekteyken; yeni düzenleme ile birlikte her iki zarar unsuru bakımından sadece “sürekli sakatlık teminatı” çerçevesinde ödeme alması mümkün olabilmektedir. Bu durumun sigorta şirketlerinin daha az tazminat ödemesi, buna karşılık zarara uğrayan hak sahiplerinin daha az tazminat alabilmesi anlamına geldiği değerlendirilmektedir.

6704 sayılı Kanunla yapılan değişikliklerin sonucunda sigorta şirketlerinin tedavi giderleri sorumlulukları sona ermiş, trafik kazaları sebebiyle oluşan sağlık giderleri bakımından hak sahiplerinin sigorta şirketleri yerine sadece Sosyal Güvenlik Kurumuna başvurmasına yönelik düzenleme yapılmıştır. Her ne kadar Yargıtay sigorta şirketlerinin tedavi giderleri bakımından sorumluluklarının sona ermesi bakımından söz konusu düzenlemelere aykırı kararlar verse de, Mahkemenin içtihatlarını yeni düzenlemelere göre gözden geçirmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Ayrıca 6704 sayılı Kanunla yapılan değişikliklerin sonucunda, trafik kazası sonucunda zarar gören kişilerin, ilgili mahkemede dava yoluna gitmeden önce ilgili sigorta kuruluşuna yazılı olarak başvuru yapılması zorunlu hale getirilmiş, bu şekilde, trafik kazası sonucu zarar gören kişilerin sigortacıya karşı dava açmadan önce sigortacı ile uzlaşma araması istenmiştir. Bu noktada, dava açmadan önce sigortacıya başvuru şartının Anayasa'nın 36. maddesinde yer alan “Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.” hükmüne aykırı olduğu, ayrıca trafik kazasında zarar gören kişilerin sigortacı dışındaki işleteni araç sahibi, sürücü gibi kişilere karşı doğrudan dava açabilmekteyken, sigortacıya doğrudan dava açamamalarının Anayasa'nın 10. maddesi kapsamında düzenlenen kanun önünde eşitlik ilkesine aykırı olduğu değerlendirilmektedir.

Doktrinde tartışmalara neden olan ve çalışmamızda incelenen hususlardan bir diğeri de Genel Şartların genel işlem koşulu niteliği taşıyıp taşımadığına ilişkindir. Her ne kadar doktrinde baskın görüş aksini savunsa da, Genel Şartların her iki taraf için de emredici nitelikte olması, Sigortacılık Kanununun 34. maddesinde yer alan “Bu Kanunun; ... f) 11 inci maddesinin birinci fıkrasına aykırı olarak genel şart düzenlemelerine aykırı

davranılması halinde on bin Türk Lirası, ... idari para cezası uygulanır.” hükmü uyarınca genel şartlara uymamanın idari para cezasına tabi tutulmuş olması, genel şartların idare tarafından tebliğ formatında hazırlanması ve tarafların bu şartlar üzerinde bir tasarrufunun bulunmaması da dikkate alındığında, genel şartların genel işlem koşulundan ziyade düzenleyici işlem olarak kabul edilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Bu itibarla, Genel Şartların genel işlem koşulu olarak kabul edilmemesi gerektiği dikkate alındığında, TBK'nın 21. maddesinde düzenlenen “*yazılmamış sayılma*” yaptırımının genel şartlar için söz konusu olmadığı, Genel Şartlarda yer alan hükümler idari düzenleyici işlemin bir parçası olduğundan söz konusu hükümlerin “*hukuka uygunluk karinesinden*” yararlanması gerektiği, başka bir deyişle idare tarafından geri alınmadıkça veya idari yargı mercileri tarafından iptal edilmedikçe, her ne kadar Yargıtay içtihatlarına ve ilgili kanun hükümlerine aykırı olsa da, söz konusu hükümlerin uygulanması gerektiği değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

- Acar, F. (2003). Zorunlu Mesuliyet Sigortası. *Legal Hukuk Dergisi*, 6(1).
- Adıgüzel, B. (2009). *Sigorta Hukukunda Sözleşme Serbestisi İlkesinin Sınırları Bakımından Türk Ticaret Kanunu Ve Tasarı Hükümlerinin Karşılaştırılması, Haluk Konuralp'in Anısına Armağan*. (Cilt III). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Adıyaman, M. (2016). *2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanununda 6704 Sayılı Kanunla Yapılan Değişikliklerin Tazminat Davalarına Etkisi*. Temmuz 10, 2019 tarihinde <https://www.hukukihaber.net/makale/2918-sayili-karayollari-trafik-kanununda-6704-sayili-kanunla-yapilan-degisikliklerin-tazminat-davalarına-etkisi-h78043.html> adresinden alındı
- Altop, A. (2006). Türk Borçlar Kanunu Tasarısındaki Genel İşlem Koşulları ve Kefalet Sözleşmesi. A. Çivi (Dü.), *İsviçre Medeni Kanunu ve Borçlar Kanunu'nun Alınışının 80. Yılı Sempozyumu*. içinde İstanbul.
- Antalya, O. G. (2018). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Cilt II). İstanbul: Legal Kitabevi.
- Aral Erdeleklioğlu, İ. (2012). 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Sigorta Ettirenin Sözleşme Yapılmasında Beyan Yükümlülüğü. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Özel Sayı, 18(2)*, 725-732.
- Arseven, H. (1991). *Sigorta Hukuku*. İstanbul: Beta Yayınevi.
- Arslan, A. S. (2010). Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasından Doğan Rücu Davaları. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 23(88)*, 195-224.
- Aslan Düzgün, Ü. (2013). Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında (Trafik Sigortası) Zarar Kavramı ve Sigortacının Rücu Hakkı. *Batider, 29(3)*.
- Aşçıoğlu, Ç. (2012). *Trafik Kazalarından Doğan Hukuk ve Ceza Sorumlulukları* (Göz. geç. 3. b.). Ankara: Sözkese Matbaacılık.
- Atamer, Y. (2011). Yeni Borçlar Kanunu Hükümleri Uyarınca Genel İşlem Koşullarının Denetlenmesi. *Türk Hukukunda Genel İşlem Şartları Sempozyumu*.
- Ateş, H. (2012, Mayıs-Haziran). Motorlu Araç İşletenin Sorumluluktan Kurtulması. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi(100)*.
- Aydoğdu, M. (2011). 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununda Düzenlenen Genel İşlem Koşullarının Konu Bakımından Uygulama Alanı. *DEÜHFD, 13(2)*.
- Aydoğdu, M. (2014). *Türk Borçlar Hukuku'nda Genel İşlem Koşullarının ve Tüketici Hukukunda Haksız Şartların Denetimi* (1. b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ayhan, R., Çağlar, H., & Özdamar, M. (2020). *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*. Ankara: Yetkin Yayınevi.

- Bağcı, Ö. (2016). Sigorta Sözleşmesinden Kaynaklanan Zararlarda Zamanaşımı. *Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6(11).
- Bağrıaçık, S. N. (2016, Temmuz). Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında Sigortacının Sorumluluğu. *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15(2), 255-275.
- Bahtiyar, M. (1996). Genel İşlem Koşullarına Karşı Tüketicilerin Korunması. *Yargıtay Dergisi*, 1-2.
- Bilge, M. E. (2001). Hatır İçin Taşınanın Trafik Sigortası Kapsamında Olup Olmadığı Sorunu ve Yargıtay Uygulaması. *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi*, 5(1-4), 331-347.
- Bolatoğlu, B. (1988). *Karayolları Trafik Kanununa göre Motorlu Araç İşletenin Hukuki Sorumluluğu*. Ankara: Kazancı Hukuk Yayınları.
- Bozer, A. (2009). *Sigorta Hukuku: Genel Hükümler–Bazı Sigorta Türleri* (Göz. geç. 2. b.). Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Bozkurt, T. (2014). *Themis Ticaret Hukuku (Sigorta Hukuku)* (8. b., Cilt IV). İstanbul: Oniki Levha Yayınları.
- Can, M. (2009). *Türk Özel Sigorta Hukuku (Ders Kitabı)* (Göz. geç. 3. b.). Ankara: İmaj Yayınevi.
- Cebe, M. S. (2018). *Uygulamalı Sigorta Hukuku* (1. b.). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Çeker, M. (2015). *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Sigorta Hukuku* (11. b.). Adana: Karahan Basımevi.
- Çelik, Ç. A. (2008, Şubat). Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası. *Yargı Dünyası Dergisi*(148), 11-87.
- Çelik, Ç. A. (2012). *6100 sayılı Hukuk Yargılaması Yasasına Göre Tazminat ve Alacak Davaları Açılması ve İzlenmesi* (2. b.). Ankara: Bilge Yayınevi.
- Çelik, Ç. A. (2016, Temmuz). Karayolları Trafik Kanunu'nda ve Karayolu Taşıma Kanunu'nda 6704 Sayılı Torba Yasa ile Hukuka Aykırı Değişiklikler. *İstanbul Barosu Dergisi*, 90(4), 61-74.
- Çelik, Ç. A. (2017). *Trafik Kazalarında Tazminat ve Sigorta Hukuk ve Ceza Sorumluluğu: Uygulama ve Yargıtay Kararları Hesaplama ve Dilekçe Örnekleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Çil, Ş., & Kar, B. (2012). *İş Yargısında Belirsiz Alacak Davası ve Kısmi Dava*. Ankara: Yetkin Yayıncılık.
- Erdoğan, İ. (1990). Haksız Fiilde Kusurlu Sorumluluk ve Özellikle Kusur Unsuru. *S.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi*, 3(3).

- Erdoğan, İ. (2019). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Genişletilmiş 4. b.). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Eren, F. (1975). *Sorumluluk Hukuku Açısından Uygun İlliyet Bağı Teorisi*. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Eren, F. (2019). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (24. b.). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Gökcan, H. T. (2018). *Karayolları Trafik Kanununa Göre Hukuki Sorumluluk, Tazminat, Sigorta ve Rücu Davaları* (9. b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gökcan, H. T., & Kaymaz, S. (2010). *Karayolları Trafik Kanununa Göre Hukuki Sorumluluk, Tazminat, Sigorta, Rücu Davaları (Trafik Suçları Ve Trafik Kabahatleri)* (7. b.). Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Güvel, E. A., & Öndaş Güvel, A. (2018). *Sigortacılık* (8. b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Havutçu, A., & Gökyayla, E. (1999). *Uygulamada 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu'na Göre Hukuki Sorumluluk*. Ankara: Seçkin Kitabevi.
- Hirş, E. (1946). *Ticaret Hukuku Dersleri*. İstanbul: İsmail Akgün Matbaası.
- İmre, Z. (1949). *Doktrinde ve Türk Hukukunda Kusursuz Mesuliyet Halleri*. İstanbul: İstanbul Akgün Matbaası.
- İnceoğlu, M. M., & Paksoy, M. S. (2013). *Bedensel Zararlarda ve Ölüm Halinde Zararın Belirlenmesi* (TBK m.55). <https://journal.yasar.edu.tr/wp-content/uploads/2014/01/10-M.-Murat-%C4%B0NCEO%C4%9ELU-Meliha-PAKSOYyy.pdf> adresinden alınmıştır
- Kaner, İ. D. (2016). *Sigorta Hukuku* (1. b.). İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Kara, E. (2016). Sınırötesi Trafik Kazaları: Avrupa Birliği'nde ve Türk Hukukunda Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası. *Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6(11), 215-256.
- Karacan Çetin, H. (2016). *Karayolları Trafik Kanununda Hukuki Sorumluluk (Türk, İsviçre ve Alman Hukukları Karşılaştırmalı)* (1. b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Karasu, R. (2016a, Nisan). Sigorta Tahkimi ile İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *TAAD*, 7(26).
- Karasu, R. (2016b). *Yargıtay ve Sigorta Tahkimi İtiraz Hakem Heyeti Kararları Işığında: Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası: (Trafik Sigortası)*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Kartal, D. (2008). Genel İşlem Şartları ve Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Konya.
- Kayıhan, Ş. (2016a). Zorunlu Mali Mesuliyet Sigortasında (ZMMS = Trafik Sigortası) Sigorta Ettirenin Kendi Tam Kusuru ile Vefatı Halinde Mirasçılarının Üçüncü Kişi Sıfatıyla Müteveffanın Sigortacısına Başvuruları Durumuna İlişkin Hukuki

- Düşünceler. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(1).
- Kayıhan, Ş. (2016b). Zarar Sigortalarında Sigortacının Halefiyeti”. Cevdet Yavuz’a Armağan. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(3).
- Kayıhan, Ş., & Bağcı, Ö. (2016). *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri* (1. b.). Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Kender, R. (1995). *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku* (Göz. geç. 5. b.). İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Kılıçoğlu, A. (1984). 2918 sayılı Yasaya Göre Motorlu Araç İşletenin Sorumluluğu. *Batider*, 12(2-3).
- Kılıçoğlu, A. (2019). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Genişletilmiş 23. b.). Ankara: Turhan Kitabevi.
- Koç, H. (2017). Sorumluluk Sigortalarında Sigorta Teminatının Kapsamı. *Konya Barosu Dergisi*, 1(2).
- Köroğlu Ölmez, B. (2016). Sigorta Ettirenin Beyan Yükümlülüğü. *Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(2).
- Kubilay, H. (2003). *Uygulamalı Özel Sigorta Hukuku* (2. b.). İzmir: Barış Yayınları Fakülteler Kitabevi.
- Küçük, D. (2013). Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Malî Sorumluluk Sigortası’nda Sigortalı Aracın Satışı İle İşleten Sıfatı Değiştiğinde Sigortacının Kime Rücu Edeceği Sorununun İlgili Yargıtay Kararları Açısından Değerlendirmesi. *Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 3(1).
- Memiş, T. (2004). *Zorunlu Trafik Mali Mesuliyet Sigortasında Sigortacının Sorumluluğunun Niteliği Ve Sebepsiz Zenginleşme. XX. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu* (1. b.). Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.
- Memiş, T. (2016, Haziran). *Sigorta Sözleşmesi Şartlarının Yargısal Denetimi* (1. b.). İstanbul: Oniki Levha Yayınları.
- Misili, S. (2017). Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları Uyarınca Sigortacının Sigorta Ettirene Rücu Davası. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*,(133).
- Mülazımoğlu, M. (2015). Sorumluluk Sigortasında Sigortacının Borç ve Yükümlülükleri. *Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 5(1).
- Narter, S. (2017). *Trafik Kazalarında Hukuki ve Cezai Sorumluluk: Trafik Hukukunda Sorumluluklar Maddi ve Manevi Tazminat Davaları* (5. b.). Ankara: Adalet Yayınevi.

- Nomer, H. N. (1992). 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanununa Göre İşletenin Sorumluluğu. *İstanbul Barosu Dergisi*(1-2-3).
- Nomer, H. N. (1996). *Haksız Fiil Sorumluluğunda Maddi Tazminatın Belirlenmesi*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Nomer, H. N. (2015). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (14. b.). İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Oğuzman, M. K., & Öz, M. T. (2020). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Göz. geç. 15. b., Cilt I-II). İstanbul: Vedat Yayıncılık.
- Orhunöz, E. (2000). *Tazminat Davalarında Uygulama Sorunları Ölüm Ve Bedeni Zararlar* (4. b.). Ankara : Seçkin Yayıncılık.
- Özboyacı, A. (2008, Eylül). Trafik Kazalarından Doğan Tazminat Alacakları İçin Doğrudan Doğruya Sigortacıya Başvurma. *Terazi Hukuk Dergisi*, 3(25).
- Özbudak, C. (2011). Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında ‘Karayolu’ Kavramı’. *Terazi Hukuk Dergisi*, 6(55).
- Özdamar, M. (2013). Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17(7).
- Pekcanitez, H. (2011). *Belirsiz Alacak Davası (HMK. m. 107)*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Pekcanitez, H., Atalay, O., & Özekes, M. (2011). *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hükümlerine Göre Medeni Usûl Hukuku* (10 b.). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Pekcanitez, H., Atalay, O., & Özekes, M. (2016). *Medeni Usul Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayıncılık.
- Reisoğlu, S. (2005). *Borçlar Hukuku*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Saraç, S. (2013). *Türk Borçlar Kanununda Tehlike Sorumluluğu*. İstanbul: Oniki Levha Yayıncılık.
- Şenocak, K. (2009). Türk Ticaret Kanunu’nun Mal Sigortasına İlişkin Hükümlerinin Sorumluluk Sigortalarına Uygulanabilirliği. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 58(1), 189-229.
- Tandoğan, H. (1981). *Kusura Dayanmayan Sözleşme Dışı Sorumluluk Hukuku*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Tandoğan, H. (2010). *Türk Mesuliyet Hukuku*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Tekinay, S. S., Akman, S., Burcuoğlu, H., & Altop, A. (1993). *Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Göz. geç. 7. b.). İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Tiftik, M. (1994). *Akit Dışı Sorumlulukta Maddi Tazminatın Kapsamı*. Ankara: Yetkin Yayınları.

- Tiftik, M. (1997). *Tehlike Sorumluluğunun Ayırt Edici Özellikleri ve Türk Hukukunda Tehlike Sorumluluklarının Genel Kural ile Düzenlenmesi Sorunu*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Tuztaş, H. (2016). *Karayolları Trafik Kanunu'ndaki Değişikliğin Getirdikleri*. Temmuz 10, 2019 tarihinde <http://www.sevgipinari.org/huukuk-rehberi/2432-karayolları-trafik-kanunu-nda-ki-degisikligin-getirdikleri.html> adresinden alındı
- Uçakhan, S. (2016, Haziran). 6704 Sayılı “Torba Kanun” Kapsamında Trafik Sigortalarında Yapılan Değişiklikler. *Terazi Hukuk Dergisi*, 11(118), 158-165.
- Ulaş, I. (2012). *Uygulamalı Zarar Sigortaları Hukuku*. (8. b.). Ankara: Turhan Kitabevi.
- Ulaş, I. (2013). Yeni Zorunlu Trafik Sigortası Genel Şartlarına Göre Bu Sigortanın Kapsamı, Teminat Türleri ve Özellikle Destek Teminatı. *Batider*, 31(2), 5-36.
- Uluğ, İ. (2004). *Sigorta Hukukunda Riziko Kavramı ve Bu Kavramdaki Değişiklikler Türkiye’de Sigorta Hukukunun Sorunları ve Geleceği*. Ankara: TBB Yayınları.
- Ünan, S. (2016). *Türk Ticaret Kanunu Şerhi: Altıncı Kitap–Sigorta Hukuku Cilt 1: Genel Hükümler Madde 1401-1452*. İstanbul: Oniki Levha Yayıncılık.
- Yalçınkaya, A. (2019). Genel Hatları ile Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası. *Ankara Barosu Dergisi*.
- Yeniocak, U. (2012, Mayıs). Borçlar Kanunu'na Getirilen Yenilikler. *İzmir Barosu Dergisi*.
- Yılmaz, H. (2014). *Karayolları Trafik Kanununa göre Motorlu Araç İşletenin Hukuki Sorumluluğu*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Yılmaz, Z. (2007). *Trafik Kazaları ve Taşımacılıktan Doğan Hukuki Sorumluluk ,Tazminat Sigorta ve Rücu Davaları (Cilt I)*. Adalet Yayınevi.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : Yavaş, Onur
Uyruğu : Türkiye Cumhuriyeti
Doğum tarihi ve yeri : 31.01.1978 - Ankara
Medeni hali : Evli
Telefon : 0 (533) 429 26 78
Faks : 0 (312) 232 09 35
e-mail : onuryavas@hotmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek lisans	.....	.....
Lisans	Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi	1999
Lise	Bahçelievler Deneme Lisesi	1994

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2001-2020	Ankara	Serbest Avukatlık

Yabancı Dil

İngilizce

Yayımlar

.....

Hobiler

Koşu, Bisiklet, Ultra Maraton, Kitap Koleksiyonu yapmak.

